

Jaarverslag 2019

**Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor het Beroepsvervoer over de Weg**

Inhoud

BESTUURSVERSLAG	4
1. Kerncijfers.....	5
2. Voorwoord.....	7
3. Profiel	10
4. Organisatie.....	13
5. Bestuursstructuur.....	18
6. Bestuursbureau en uitbestedingspartijen	24
7. Governance.....	26
7.1 Code Pensioenfondsen	26
7.2 Naleving wet- en regelgeving	29
8. Algemene ontwikkelingen op pensioengebied	30
9. Ontwikkelingen met betrekking tot de pensioenregeling.....	35
10. Communicatie.....	39
11. Beleggingen	40
12. Risicomanagement	48
13. Financiële kengetallen	56
13.1 Statistische gegevens	56
13.2 Uitvoeringskosten	59
13.3 Actuariële paragraaf.....	65
14. Ontwikkelingen na afloop verslagjaar	72
15. Rapport raad van toezicht	75
16. Oordeel van het verantwoordingsorgaan	86
JAARREKENING.....	90
17. Balans.....	91
18. Staat van baten en lasten	92
19. Kasstroomoverzicht.....	94
20. Toelichting op de jaarrekening.....	96
21. Gebeurtenissen na balansdatum.....	148
OVERIGE GEGEVENS	151
22. Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	152
23. Actuariële verklaring.....	153
24. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	155

BIJLAGEN	164
25. Aanvullende informatie bestuursgremia.....	164
26. Begrippenlijst.....	171
27. Colofon	181

BESTUURSVERSLAG

1. Kerncijfers

Bedragen x € 1.000.000	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen (per eind van het jaar)¹					
Werkgevers	8.455	7.984	7.952	8.394	7.914
Deelnemers, actief en voortgezet	180.325	177.619	170.325	161.410	157.268
Gewezen deelnemers	387.147	401.117	392.690	388.695	380.242
Pensioengerechtigden	94.471	92.675	89.932	85.801	85.523
Totaal aantal deelnemers	661.943	671.411	652.947	635.906	623.033
Pensioenpremies, uitkeringen en kosten²					
Premiebijdragen	1.054	918	865	764	699
(Zuivere) kostendekkende premie	1.274	1.143	1.137	980	813
Gedempte kostendekkende premie 'Toetspremie'	968	832	751	669	568
Pensioenuitvoeringskosten	21	22	23	21	20
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro's)	77	83	89	84	84
Uitkeringen	425	394	368	334	327
Vermogen en solvabiliteit³					
Aanwezig vrij beschikbaar eigen vermogen	936	-47	1.628	215	181
Min. vereist eigen vermogen (art. 131 PW)	1.348	1.079	1.001	947	826
Min. vereist eigen vermogen in % van voorziening pensioenverplichtingen	4,3%	4,3%	4,3%	4,4%	4,4%
Vereist eigen vermogen (strategische mix, art. 132 PW)	5.146	4.312	4.061	3.714	3.565
Vereist eigen vermogen in % van voorziening pensioenverplichtingen	16,6%	17,2%	17,5%	17,2%	19,0%

¹ Toelichting: zie paragraaf 13.1 'Statistische gegevens'

² Toelichting kosten: zie paragraaf 13.2 'Uitvoeringskosten'. Toelichting premies en uitkeringen: zie paragraaf 13.3 'Actuariële paragraaf'

³ Toelichting: zie paragraaf 13.3 'Actuariële paragraaf'

Bedragen x € 1.000.000	2019	2018	2017	2016	2015
Balanswaarde voor bep. dekkingsgraad (a)	31.979	24.981	24.838	21.773	18.967
Voorzieningen pensioenverplichtingen (b)	31.009	25.028	23.210	21.558	18.786
Dekkingsgraad volgens FTK in % (a / b)	103,0%	99,8%	107,0%	101,0%	101,0%
Beleidsdekkingsgraad in %	101,4%	105,5%	105,0%	98,9%	104,5%
Verwachte dekkingsgraad in % ultimo boekjaar volgens het in dat jaar van toepassing zijnde herstelplan	101,8%	109,1%	103,3%	103,9%	107,5%
Reële dekkingsgraad	81,0%	85,2%	84,3%	80,5%	83,9%
Beleggingen omvang, resultaten en kosten ⁴					
Balanswaarde (jaareinde, incl. derivaten passiva)	31.840	25.221	24.975	22.996	19.811
Beleggingsresultaten	6.037	-360	1.072	2.528	-327
Beleggingsrendement	23,8%	-1,4%	4,6%	12,7%	-1,5%
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,31%	0,32%	0,36%	0,31%	0,33%
Z-score in jaar ⁵	0,41	-0,25 (-0,25)	0,60 (0,60)	0,23 (0,20)	0,45 (0,43)
Performancetoets over vijfjaarsperiode ⁵⁻⁶	0,64	0,49 (0,49)	0,97 (0,97)	0,28 (0,26)	0,59 (0,58)
Overig					
Saldo van baten en lasten boekjaar	982	-1.672	1.413	34	-1.797
Gemiddelde rentetermijnstructuur (DNB)	0,8%	1,5%	1,6%	1,5%	1,8%

⁴ Toelichting: zie hoofdstuk 11 'Beleggingen'.

⁵ Tussen haakjes staan de voorlopige waarden zoals gepubliceerd in de jaarverslagen van het betreffende boekjaar. Omdat een aantal benchmarkontwikkelingen op moment van opstellen van het jaarverslag nog niet beschikbaar is, worden de z-scores later opnieuw, definitief vastgesteld.

⁶ De toetswaarden zijn ten opzichte van een norm van -1,28 weergegeven.

2. Voorwoord

De corona pandemie

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2019 van Pensioenfonds Vervoer. Het bestuur legt hierin verantwoording af over het afgelopen boekjaar. Maar veel zaken waaraan in 2019 hard gewerkt is lijken nu opeens minder belangrijk. De wereld is begin 2020 getroffen door een corona pandemie. Veel bij Pensioenfonds Vervoer aangesloten werkgevers en deelnemers worden daardoor enorm geraakt. Talrijke ondernemingen hebben een groot deel van hun omzet zien wegvallen. Deelnemers zijn onzeker over hun baan, of hebben op andere manieren te maken met onzekerheid over hun inkomsten. Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer leeft intens mee met alle betrokkenen en getroffen. Tegelijk doet het bestuur er alles aan wat binnen hun vermogen ligt om het pensioenfonds en de daarbij betrokkenen door de corona crisis heen te helpen. Daarnaast zijn alle maatregelen genomen om de voortgang van de uitvoerende werkzaamheden van het pensioenfonds veilig te stellen.

Financiële positie

Voorjaar 2020

De corona crisis heeft de financiële buffers van het pensioenfonds flink aangetast. In het eerste kwartaal van 2020 is de dekkingsgraad flink gedaald.

De mate en snelheid waarmee de wereldeconomie zal herstellen zijn op dit moment nog erg onzeker. Dat maakt het moeilijk om concrete uitspraken te doen over de lange termijn gevolgen voor het pensioenfonds.

Verslagjaar 2019

In 2019 is de dekkingsgraad gestegen van 99,8% aan het begin naar 103,0% aan het eind van het jaar. De beleidsdekkingsgraad daalde in 2019 van 105,5% naar 101,4%.

Over geheel 2019 daalde de rente. Door die lagere rente werden de beleggingen die Pensioenfonds Vervoer aanhoudt voor het afdekken van het renterisico meer waard. Ook de aandelen deden het goed. Het totale beleggingsrendement over geheel 2019 bedraagt 23,8%.

Door de rentedaling steeg de waarde van de pensioenverplichtingen nog harder dan de waarde van de beleggingen die het renterisico deels afdekken. Mede omdat zoals genoemd het aandelenrendement heel goed was kon de dekkingsgraad in 2019 per saldo toch toenemen.

Een veranderende omgeving

Begin 2019 stelde het bestuur een nieuwe missie, visie en strategie vast. De nadruk ligt op dat wat we als constante kunnen bieden: hoogwaardige dienstverlening. Verder zorgen we ervoor dat we onze systemen flexibel maken. Dit is belangrijk omdat de toekomst onzeker is en we te maken hebben met een veranderende omgeving. Denk aan politieke besluiten die gevolgen hebben voor pensioen, veranderingen in de vervoerssector of veranderingen in de economie.

Een belangrijk voorbeeld van een politiek besluit met gevolgen voor pensioen is het Principeakkoord vernieuwing pensioenstelsel. Het kabinet en de sociale partners zijn het in 2019 eens geworden over de grote lijnen. De praktische uitwerking moet in 2020 plaatsvinden. Pensioenfonds Vervoer volgt de ontwikkelingen op de voet en bereidt zich waar mogelijk voor.

Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen zorgen ook voor een veranderende omgeving. Er ontstaan nieuwe soorten ondernemingen. Niet altijd duidelijk is of deze onder de verplichtstelling van Pensioenfonds Vervoer vallen. Ook deze ontwikkelingen houden wij nauwgezet in het oog.

Uitbesteding

2019 stond in het teken van een grote verandering op het gebied van vermogensbeheer. Vanaf 1 januari 2020 is Achmea Investment Management de integraal vermogensbeheerder van Pensioenfonds Vervoer. De belangrijkste reden om te kiezen voor Achmea Investment Management is dat deze organisatie Pensioenfonds Vervoer op breed gebied kan ontzorgen. Ook bedient Achmea Investment Management meerdere klanten van vergelijkbare omvang als Pensioenfonds Vervoer. De overheveling van activiteiten van Robeco naar Achmea Investment Management is volgens plan verlopen. Pensioenfonds Vervoer kijkt met tevredenheid terug op de dienstverlening van Robeco. De medewerkers van Robeco hebben zich tot het eind toe geweldig voor Pensioenfonds Vervoer ingezet.

Ook de uitbesteding van de pensioenadministratie stond in 2019 op de agenda. Eind 2019 liep het contract met TKP Pensioen af. Na een gedegen onderzoek heeft het bestuur besloten het contract met TKP Pensioen te verlengen. Pensioenfonds Vervoer heeft er vertrouwen in dat TKP een belangrijke bijdrage kan leveren aan hoogwaardige dienstverlening en het flexibeler maken van onze pensioenadministratie.

Hoogwaardige dienstverlening

Het afgelopen jaar is veel aandacht besteed aan het beter bekend maken van de pensioenconsulenten. Deelnemers geven aan veel waarde te hechten aan het persoonlijke gesprek. Daarnaast maken steeds meer deelnemers gebruik van de nieuwe MijnOmgeving, die in 2018 in gebruik is genomen. Inmiddels nodigen wij nieuwe deelnemers uit voor een laagdrempelige eerste kennismaking met de digitale omgeving. Ook kunnen deelnemers (ruim voor zij hun pensioen aanvragen) online één of meer pensioenplannen maken, deze op een later tijdstip bekijken en aanpassen. Via het plan dat hun voorkeur heeft, kunnen zij eenvoudig hun pensioen aanvragen. De minimale aanvraagtermijn is verkort naar één maand (was zes maanden). De pensioenconsulenten hebben tijdens verschillende workshops deelnemers laten oefenen met het maken van een pensioenplan. We zijn er trots op dat het aantal deelnemers dat van de online mogelijkheden gebruik maakt in 2019 fors is toegenomen. We blijven de mogelijkheden in de MijnOmgeving uitbreiden. Bijvoorbeeld met een jaarlijkse pensioencheck en het kunnen aanvragen van een waardeoverdracht. Daarnaast blijven onze pensioenconsulenten de deelnemers begeleiden en helpen bij het maken van keuzes en het aanvragen van hun pensioen.

Ook met duidelijke communicatie willen wij hoogwaardige dienstverlening bieden. Zo hebben we in 2019 een flink aantal brieven herzien en het pensioenreglement volledig herschreven in begrijpelijke taal.

Verantwoord beleggen

In 2019 hebben we verdere stappen gezet op het gebied van een nieuw maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Gezamenlijk met Achmea Investment Management zal Pensioenfonds Vervoer in 2020 het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen verder uitwerken.

Governance

Naar aanleiding van IORP II regels zijn drie sleutelfunctionarissen benoemd: voor risicobeheer, voor actuariële zaken en voor interne audits. Laatstgenoemde sleutelfunctionaris wordt ondersteund door een zogenaamde interne audit vervuller.

Eind 2019 hebben we afscheid genomen van Nicole Beuken als voorzitter van de raad van toezicht. We zijn Nicole dankbaar voor alles wat zij voor Pensioenfonds Vervoer heeft betekend. Begin 2020 hebben we Gisella van Vollenhoven mogen verwelkomen als nieuw lid in de raad van toezicht. Het voorzitterschap van de raad van toezicht is overgenomen door Erwin Capitain.

Wij danken graag iedereen die in 2019 een bijdrage heeft geleverd aan het goed functioneren van het fonds.

Den Haag, 23 april 2020

Namens het bestuur,

Leon Ceelen (voorzitter – 2020)

Roelie Hidding (plaatsvervangend voorzitter - 2020)

3. Profiel

Pensioenfonds Vervoer is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds dat in 1964 is opgericht. Het pensioenfonds voert de pensioenregelingen uit voor werknemers in de sectoren beroepsgoederenvervoer, besloten bus- en taxivervoer, het binnenbeurtvaartbedrijf, het kraanverhuurbedrijf en de werknemers van Orsima. Deze laatste sector is op vrijwillige basis aangesloten.

Statutaire doelstelling

Het fonds heeft in de statuten als doel vastgelegd dat het, aan de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden van het fonds pensioenaanspraken en rechten op uitkeringen toekent bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of overlijden. Dit doet Pensioenfonds Vervoer binnen de kring van de aangesloten werkgevers en volgens bepalingen van haar statuten en de reglementen. De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 21 juni 2018.

Missie

Pensioenfonds Vervoer biedt een complete regeling, die voor een zo goed mogelijke uitkering zorgt in goede en slechte tijden. We richten ons volledig op de werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden in de sector vervoer en logistiek. We houden altijd het belang van de mensen voor wie we werken in het oog. We hebben geen winstoogmerk. Alles voor een goed pensioen.

Visie

Werken en pensioen in de vervoerssector

Cao-partijen zorgen ervoor dat iedereen die in de vervoerssector werkt, recht heeft op een compleet pensioenpakket. Dat betekent dat je niet alleen een pensioen opbouwt voor jezelf, maar er ook een uitkering is geregeld voor je nabestaanden mocht je komen te overlijden. Word je arbeidsongeschikt, dan zorgen we ervoor dat je toch pensioen blijft opbouwen.

Werkgevers zien de pensioenregeling bij Pensioenfonds Vervoer als een waardevolle arbeidsvoorwaarde en een middel om hun werknemers van een inkomen te voorzien na hun werkzame leven.

Pensioen beweegt mee met de veranderende wereld

Pensioenfonds Vervoer zorgt ervoor dat je in staat bent een goed beeld te vormen van het pensioen dat je later ontvangt. Dat zal in het begin nog een ruwe inschatting zijn, maar naarmate je ouder wordt kun je steeds preciezer zien wat je inkomen is als je met pensioen bent.

We helpen bij het maken van keuzes

Belangrijke keuzes maak je niet van de ene op de andere dag. Daarom reiken we je de helpende hand. We attenderen je tijdig op de mogelijkheden die je hebt binnen onze regeling. En we laten helder zien wat de gevolgen zijn van iedere keuze. We doen dat op een manier die jij prettig vindt: bijvoorbeeld online of via één van onze pensioenconsulenten. Door de keuzes die we je bieden, ontvang jij je pensioen wanneer het jou het beste uitkomt.

We maken het persoonlijk

We doen ons best om goed te begrijpen wat er speelt bij jou en je werkgever. Daar passen we onze dienstverlening zoveel mogelijk op aan. We willen graag dat je ervaart dat we er zijn voor jou, vanaf het moment dat je begint met de opbouw van je pensioen tot het moment dat je met pensioen gaat, en daarna. Ook al werken we veel met getallen, we geloven niet in nummers, maar in mensen.

We bewaken jouw belangen

We hebben te maken met veel invloeden van buitenaf. We voldoen natuurlijk aan alle regels, maar laten ons niet afleiden door de waan van de dag. We hebben een heel duidelijk doel voor ogen en stoppen er veel energie in om dat doel te bereiken. Iedere dag opnieuw. Wij zijn eerlijk, betrouwbaar en kostenbewust. We streven naar een goed rendement op de premie die we voor jou beleggen en nemen daarbij geen onnodige risico's.

Strategie

De missie en visie van Pensioenfonds Vervoer vormen de voedingsbodem voor de strategie van het pensioenfonds. In de strategie zijn de missie en visie vertaald naar beleid op de korte en langere termijn. Het fonds ziet en onderkent evenwel dat er momenteel flinke discussies lopen over uiteenlopende onderwerpen, zoals een mogelijk nieuw pensioenstelsel. Daarnaast bestaat de kans dat zich andere ontwikkelingen gaan voordoen, die mogelijk veel impact hebben op het fonds, zowel in financiële zin als in de uitvoering.

We weten echter niet óf en wanneer één van deze zaken zich voordoet en wat precies de impact is op het fonds. Toch willen we als fonds een heldere lijn uitzetten naar de toekomst. Daarom bestaat de strategie uit drie elementen:

1. Volgen van ontwikkelingen en scenarioplanning

Pensioenfonds Vervoer vindt het binnen de strategie van groot belang om gestructureerd na te blijven denken over de mogelijke veranderingen in de omgeving van het fonds, zowel politiek als in de vervoersector en de positie van het fonds onder veranderende omstandigheden. We zijn begin 2019 gestart met het grondig uitwerken van een specifieke set scenario's ('scarioplanning'). Daarnaast volgen we trends en ontwikkelingen op de voet.

2. Focus op dat wat we als constante kunnen bieden

Het fonds kiest – op basis van wat nu bekend is – voor een strategie, waarbij we de nadruk leggen op dat wat het fonds onder uiteenlopende omstandigheden als constante kan bieden. We leggen de nadruk op hoogwaardige dienstverlening en richten ons daarbij op het faciliteren van onze stakeholders.

3. Administratie flexibel maken

Om het fonds wendbaar en flexibel te maken, is het fonds samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie gestart met een vernieuwingsprogramma. De gehele pensioenadministratie, inclusief de klantbediening, wordt totaal vernieuwd. Daarmee is de administratie voorbereid op ieder mogelijk scenario.

Realisatie strategie

Het bestuur heeft begin 2019 de strategie herijkt en voor de jaren 2019, 2020 en 2021 doelstellingen geformuleerd. De projecten en trajecten die beschreven staan in hoofdstuk 8 tot en met 12 hebben bijgedragen aan het realiseren van de doelen voor 2019. De realisatie van de strategie ligt daarmee op schema.

In juni 2019 sloten de vakbonden, werkgevers en politiek het pensioenakkoord. Een stuurgroep op landelijk niveau werkt (met verschillende werkgroepen) momenteel het pensioenakkoord verder uit. Het streven is dat deze uitwerking in april 2020 klaar is. Vervolgens wordt het akkoord doorvertaald naar wetgeving. Deze nieuwe wetgeving moet in 2022 in werking treden. De pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer zal moeten worden aangepast aan de nieuwe wetgeving.

In de tweede helft van 2020 beoordeelt het bestuur of (de uitwerking van) het pensioencontract en andere externe ontwikkelingen aanleiding zijn om de strategie aan te passen.

4. Organisatie

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer is paritair samengesteld. Ook de bestuurscommissies waren paritair samengesteld.

De samenstelling van de fondsorganen en commissies was op 31 december 2019 zoals hierna weergegeven. Het bestuur heeft eind 2019 besloten om vanaf 2020 de communicatiecommissie, de beleggingsadviescommissie en de risk & audit adviescommissie op te heffen.

Het cijfer dat achter de naam staat verwijst naar de belanghebbende partij die het betreffende bestuurslid voor benoeming heeft voorgedragen. De belanghebbende partijen zijn:

- (1) Transport en Logistiek Nederland
- (2) Koninklijk Nederlands Vervoer
- (3) FNV
- (4) CNV Vakmensen
- (5) Pensioengerechtigden

Bestuur

Leden werkgevers:

Dhr. L.J.H. Ceelen (plv. vz 2019)	(1)
Dhr. L.C.A. Scheepens	(1)
Mw. S. Kraaijenoord (secr. 2019)	(1)
Dhr. M. van Ballegooijen	(2)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Mw. R. Hidding (voorzitter 2019)	(3)
Dhr. M. Hulsegge (plv. secretaris 2019)	(4)
Dhr. S. Lahiri	(3)
Mw. A.J. Stevens	(5)

Onafhankelijke bestuursleden:

Mw. W. Westerborg

Dhr. P.A. Stork

Beleggingsadviescommissie

Leden werkgevers:

Dhr. L.J.H. Ceelen	(1)
Dhr. L.C.A. Scheepens	(1)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Mw. R. Hidding	(3)
Dhr. S. Lahiri	(3)

Onafhankelijk bestuurslid:

Dhr. P.A. Stork

Communicatiecommissie

Leden werkgevers:

Mw. S. Kraaijenoord (1)

Dhr. L.C.A. Scheepens (1)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Mw. R. Hidding (3)

Mw. A.J. Stevens (5)

Onafhankelijk bestuurslid:

Mw. W. Westerborg

Risk & audit adviescommissie

Leden werkgevers:

Dhr. L.J.H. Ceelen (1)

Dhr. M. van Ballegooijen (2)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Dhr. S. Lahiri (3)

Dhr. M. Hulsegge (4)

Onafhankelijke bestuurslid:

Mw. W. Westerborg

Pensioencommissie individuele zaken

Leden werkgevers:

Mw. S. Kraaijenoord (1)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Mw. A.J. Stevens (voorzitter) (5)

Klachtencommissie

Leden werkgevers:

Dhr. M. van Ballegooijen (2)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Dhr. S. Lahiri (3)

Secretaris:

Dhr. E. Witkamp (TKP Pensioen B.V.)

Plv. Secretaris:

Dhr. F. van Veen (TKP Pensioen B.V.)

Verantwoordingsorgaan

Leden werkgevers:

Dhr. W.H. van Neuren (voorzitter) (1)
Dhr. C. Busser (1)

Leden werknemers en pensioengerechtigden:

Dhr. P.J.M. Benner (3)
Mw. G.M. van Velzen (4)
Dhr. J.G. Th. Teunissen (5)

Raad van toezicht

Leden:

Mw. N.J.M. Beuken (voorzitter tot en met 2019)
Dhr. W.C. Boeschoten
Dhr. E.R. Capitain (voorzitter ingaande 2020)

Sleutelfunctiehouders

Actuariële functie: Dhr. W. Hoekert

Risicobeheerfunctie: Dhr. T. Pistorius

Interne audit functie: Dhr. A. van der Veer

Adviserend actuaris

Mercer Nederland B.V.

Dhr. M. Heemskerk

Startbaan 6

1185 XR Amstelveen

Certificerend actuaris

Willis Towers Watson

Dhr. W. Hoekert

Prof. E.M. Meijerslaan 5

1183 AV Amstelveen

Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Dhr. H.C. van der Rijst

Thomas R. Malthusstraat 5

1006 BJ Amsterdam

Compliance officer

NCI

Dhr. R.N.M. van de Mast

Cypresbaan 19

2908 LT Capelle aan den IJssel

Functionaris voor de gegevensbescherming

ICTRecht B.V.

Dhr. P. Kager

Jollemanhof 12

1019 GW Amsterdam

Administrateur

TKP Pensioen B.V.

Bezoekadres: Europaweg 27

9723 AS Groningen

Postadres: Postbus 501

9700 AM Groningen

Telefoonnummer: 0900-1964 (0 cent per minuut)

Website: www.pfvervoer.nl

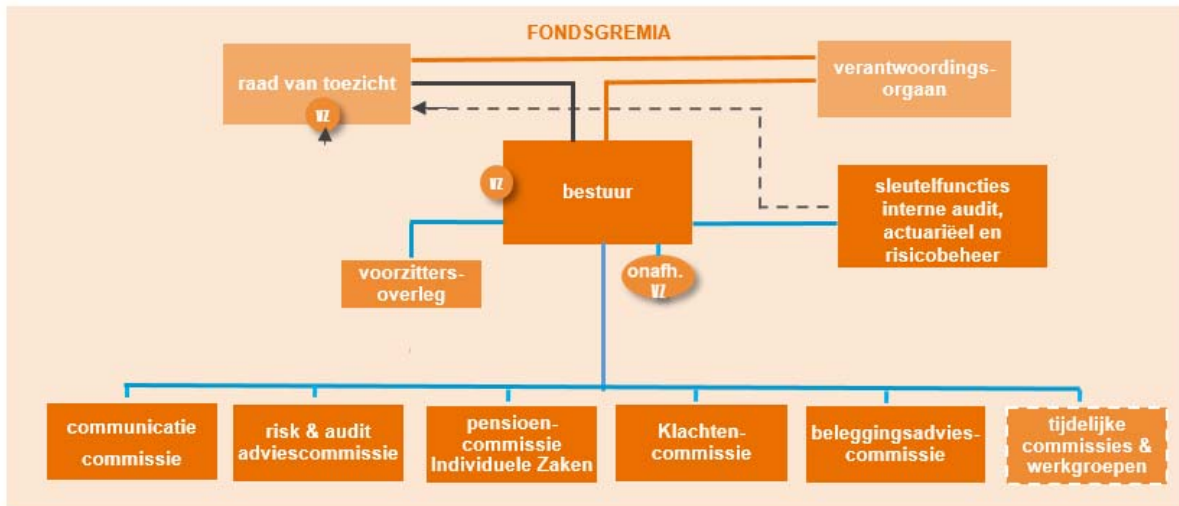
Bestuursbureau

Dhr. W. Brugman, algemeen directeur

Dhr. M.A.S. Ariaans, directeur vermogensbeheer

5. Bestuursstructuur

De organisatie van Pensioenfonds Vervoer was op 31 december 2019 als volgt:

BESTUUR

Het bestuur bepaalt de strategie, het beleid, de kaders en de richtlijnen van het Pensioenfonds. Daarnaast zorgt het bestuur ervoor dat de bedrijfsprocessen conform de statuten, het uitvoeringsreglement en de pensioenreglementen en overige fondsreglementen uitgevoerd worden. Het bestuur vertegenwoordigt het fonds en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking binnen de doelstelling van het fonds.

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer bestaat uit tien bestuursleden en is paritair samengesteld. Drie bestuursleden vertegenwoordigen de werknemers, één heeft zitting namens de pensioengerechtigden en vier vertegenwoordigen de werkgevers. Daarnaast heeft het bestuur twee onafhankelijke bestuursleden.

Bestuursleden worden benoemd door het bestuur op voordracht van sociale partners en, waar het de onafhankelijke bestuursleden betreft, na het doorlopen van een werving- en selectieprocedure. De wijze van benoeming van bestuursleden is in de statuten vastgelegd. Bestuursleden hebben zitting voor een periode van vier jaar en kunnen na afloop van deze periode in beginsel ten hoogste twee keer opnieuw voor eenzelfde periode worden benoemd.

Het bestuur heeft onderling de volgende vijf functieprofielen afgesproken:

- governance

- vermogensbeheer & risicomanagement
- administratieve organisatie/interne beheersing (AO/IB)
- finance & uitbesteding
- pensioen & communicatie

Elk bestuurslid heeft één of meer functieprofielen. Een bestuurslid is binnen het bestuur verantwoordelijk voor de specifieke deskundigheidsgebieden dat hoort bij het functieprofiel.

In 2019 ondersteunden vijf permanente *bestuurscommissies* het bestuur: de risk & audit adviescommissie, de communicatiecommissie, de pensioencommissie individuele zaken, de klachtencommissie en de beleggingsadviescommissie. De commissies bestonden uit bestuursleden en hadden ook een paritaire samenstelling.

Het bestuur heeft eind 2019 besloten om met ingang van 2020 de communicatiecommissie, de beleggingsadviescommissie en de risk & audit adviescommissie op te heffen. De belangrijkste overwegingen die aan het opheffen van deze drie commissies ten grondslag lagen zijn de hoge vergaderfrequentie van het voltallig bestuur (twee keer per maand) en het feit dat de structuur met adviescommissies niet voldoende effectief en efficiënt werkte.

Indien nodig stelt het bestuur een tijdelijke werkgroep instellen voor specifieke vraagstukken, waar voorbereiding van een specifiek onderwerp buiten de bestuursvergadering effectief is. Afgezet in het proces van gefaseerde besluitvorming (BOB model) bevinden de taken van een werkgroep zich steeds in de beeldvormingsfase. De fases van oordeelsvorming en besluitvorming bevinden zich steeds bij het voltallig bestuur. Als de opdracht klaar is, heft het bestuur de werkgroep op.

Een *onafhankelijk voorzitter*, de heer J.W.M. van der Knaap, leidt de bestuursvergaderingen. Tot de opheffing leidde de heer Van der Knaap ook de vergaderingen van de risk & audit adviescommissie, de communicatiecommissie en de beleggingsadviescommissie. Hij zorgt er als technisch voorzitter voor dat op een effectieve wijze en in een goede sfeer wordt vergaderd. De onafhankelijk voorzitter maakt geen deel uit van het bestuur of van de commissies en heeft geen stemrecht.

Het *voorzittersoverleg* wordt gevormd door de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van het bestuur. Het voorzittersoverleg vervult de werkgeversrol voor de medewerkers die in dienst zijn bij het fonds en werkzaam zijn op het bestuursbureau.

Het bestuur vergadert twee keer per maand. In de ene bestuursvergadering ligt de focus op pensioenbeheer en communicatie, in de andere op vermogensbeheer. In 2019 heeft het bestuur negentien keer vergaderd. In april 2019 vond daarnaast de gezamenlijke vergadering plaats van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. In deze vergadering zijn de jaarstukken van 2018 besproken en vastgesteld.

Het bestuur kwam in 2019 acht keer bij elkaar voor een studiedag of studiesessie. Het bestuur en de raad van toezicht hebben in een 'benen-op-tafelsessie' van gedachten gewisseld over strategische thema's en de realisatie van de strategie. Tot slot waren er verschillende overleggen over specifieke thema's.

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur en de commissies bij de uitvoering van hun taken. Het bestuursbureau zorgt voor het plannen en coördineren van de activiteiten op bestuurlijk niveau en heeft een beleidsvoorbereidende en adviserende rol.

VERANTWOORDINGSORGAAN

De verantwoordings- en medezeggenschapsfuncties zijn ondergebracht bij het verantwoordingsorgaan. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid om zijn wettelijke bevoegdheid uit te oefenen om advies uit te brengen over specifiek benoemde onderwerpen, bijvoorbeeld het beloningsbeleid, de interne klachtenprocedure en het communicatiebeleid.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden: twee vertegenwoordigers van de werknemers, twee namens de werkgevers en één namens de pensioengerechtigden. De leden worden voor een periode van twee jaar benoemd door het bestuur op voordracht van de werkgeversverenigingen en de werknemersorganisaties die betrokken zijn bij het Pensioenfonds.

De leden zijn na afloop van de zittingstermijn opnieuw benoembaar. Een lid van het verantwoordingsorgaan kan vier keer worden herbenoemd voor eenzelfde periode. Het verantwoordingsorgaan hanteert een rooster van aan- en aftreden.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2019 vijf keer vergaderd. In steeds wisselende samenstellingen woonden bestuursleden deze vergaderingen bij. Het verantwoordingsorgaan heeft zijn oordeel gegeven over het beleid dat het bestuur in 2019 gevoerd heeft. In hoofdstuk 16 staat het oordeel van het verantwoordingsorgaan.

RAAD VAN TOEZICHT

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door de raad van toezicht. De raad van toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.

De raad van toezicht heeft een goedkeuringsrecht voor een aantal specifiek benoemde onderwerpen en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan, aan de werkgevers en in het jaarverslag.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden. Leden van de raad van toezicht worden voor een periode van vier jaar benoemd door het bestuur na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid van de raad van toezicht kan één keer worden herbenoemd. De raad van toezicht benoemt uit zijn midden een voorzitter en secretaris. De raad van toezicht hanteert een rooster van aan- en aftreden.

De raad van toezicht heeft in 2019 zes keer vergaderd, waarvan vier maal in aanwezigheid van of met (een delegatie van) het bestuur. Daarnaast vergaderde de raad van toezicht een keer met het verantwoordingsorgaan en nam de raad van toezicht deel aan de jaarwerkvergadering. Eind 2019 vond tot slot een benen-op-tafelsessie plaats van de raad van toezicht en het voltallig bestuur.

Naast zijn toezichthoudende rol heeft de raad het bestuur in 2019 op verschillende onderwerpen geadviseerd en met raad en daad bijgestaan. Het rapport van de raad van toezicht staat in hoofdstuk 15 in dit jaarverslag, inclusief de reactie van het bestuur daarop.

SLEUTELFUNCTIES

Pensioenfonds Vervoer heeft in 2019 de volgende drie objectieve en onafhankelijke sleutelfuncties ingericht:

- de risicobeheerfunctie
- de interne auditfunctie
- de actuariële functie

De *risicobeheerfunctie* is verantwoordelijk voor een risicomanagementsysteem dat bestaat uit strategieën, methodes, processen en rapportageprocedures. Met dit systeem worden de risico's waaraan het pensioenfonds blootgesteld kan worden, onderkend, op individueel en geaggregeerd niveau. De houder van de risicobeheersleutelfunctie bij Pensioenfonds Vervoer is de manager van de afdeling risicomangement van het bestuursbureau.

De *actuariële functie* heeft een beoordelende en controlerende taak met betrekking tot de actuariële activiteiten van het pensioenfonds. De functie maakt deel uit van het interne beheersingssysteem van het pensioenfonds. De houder van de actuariële sleutelfunctie bij Pensioenfonds Vervoer is ook de certificerend actuaris van het fonds.

De *interne audit functie* evalueert onder meer of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, inclusief de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn. De interne audit functie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. Pensioenfonds Vervoer heeft de rol van sleutelfunctiehouder interne audit belegd bij een externe deskundige, die wordt 'geïnsourced' door het fonds. De interne audit sleutelfunctiehouder wordt ondersteund door een interne audit vervuller.

De sleutelfunctiehouders rapporteren hun bevindingen en aanbevelingen schriftelijk aan het bestuur.

Als het bestuur volgens een functiehouder geen passende corrigerende maatregelen treft naar aanleiding van zijn rapportages en bevindingen, moet de sleutelfunctiehouder dit melden. In eerste instantie moet de functiehouder dit melden bij de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de raad van toezicht. Leiden de meldingen volgens de functiehouder nog steeds niet tot de benodigde maatregelen? Dan meldt de functiehouder dit bij DNB.

RISK & AUDIT ADVIESCOMMISSIE

De risk & audit adviescommissie is een adviescommissie van het bestuur. Het advies van de commissie richt zich op:

- a. Het bewaken en versterken van de kwaliteit van het systeem van interne (risico)beheersing van het pensioenfonds
- b. Het bewaken en versterken van de kwaliteit van de in- en externe verslaglegging door het pensioenfonds.

De risk & audit adviescommissie heeft in 2019 vier keer vergaderd. Gesprekonderwerpen waren onder meer: inrichting van de sleutelfuncties (IORP II), de eigen risicobeoordeling (IORP II), kostenbenchmarking, het project Brexit, exploratief risicomangement, de risk self assessments, SOC-verklaring en risk control framework, het integraal risicomangement beleid, het privacybeleid, het project IBOR reform, het limietenkader, de principes van toegestane instrumenten, de evaluatie van hypotheekportefeuille en de evaluatie van het operational due diligence beleid.

COMMUNICATIECOMMISSIE

De communicatiecommissie adviseert het bestuur, werkt het door het bestuur vastgestelde communicatiebeleid uit in het communicatiejaarplan en beoordeelt de samenwerking met de administrateur op communicatiegebied. De communicatiecommissie is bevoegd om zelfstandig besluiten te nemen over de uitvoering van het communicatiebeleid binnen de kaders van de communicatie(beleids)plannen, zoals vastgesteld door het bestuur.

De communicatiecommissie heeft in 2019 vijf keer vergaderd. Aan de orde kwamen onder meer: de communicatiestrategie 2019-2021, het mediabeleid, de ontwikkeling van de klantreizen, bereikbaarheid via chat, communicatieverplichtingen die voortvloeien uit IORP II, diverse onderzoeken onder deelnemers, werkgevers en gepensioneerden, laaggeletterdheid en het communicatiejaarplan voor 2020.

COMMISSIE INDIVIDUELE ZAKEN

De commissie individuele zaken neemt besluiten over individuele zaken die buiten de bevoegdheid van de pensioenadministrateur vallen. De commissie adviseert in voorkomende gevallen het bestuur. De commissie individuele zaken behandelt vooral verzoeken met betrekking tot premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid, (tijdelijk) aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen, vrijwillige aansluiting, betalingsregelingen en faillissementsaanvragen.

De commissie individuele zaken is in 2019 zes keer bij elkaar geweest.

KLACHTENCOMMISSIE

Eind 2018 heeft het bestuur het nieuwe reglement Klachtenregeling vastgesteld en de leden van de nieuwe Klachtencommissie benoemd. Tegelijkertijd heeft het bestuur de voormalige klachtencommissie-en geschillencommissie opgeheven en de oude klachten- en geschillenregeling ingetrokken.

De belangrijkste vernieuwing is dat een klager sinds 2019 met elke klacht terecht kan bij Pensioenfonds Vervoer, ongeacht de vraag of de klacht betrekking heeft op de interpretatie van regelingen of niet. Zowel (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers kunnen een klacht indienen. Het fonds handelt de klacht af.

Als de klager niet tevreden is over de afhandeling van de klacht, kan hij of zij terecht bij de nieuwe klachtencommissie, die als 'interne beroepsinstantie' de klacht zal beoordelen. De klachtencommissie brengt vervolgens advies uit aan het bestuur, dat besluit over de afhandeling van de klacht. De afhandeling van de klachten gebeurt schriftelijk. Het nieuwe reglement klachtenregeling staat op de website van Pensioenfonds Vervoer.

In 2019 hebben zijn in totaal vijf mensen in beroep gegaan bij de klachtencommissie. De klachtencommissie heeft in 2019 in drie zaken in 2019 uitspraak gedaan. De andere twee klachten waren op 31 december 2019 nog in behandeling.

De klachtencommissie heeft het bestuur in de drie dossiers geadviseerd om het bestuursbesluit in stand te laten. Het bestuur heeft deze adviezen van de klachtencommissie overgenomen. Eén klager heeft zich vervolgens gewend tot de Ombudsman Pensioenen. De Ombudsman Pensioenen heeft aangegeven geen aanleiding te zien om in deze zaak te bemiddelen.

Een door de klachtencommissie behandelde klacht uit 2018 is in 2019 voorgelegd aan het College voor de Rechten van de Mens. Het College oordeelde dat het in 2018 genomen bestuursbesluit niet aangepast hoeft te worden.

De klachten hebben niet geleid tot verandering in processen of regelingen.

BELEGGINGSADVIESCOMMISSIE

De beleggingsadviescommissie heeft twee doelstellingen. Allereerst het bewaken en versterken van de kwaliteit van het beleggingsbeleid en daaraan gelieerde beleidsterreinen en ten tweede het richting geven aan de wijze waarop de bestuurlijke behandeling van een onderwerp op effectieve wijze kan plaatsvinden.

De beleggingsadviescommissie heeft in 2019 vijf keer vergaderd en besprak onder meer de volgende onderwerpen: het beleid inzake rente overlay en onderpand portefeuille (ROOP-beleid), hypotheken search, liquiditeitsanalyses, overkoepelend beleid beleggingscyclus en -restricties, het project IBOR reform, het limietenkader, de principes van toegestane instrumenten, meerjarenanalyse normportefeuille, de evaluatie van hypothekenportefeuille, het klimaatrisico, de evaluatie van het operational due diligence beleid en het beleggingsplan 2020.

6. Bestuursbureau en uitbestedingspartijen

Het bestuursbureau ondersteunt en treedt op namens het bestuur en is als ‘spin in het web’ betrokken bij alle processen van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft een groot deel van de activiteiten van het pensioenfonds uitbesteed. Het pensioenfonds is gewend te werken met een groot aantal verschillende externe partijen, de regie te voeren over complexe situaties en te switchen van (kern)uitbestedingspartijen als dat nodig is. Het bestuursbureau geeft als regisseur op een zodanige wijze sturing en leiding dat alle partijen die bij de processen betrokken zijn hun bijdrage aan die processen kunnen optimaliseren.

Het bestuur is – ongeacht de wijze van uitvoering - eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het pensioenfonds. Uit dien hoofde dienen de organisaties aan wie activiteiten zijn uitbesteed ook voldoende waarborgen te bieden voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het bestuur heeft daartoe een uitbestedingsbeleid vastgesteld. Dit beleid beschrijft de uitbestedingscyclus van het pensioenfonds voor (toekomstige) uitbestedingen van kernactiviteiten. Verder beschrijft het uitbestedingsbeleid het proces voor het selecteren en aanstellen van een uitbestedingspartij, de inrichting van de governance met de uitbestedingspartij, de monitoring van de uitbestedingspartij en de evaluatie van een uitbestedingspartij.

Voor de monitoring moeten kernuitbestedingspartijen adequate rapportages aanleveren uit hoofde van de uitvoering van de aan hun uitbestede activiteiten. Iedere uitbestedingspartij levert periodiek een SLA-rapportage op, eventueel aangevuld met een ‘In Control Statement’. Daarnaast moeten uitbestedingspartijen aan kunnen tonen dat zij hun eigen integriteitbeleid en hieraan gerelateerde compliance richtlijnen van zowel de organisatie als de medewerkers van de uitbestedingspartij naleven. Verder moeten uitbestedingspartijen inzicht geven in de waarborging van ICT- en informatiebeveiligingsmaatregelen in hun organisatie. Minimaal wordt inzage gegeven in (beleids)documenten, richtlijnen en procedures ten aanzien van ICT, informatiebeveiliging en Business Continuity Management. De belangrijkste uitbestedingspartijen leveren daarnaast assurance rapporten (zoals een ISAE3402 of SOC1 rapportage). De uitbestedingspartij geeft aan welke beheersmaatregelen het pensioenfonds raken, welke geconstateerde afwijkingen het pensioenfonds raken en in welke mate het pensioenfonds deel heeft uitgemaakt van de door de onafhankelijke accountant gedane steekproeven.

De verantwoordelijke lijnmanagers van het bestuursbureau beoordelen of de rapportages juist, volledig en tijdig zijn. Het bestuursbureau rapporteert aan het bestuur over de uitkomst van de beoordeling en de afwikkeling van (open)staande bevindingen, door middel van een risicodashboard en notities over specifieke onderwerpen.

Indien wenselijk of nodig sluit Pensioenfonds Vervoer een bewerkersovereenkomst met de uitbestedingspartij en toetst het fonds of/hoe partijen voldoen aan de AVG-privacywetgeving.

In 2019 waren de volgende partijen aangemerkt als ‘kernuitbestedingspartijen’:

- TKP Pensioen B.V.
Voert de pensioenregelingen met bijbehorende administratie uit, in- en excasso (deels via onderuitbesteding) en verricht de jaarwerkactiviteiten vanuit het pensioenbeheer. Daarnaast verzorgt TKP een deel van de bestuursondersteuning en de financiële administratie van Pensioenfonds Vervoer.
- Robeco Institutional Asset Management B.V.
Integraal vermogensbeheerder, belast met het selecteren en monitoren van de externe vermogensbeheerders

en beleggingsinstellingen van het pensioenfonds. Robeco adviseert het pensioenfonds over de strategische en operationele inrichting van het vermogensbeheer. Verder voert Robeco het beleid ten aanzien van het afdekken van het rente- en valutarisico uit en het collateral management ten aanzien van derivatenposities. Tenslotte beheert Robeco enkele portefeuilles die zo nodig mede benut kunnen worden voor een uit derivatenposities voortvloeiende liquiditeitsbehoefte.

- Northern Trust Global Services SE
Verantwoordelijk voor de activiteiten op het gebied van custody, beleggingsadministratie (posities en waardering), performance meting en compliance monitoring met betrekking tot vermogensbeheer.

Daarnaast onderkent het pensioenfonds 'partijen ter ondersteuning van wezenlijke bedrijfsprocessen'. De volgende organisaties zijn in 2019 als zodanig aangemerkt:

- International Trust Services (ITS)
Treedt op als controlerend backoffice, voert de boekhoudkundige beleggingsadministratie (grootboek) en stelt hieruit de beleggingen gerelateerde tabellen voor het jaarverslag samen.
- First Pensions B.V.
Maakt schaduw- en controleberekeningen van het vereist vermogen, is back up voor - en voert controles uit ten aanzien van - de FTK kwartaalrapportages beleggingen, berekent maandelijks de kasstromen van de vastrentende waardenbenchmarks en levert jaarlijks informatie voor de benchmarking van kosten, rendementen en risico's.

Het inhuren van adviseurs en het inkopen van adviesdiensten wordt niet aangemerkt als uitbesteding.

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de rollen en taken die tot dan door Robeco Institutional Asset Management B.V. zijn uitgevoerd overgedragen aan Achmea Investment Management BV. De beleggingsadministratie (posities en waardering), performance meting en compliance monitoring met betrekking tot vermogensbeheer is per diezelfde datum overgegaan van Northern Trust Global Services SE naar Achmea Investment Management BV.

7. Governance

7.1 Code Pensioenfondsen

Pensioenfonds Vervoer onderschrijft het belang van goed pensioenfondsbestuur. Sinds het verschijnen van de Code Pensioenfondsen ('de Code') op 1 januari 2014 streeft het fonds ernaar om de daarin opgenomen normen toe te passen. Met dit jaarverslag leggen we verantwoording af over de naleving van de Code. Waar het fonds afwijkt van de Code Pensioenfondsen leggen we dat volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-principe expliciet uit.

Per eind 2019 wijkt Pensioenfonds Vervoer op twee onderdelen af van de Code: ten aanzien van diversiteit binnen het verantwoordingsorgaan en ten aanzien van een overgangsregime voor de maximale zittingstermijnen van drie bestuurders. Dit lichten we hierna toe.

Daarnaast hebben de Monitoringcommissie en de commissie Pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie enkele normen uit de Code Pensioenfondsen aangewezen waarover pensioenfondsen in elk geval moeten rapporteren. In deze paragraaf gaan we ook nader op deze normen in.

Verantwoording afleggen

Het bestuur weegt bij de beleidskeuzes steeds de verschillende belangen af van de groepen die bij Pensioenfonds Vervoer betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau. Het bestuur is transparant over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten daarvan en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het bestuur legt hierover verantwoording af in het jaarverslag. Ook geeft het fonds inzicht in de genoemde risico's in dit jaarverslag. Daarnaast communiceert het bestuur over deze onderwerpen met sociale partners en andere belanghebbenden.

Interne gedragscode

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een interne gedragscode. Het bestuur heeft daarin de gewenste cultuur vastgelegd. Alle verbonden personen dienen deze gedragscode te ondertekenen. Daarmee verklaren zij dat ze integer handelen. De gedragscode bevat onder meer regels over het omgaan met vertrouwelijke gegevens, het omgaan met relatiegeschenken en nevenfuncties en het omgaan met financiële belangen in zakelijke relaties van het fonds. Verbonden personen vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling met een partij waarmee het fonds een band heeft, op welke manier dan ook.

De compliance officer van het fonds toetst jaarlijks de naleving van de gedragscode aan de hand van een door alle verbonden personen in te vullen vragenlijst. Het bestuur bespreekt de rapportage over de naleving van de gedragscode. In de gedragscode zijn ook sancties opgenomen voor de niet naleving.

Zelfevaluatie van de fondsorganen

Bestuur

Het eigen functioneren is voor het bestuur van Pensioenfonds Vervoer een belangrijk aandachtspunt. Een reflectie op het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden is een belangrijk middel om de bestuurlijke effectiviteit te vergroten. Jaarlijks vindt een zelfevaluatie plaats, waarbij zowel het functioneren van het bestuur als geheel (collectieve zelfevaluatie) als dat van de individuele bestuursleden (individuele zelfevaluatie) wordt geëvalueerd. De collectieve zelfevaluatie wordt eens in de twee jaar begeleid door een externe partij.

Begin 2019 heeft de collectieve zelfevaluatie van het bestuur plaatsgevonden. Deze is voorbereid en begeleid door een externe adviseur. Bij deze zelfevaluatie stonden de thema's 'gedrag en cultuur' centraal.

Raad van toezicht

De raad van toezicht evalueerde eind 2019 het eigen functioneren in eigen kring, zonder externe begeleiding.

Verantwoordingsorgaan

Ook het verantwoordingsorgaan besteedt doorlopend aandacht aan het eigen functioneren. Eind 2019 vond een collectieve zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan plaats. Deze werd voorbereid en begeleid door dezelfde externe adviseur, die de zelfevaluatie van het bestuur begeleidde.

Zorgvuldig benoemen en ontslaan

De procedures van benoeming en ontslag van leden van het bestuur en de raad van toezicht van Pensioenfonds Vervoer komen overeen met de normen uit de Code Pensioenfondsen en zijn opgenomen in de statuten. De nieuwe Codenorm dat het verantwoordingsorgaan zelf dient te besluiten tot het ontslag van één van zijn leden, wordt door het fonds opgevolgd. Dat geldt ook voor de toevoeging dat het bestuur (alleen in uitzonderlijke situaties) in overleg met de raad van toezicht kan overgaan tot ontslag van leden van het verantwoordingsorgaan. Beide wijzigingen zullen in 2020 ook in de statuten en het reglement van het verantwoordingsorgaan worden vastgelegd.

Diversiteit

Pensioenfonds Vervoer beschikt over een diversiteitsbeleid, waarin is vastgelegd dat het bestuur zorgt voor diversiteit binnen haar organen voor wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit. In dat kader treft Pensioenfonds Vervoer diverse maatregelen, zoals vastgelegd in het diversiteitsbeleid. Elk fondsorgaan bespreekt bij iedere zelfevaluatie en bij aanvang van elke termijn de eigen samenstelling voor wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit.

Pensioenfonds Vervoer streeft naar diversiteit in het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. In alle fondsorganen zitten minimaal één man en één vrouw. In het bestuur hebben leden zitting van boven én van onder de veertig jaar.

Dit geldt echter niet voor het verantwoordingsorgaan, waarin alle leden boven de veertig jaar zijn. Dat laatste is dan ook een afwijking van norm 33 van de Code Pensioenfondsen. De werving en selectie van leden voor het verantwoordingsorgaan die beneden de 40 jaar zijn, kennis hebben van de aangesloten sectoren en affiniteit met pensioen(fonds)en is het streven zoals ook vastgelegd in het diversiteitsbeleid van het fonds. Medio 2020 zal een vacature in het verantwoordingsorgaan ontstaan. In de profielschets van de vacature is nadrukkelijk opgenomen dat gezocht wordt naar een kandidaat die jonger is dan 40 jaar. Het is de desbetreffende voordragende partij in 2019 ondanks grote inspanningen echter niet gelukt om voor de vacature in 2020 een nieuwe kandidaat te selecteren die jonger is dan 40 jaar. Het bestuur acht dit evenwel acceptabel en laat daarbij het belang van kennis van de sector en affiniteit met pensioen(fonds)en zwaarder wegen dan de leeftijdsnorm. Bij een volgende vacature in het verantwoordingsorgaan zal het bestuur opnieuw aan de desbetreffende voordragende partij verzoeken te trachten een kandidaat te selecteren die jonger is dan 40 jaar.

Het diversiteitsbeleid van Pensioenfonds Vervoer is een dynamisch document, dat jaarlijks besproken wordt en vervolgens aangevuld kan worden. Het bestuur zorgt bij elke aankomende vacature tijdig voor een opvolgingsplan. Daarin wordt de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het orgaan waarin de vacature zal ontstaan beoordeeld en de diversiteitswens bepaald. Het diversiteitsbeleid beschrijft welke maatregelen in elk geval getroffen worden om bij de vacature behorende diversiteitswens te realiseren. Bij elke vacature bepaalt het bestuur concrete doelen die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden, binnen de kaders van de statuten en reglementen van het fonds.

Bestuurstermijnen

Vóór 17 december 2015 hanteerde Pensioenfonds Vervoer geen maximale zittingstermijnen voor bestuursleden. Vanaf deze datum wel. In navolging van de Code Pensioenfondsen heeft het bestuur besloten om met ingang van 17 december 2015 de zittingsduur van een bestuurslid te beperken tot vier jaar, waarna maximaal twee keer een herbenoeming kan plaatsvinden. In totaal dus maximaal drie termijnen van vier jaar.

Het bestuur heeft hierbij een overgangsregime afgesproken. Voor de bestuurders die vóór 17 december 2015 al zitting hadden in het bestuur, is de regel van maximaal twee herbenoemingen met ingang van de genoemde datum ingegaan. Dat betekent dat deze bestuursleden na 17 december 2015 nog maximaal 2 x kunnen worden herbenoemd (ieder op de eigen datum van herbenoeming) voor een termijn van 4 jaar.

Met dit overgangsregime wordt per februari 2020 voor vier van de tien zittende bestuursleden de maximale zittingsduur die de Code in norm 34 stelt, overschreden. Een van de vier bestuursleden zal in 2020 aftreden.

Het bestuur heeft in de afgelopen jaren veel draagvlak in en kennis verworven van de sectoren die het Pensioenfonds Vervoer bedient. Het bestuur vindt het belangrijk om dit draagvlak en deze kennis en ervaring zo goed mogelijk te borgen. Het bestuur laat daarbij het belang van borgen van draagvlak, kennis en ervaring zwaarder wegen dan de norm uit de Code. Binnen het bestuur is sprake van een goede spreiding van de verschillende zittingstermijnen. Daarmee is ook in de toekomst de continuïteit van een goed bestuur geborgd.

Raad van toezicht en de Code Pensioenfondsen

De raad van toezicht van Pensioenfonds Vervoer betreft de normen van de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak. Dit is ook vastgelegd in het reglement van de raad van toezicht en wordt door de raad van toezicht toegepast. De raad van toezicht rapporteert met ingang van het verslagjaar 2019 jaarlijks aan de hand van de acht thema's van Code, op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast. Het bestuur en de raad van toezicht bespreken jaarlijks de statusrapportage van de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Missie, visie en strategie

Voor de beschrijving van de huidige missie, visie en strategie verwijzen wij naar het onderdeel 'Profiel' in dit bestuursverslag.

Verantwoord beleggen

Pensioenfonds Vervoer heeft een beleid voor verantwoord beleggen met de bijbehorende implementatierichtlijnen. In het hoofdstuk 11 'beleggingen' van het jaarverslag is beschreven op welke wijze

Pensioenfonds Vervoer verantwoord belegt. De 'Verklaring inzake Beleggingsbeginselen' is te raadplegen op de website van het fonds.

Klachtenprocedure

Voor de beschrijving van de klachtenprocedure en de wijze van afhandeling van de klachten in 2019 verwijzen wij naar de paragraaf 'klachtencommissie' in het hoofdstuk 5 'Bestuursstructuur' van dit bestuursverslag.

7.2 *Naleving wet- en regelgeving*

Het bestuur heeft in het verslagjaar onverminderd aandacht besteed aan het onderwerp 'compliance', ofwel het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur heeft diverse maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat het fonds tijdig voldoet aan nieuwe wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld IORP II.

In de hoofdstukken 8 tot en met 12 van dit bestuursverslag vindt u informatie over de wijze waarop Pensioenfonds Vervoer invulling geeft aan de wet- en regelgeving op het gebied van pensioenbeheer, beleggingen, risicomanagement en communicatie.

Het bestuur is niet bekend met overtreding van wet- en regelgeving door Pensioenfonds Vervoer over het verslagjaar 2019.

In 2019 zijn aan Pensioenfonds Vervoer geen dwangsommen of boetes opgelegd. De toezichhouders De Nederlandsche Bank nv en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten hebben geen aanwijzingen aan het fonds gegeven en hebben geen bewindvoerder aangesteld of de bevoegdheidsuitoefening van fondsorganen gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

8. Algemene ontwikkelingen op pensioengebied

Pensioenakkoord

Kabinet, werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers zijn het eens geworden over het Principeakkoord vernieuwing pensioenstelsel. Het akkoord werd op 4 juni 2019 gepresenteerd. Wij merken op dat al wat verder in dit hoofdstuk over de vernieuwing van het pensioenstelsel beschreven wordt beïnvloed zou kunnen worden door (de gevolgen van) de corona pandemie.

Afschaffen bestaande doorsneesystematiek

In de huidige regeling geldt voor alle deelnemers een gelijke premie én een gelijke pensioenopbouw. Jongere deelnemers zouden, omdat hun premie langer rendeert, voor deze premie eigenlijk meer pensioen kunnen opbouwen dan oudere deelnemers.

In het Pensioenakkoord zal nog steeds een voor alle deelnemers gelijke premie gelden. Maar de pensioenaanspraak die daarmee kan worden ingekocht verschilt. Jongeren bouwen dan meer pensioen op dan ouderen.

Compensatie voor overgang naar degressieve opbouw

Bijna alle deelnemers hebben op de een of andere manier nadeel van de overgang naar het nieuwe systeem. De nadruk ligt meestal op de oudere deelnemers, maar ook een deelnemer van bijvoorbeeld 35 jaar ondervindt enig nadeel van de overgang naar het voorgestelde systeem, omdat ook hij de jaren met de hoogste opbouw in het nieuwe systeem gemist heeft.

De mate van noodzaak om nadelen te compenseren zal per pensioenfonds verschillen, evenals de kosten die daarvoor moeten worden gemaakt. Werkgevers- en werknemersorganisaties stellen gezamenlijk een transitieplan op, waarin de gevolgen van de overgang naar het nieuwe systeem worden geregeld.

Behoud van de mogelijkheid tot verplichtstelling

Het einde van de gelijke pensioenopbouw voor alle deelnemers is volgens het kabinet geen reden om te vrezen dat de verplichtstelling juridisch in gevaar komt. De nieuwe pensioencontracten zullen nog voldoende solidariteitselementen bevatten, zo is de overtuiging van het kabinet.

Korting van aanspraken

De huidige regels waaronder een pensioenfonds de pensioenen moet korten, worden voor het nieuwe pensioencontract versoepeld. Als overgangsregeling voor het huidige stelsel is voorgesteld dat fondsen de pensioenen alleen hoeven te korten als de dekkingsgraad op de peildatum onder de 100% ligt. De bestaande MVEV-grens (bij Pensioenfonds Vervoer 104,3%) is dan niet meer van belang. Hoe de overgangsregeling precies moet worden toegepast, zal nog nader worden ingevuld.

Stijging AOW-leeftijd

In 2020 en 2021 gaat de AOW-leeftijd niet omhoog en blijft staan op 66 jaar en 4 maanden. In 2022 wordt deze 66 jaar en 7 maanden en in 2023 66 jaar en 10 maanden. Daarna stijgt de AOW-leeftijd in 2024 naar 67 jaar. De AOW-leeftijd zal ook in 2025 op 67 jaar blijven staan. Vóór het Pensioenakkoord zou de AOW-leeftijd al in 2022 op 67 jaar en 3 maanden uitkomen.

Andere elementen van het pensioenakkoord zijn:

- de mogelijkheid van een eenmalige uitkering;
- een regeling voor zware beroepen, en
- een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen.

Pensioenverdeling bij scheiding

Op 16 september 2019 heeft minister Koolmees het wetsvoorstel voor de nieuwe Wet pensioenverdeling bij scheiding naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze wet zal de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding vervangen. Via een internetconsultatie heeft het publiek tot 24 januari 2019 op de conceptversie van het wetsvoorstel kunnen reageren. Op enkele punten heeft de minister gehoor gegeven aan de kritiek die bij de consultatie is ingediend.

Conversie als nieuwe standaard

Voornaamste element in het voorstel is dat de ex-partner van de deelnemer standaard recht krijgt op een eigen, zelfstandig ouderdomspensioen. Dit ouderdomspensioen ontstaat door conversie van de waarde van de pensioenaanspraken die de ex-partner bij de scheiding verkrijgt. De ex-partner heeft recht op de waarde van de helft van het ouderdoms- en de helft van het partnerpensioen dat tijdens het huwelijk is opgebouwd. Dit partnerpensioen is dus kleiner dan het huidige bijzonder partnerpensioen, dat gelijk is aan het gehele partnerpensioen dat tot de datum van scheiding is opgebouwd.

Beide ex-partners kunnen afspreken dat een groter of kleiner deel in de verdeling wordt betrokken, of dat er geheel geen verdeling plaatsvindt.

De nieuwe standaardverdeling heeft als voordeel dat de ex-partner niet langer afhankelijk is van het in leven zijn van de deelnemer en de keuzes die hij, bijvoorbeeld voor vervroeging van de pensioeningangsdatum, heeft gemaakt. Deze afhankelijkheid bestaat nu wel bij verevening van pensioen.

Op dit moment krijgt de ex-partner bij pensioenverevening alleen een recht op directe uitbetaling van zijn of haar aandeel in het te verdelen pensioen, als een van de ex-partners de wens daartoe duidelijk maakt door bij de uitvoerder een formulier in te dienen. In de praktijk wordt dit vaak vergeten, waardoor de uitbetaling aan de ex-partner nu via de deelnemer loopt. Dit nadeel vervalt wanneer de ex-partner door conversie een eigen pensioenaanspraak krijgt.

Bijzonder partnerpensioen kan buiten de conversie blijven

De ex-partner kan ervoor kiezen om de waarde van het bijzonder partnerpensioen buiten de conversie te houden: het eigen recht op ouderdomspensioen wordt dan alleen gevormd uit het aandeel in het ouderdomspensioen dat aan de ex-partner toekomt. De ex-partner behoudt bij deze keuze een bijzonder partnerpensioen ter grootte van de helft van het tijdens huwelijk opgebouwde partnerpensioen.

Samenwonenden

Er is geen voorstel om ook samenwonenden een recht op conversie te geven. Op vrijwillige basis kan een pensioenuitvoerder wel meewerken aan conversie voor ex-samenwonenden. Deze groep houdt wel recht op een bijzonder partnerpensioen ter grootte van de helft van het tijdens huwelijk opgebouwde partnerpensioen.

Verdelingsgrens

Een ouderdomspensioen van minder dan de afkoopgrens van € 497,27 per jaar (2020) wordt niet verdeeld. In dat geval houdt de ex-partner wel recht op een bijzonder partnerpensioen. Dat zal dan ook lager zijn dan de afkoopgrens en kan worden omgezet in een eigen ouderdomspensioen voor de ex-partner.

Klein pensioen

Vanaf 1 januari 2019 is de Wet waardeoverdracht klein pensioen van kracht geworden. Het recht van een pensioenuitvoerder om kleine pensioenaanspraken na het einde van de deelneming af te kopen, is vervangen door de bevoegdheid (niet de verplichting) van de pensioenuitvoerder om – zonder bezwaarmogelijkheid van de deelnemer – kleine pensioenaanspraken over te dragen aan de (eventuele) nieuwe pensioenuitvoerder. De waardeoverdrachten van kleine pensioenen zijn in 2019 in gang gezet. In 2019 zijn door Pensioenfonds Vervoer 7.823 kleine pensioenen overgedragen aan andere pensioenfondsen of verzekeraars en zijn 6.409 kleine pensioenen ontvangen. De ontvangen kleine pensioenen zijn toegevoegd aan de pensioenen die deze deelnemers bij Pensioenfonds Vervoer opbouwen.

Afkoop klein bijzonder partnerpensioen (BPP)

Ruim 60.000 ex-partners met een latente aanspraak op bijzonder partnerpensioen van minder dan € 484,09 bruto per jaar hebben in 2019 van Pensioenfonds Vervoer eenmalig een vrijblijvend afkoopvoorstel gekregen. Hierop is ongeveer 1/3 ingegaan. Deze ex-partners hebben de afkoopwaarde van hun bijzonder partnerpensioen ontvangen.

MijnOmgeving

De nieuwe MijnOmgeving van Pensioenfonds Vervoer is in 2018 in gebruik genomen. In de nieuwe MijnOmgeving kan de deelnemer zelf pensioenplannen maken en zelf online pensioen aanvragen. Steeds meer deelnemers maken van deze mogelijkheid gebruik. In 2019 waren dit er gemiddeld 8 per dag.

Met workshops maken wij de deelnemers meer vertrouwd met de MijnOmgeving en de mogelijkheid om daarin hun eigen pensioenplannen te maken. In 2019 zijn hiervoor 2.500 deelnemers uitgenodigd. Hiervan hebben er 324 van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Veelal hebben zij samen met hun partner meegedaan aan de workshop. De reacties van de deelnemers waren zeer positief.

Naast de nieuwe MijnOmgeving blijven wij de pensioenconsulenten inzetten om deelnemers te begeleiden en te helpen bij het maken van keuzes en het aanvragen van hun pensioen.

Pensioenreglement nieuwe stijl

Het pensioenreglement was niet makkelijk leesbaar voor de meeste deelnemers. In 2019 is het pensioenreglement helemaal herschreven in begrijpelijke taal. Dit nieuwe reglement staat op onze website.

Deelnemer moet krijgen waar hij recht op heeft

In 2019 zijn de laatste acties opgestart om ervoor te zorgen dat de pensioengerechtigden het pensioen krijgen waar ze ook recht op hebben. We noemen hier:

Wezen

Door een koppeling met DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs) kunnen wij zien welke wezen die nog studeren nog recht hebben op een uitkering van het wezenpensioen. Wezen krijgen zolang zij studeren, uiterlijk tot hun 27^e, een wezenpensioen. Door de aansluiting op DUO hoeven zij geen studieverklaring meer in te sturen.

Pensioenuitruil

Deelnemers hebben de mogelijkheid om het opgebouwde partnerpensioen om te ruilen voor extra ouderdompensioen voor henzelf. Dit is zeker voor deelnemers die op de pensioendatum geen partner hebben een logische keuze. Zij hebben immers niets aan een partnerpensioen. Toch bleek er een aantal deelnemers te zijn die volgens onze administratie geen partner had en van deze keuzemogelijkheid in het verre verleden geen gebruik heeft gemaakt. Deze deelnemers zijn allemaal aangeschreven. Voor de meesten (sommigen bleken toch een partner te hebben) is het partnerpensioen alsnog omgerekend in een hoger ouderdompensioen.

SUAG

Pensioenfonds Vervoer heeft een koppeling met het UWV. Hiermee hebben wij inzicht in de (historische) SUAG (Status Uitkering Arbeidsgeschiktheid) gegevens. Op basis hiervan kunnen wij de arbeidsongeschikte deelnemers de juiste premievrije pensioenopbouw en de juiste WIA-aanvulling toekennen. In 2019 is aan de hand van de historische gegevens bekenen of alle arbeidsongeschikte deelnemers premievrije opbouw en arbeidsongeschiktheidspensioen hebben verkregen.

Verbeteren pensioenadministratie

Gegevensgerichte controles

Vanaf 1 januari 2018 worden ieder kwartaal zogeheten 'gegevensgerichte controles' gedaan op uitgevoerde mutaties in de pensioenadministratie. Ieder kwartaal wordt er op risicogebieden (waar fouten te verwachten zijn vanwege complexiteit) een aantal dossiers volledig nagerekend ('Quinto-P') en wordt de bijbehorende communicatie gecontroleerd. Een deel van de dossiers bevat reguliere mutaties en een ander deel de controle op een thema. Het thema betreft vaak een recente programmatuurwijziging of afgerond project. Thema's in 2019 waren onder andere:

- Premievrije opbouw en WIA-aanvulling bij arbeidsongeschiktheid;
- Juistheid en begrijpelijkheid van de werkgeverspremies;
- Juist, volledig en tijdig toekennen van het partnerpensioen.

Wanneer eventuele gevonden fouten meerdere deelnemers raken, wordt meteen de gehele populatie achterhaald en gecorrigeerd. Met deze nieuwe wijze van vroegtijdig opsporen van fouten zetten we een belangrijke stap op weg naar een volledig juiste pensioenadministratie.

Oplossen productverstoringen

In de praktijk komen we, onder andere op basis van de gegevensgerichte controles of incidentmeldingen, fouten tegen in de pensioenadministratie. In 2019 zijn alle openstaande meldingen afgehandeld.

Verwerken oude echtscheidingen

In het verleden werd pas bij overlijden van de deelnemer gekeken of er een partner of een ex-partner was aan wie een (bijzonder) partnerpensioen uitgekeerd moest worden. In 2019 zijn alle bij het BRP bekende echtscheidingen in de pensioenadministratie verwerkt.

Contractsverlenging met TKP Pensioen

Eind 2019 liep het contract met TKP Pensioen af. TKP Pensioen verzorgt voor het pensioenfonds de gehele pensioenadministratie (deelnemers- en werkgeversadministratie, incasso van de premies, pensioenuitkeringen, financiële administratie, etc). Na een gedegen onderzoek heeft het bestuur besloten om het contract met TKP Pensioen te verlengen.

Werkingsfeer

Door technologische of maatschappelijke ontwikkelingen ontstaan er nieuwe soorten ondernemingen. Niet altijd is dan even duidelijk of deze ondernemingen onder een verplichtstelling van een bedrijfstakpensioenfonds vallen. Pensioenfonds Vervoer houdt deze ontwikkelingen nauwgezet in de gaten.

9. Ontwikkelingen met betrekking tot de pensioenregeling

Pensioenregeling

De pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer is een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet. Een uitkeringsovereenkomst is een pensioenregeling waarbij afspraken zijn gemaakt over de hoogte van de pensioenuitkering.

De pensioenregeling van Pensioenfonds Vervoer is een middelloonregelingen. Het pensioen hangt af van het aantal jaren dat de deelnemer in dienst is bij een aangesloten werkgever en de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende deze periode.

De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar. Deelnemers bepalen zelf wanneer zij hun pensioen daadwerkelijk laten ingaan. Op zijn vroegst kan een deelnemer het pensioen laten ingaan van zijn of haar 55^e. Het opbouwpercentage is 1,788%. De franchise is voor alle sectoren (goederenvervoer, besloten busvervoer, taxivervoer en Orsima) op 1 januari 2020 vastgesteld op € 12.770 (2019: € 12.426).

Het maximaal pensioengevend salaris in de basisregeling voor alle sectoren bedraagt per 1 januari 2020 € 57.232 (2019: € 55.927). De componenten van het pensioengevend loon verschillen per sector.

De verdeling van de premies in de sectoren Goederenvervoer, Besloten Busvervoer en Taxivervoer is in 2020 niet veranderd ten opzichte van 2019. De premie in de sector Orsima is in 2019 verlaagd als gevolg van het vervallen van de VPL-premie in die sector. De premieverdeling voor 2020 staat in de volgende tabel.

Premieverdeling pensioenregelingen in 2020 (inclusief VPL-premie)

	Premie	Werkgeversdeel	Werknemersdeel
Goederenvervoer	30,0%	19,84%	10,16%
Besloten Busvervoer	30,0%	17,81%	12,19%
Taxivervoer	30,0%	17,75%	12,25%
Orsima	23,1%	13,86%	9,24%

Deelnemers in de sectoren Goederenvervoer en Besloten Busvervoer betalen daarnaast 0,8% van de pensioengrondslag voor een WIA-aanvulling bij arbeidsongeschiktheid. In beide sectoren geldt dat de premie voor deze WIA-aanvulling volledig voor rekening komt van de werknemer.

VPL-regelingen

Pensioenfonds Vervoer voert een VPL-overgangsregeling uit die door cao-partijen is overeengekomen voor deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en voldoen aan de gestelde voorwaarden met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd. Deelnemers die voldoen aan de voorwaarden en blijven deelnemen aan de regeling krijgen onder voorwaarden extra ouderdomspensioen en partnerpensioen. Deze pensioenen worden

onvoorwaardelijk als ze volledig zijn gefinancierd of als het pensioen ingaat. Volledige financiering vindt uiterlijk plaats op 31 december 2020. Dit onder de voorwaarde dat er voldoende middelen zijn voor volledige financiering van de VPL-regeling. Op 31 december 2017 is het voorwaardelijk pensioen voor de sectoren vervoer (Goederenvervoer, Besloten Busvervoer en Taxivervoer) al voor een belangrijk deel onvoorwaardelijk gemaakt. Zie hiervoor de volgende paragraaf.

Een adviserend actuaris toetst jaarlijks de toereikendheid van de VPL-verplichting. De sectoren Vervoer en Orsima hebben elk een eigen VPL-overgangsregeling. Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan cao-partijen in deze sectoren over de uitvoering van de VPL-overgangsregeling.

VPL-overgangsregeling sector Vervoer

Op 31 december 2017 is voor deelnemers van 63 jaar en ouder die voldoen aan de voorwaarden voor toekenning van het voorwaardelijk pensioen, het voorwaardelijk pensioen geheel ingekocht. Voor deelnemers jonger dan 63 jaar is op 31 december 2017 60% van het voorwaardelijk pensioen ingekocht, waardoor dat deel al onvoorwaardelijk is. Op 31 december 2019 is nog eens 25% onvoorwaardelijk geworden. Het resterende deel van de VPL-aanspraken wordt ingekocht als de deelnemer 63 jaar wordt of eerder, als de deelnemer het pensioen laat ingaan. Uiterlijk worden de VPL aanspraken ingekocht op 31 december 2020. Dit onder de voorwaarde dat er voldoende middelen zijn voor financiering van de VPL-regeling.

VPL-overgangsregeling sector Orsima

Uit de toetsing door de adviserend actuaris bleek dat de aanwezige middelen voor VPL op 1 juli 2019 voldoende waren om de resterende voorwaardelijke aanspraken ineens te financieren. Hiertoe is door partijen dan ook besloten. Alle resterende voorwaardelijke aanspraken zijn afgefinancierd en omgezet in onvoorwaardelijke pensioenaanspraken. De VPL-regeling in de sector Orsima is hiermee beëindigd.

Herstelplan

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd.

DNB heeft in mei 2019 ingestemd met het herstelplan 2019. Dat plan was gebaseerd op de situatie per eind 2018, startend met een dekkingsgraad van 99,8%. Volgens het in dit herstelplan 2019 opgenomen herstelpad zou de dekkingsgraad op 31 december 2019 101,8% hebben moeten bedragen. De feitelijk aanwezige dekkingsgraad op die datum was hoger, namelijk 103,0%.

Ook in 2020 is een herstelplan opgesteld. Dit plan is gebaseerd op de situatie op 31 december 2019, dus startend met de dekkingsgraad van 103,0%. Het herstelplan laat zien dat de beleidsdekkingsgraad binnen 10 jaar herstelt tot boven de vereiste dekkingsgraad. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de maximaal toegestane hersteltermijn onder bepaalde voorwaarden overigens tijdelijk verlengd van 10 naar 12 jaar. Pensioenfonds Vervoer hoeft van deze tijdelijke verlenging in het herstelplan 2020 geen gebruik te maken. Pensioenfonds Vervoer heeft verwachte beleggingsrendementen gehanteerd die (grotendeels) lager zijn dan de voor een herstelplan toegestane maximale rendementen. Op het moment van schrijven heeft DNB nog niet gereageerd op het herstelplan 2020.

Het bestuur kijkt ook naar de 'kritische dekkingsgraad'. Deze wordt soms aangeduid als de 'kritieke dekkingsgraad'. Dit is de laagste UFR-dekkingsgraad waarbij het voor het pensioenfonds nog net mogelijk is om binnen tien jaar (tijdelijk: binnen 12 jaar) te herstellen.

Gebruik makend van de maximale parameters zoals vastgesteld door Commissie Parameters is de kritische dekkingsgraad 88,8% per 1 januari 2020. De kritische dekkingsgraad wordt normaliter maar één maal per jaar berekend, namelijk bij het opstellen van het herstelplan. De betekenis van de kritische dekkingsgraad is verder beperkt. De uitkomst is bijvoorbeeld afhankelijk van de renteontwikkeling en kan daarmee van dag tot dag verschillen. De kritische dekkingsgraad is gedurende het jaar wel een indicator voor de te bepalen kritische dekkingsgraad op de volgende 1 januari. Daarnaast is de kritische dekkingsgraad belangrijk in het kader van het financieel crisisplan zoals dit is opgenomen in de ABTN.

Aan het eind van het eerste kwartaal van 2020 was de UFR dekkingsgraad gedaald naar 90,7%. Dat is dus nog net boven de kritische dekkingsgraad. Maar de marge is klein. Voor de vraag of Pensioenfonds Vervoer wellicht in de toekomst een korting op pensioenaanspraken en uitkeringen zal moeten aankondigen is de situatie per 1 januari, voor het eerst dus per 1 januari 2021, bepalend. Op dit moment is het onmogelijk om zinvolle voorspellingen daarover te doen. De aard en duur van de gevolgen van de corona crisis laten zich nog niet goed inschatten. Bij een aanhoudend slechte financiële situatie is het niet onmogelijk dat de politiek / de toezichhouders op onderdelen tot al dan niet tijdelijke versoepeling van relevante richtlijnen komen.

Premiedekkinggraad

De premiedekkinggraad geeft aan of het eigen vermogen stijgt of daalt door de premiebetalingen. Bij een premiedekkinggraad van 100% is de ontvangen premie gelijk aan de kosten van de inkoop van een jaar pensioenopbouw op basis van de rentetermijnstructuur (inclusief UFR) en verandert het eigen vermogen (in euro's) niet. Is deze lager dan 100% dan daalt het eigen vermogen door de premiebetalingen. Als deze hoger is dan 100% stijgt het eigen vermogen door de premiebetalingen.

De premiedekkinggraad van Pensioenfonds Vervoer over 2019 bedraagt 88,7% (eind 2018: 85,1%). Deze premiedekkinggraad ligt lager dan de actuele dekkingsgraad aan het begin van 2019 (99,8%), waardoor de dekkingsgraad als gevolg van de premie en pensioenopbouw in 2019 is afgenomen met 0,5%-punt.

Haalbaarheidstoets

Onderdeel van het nFTK is de jaarlijkse haalbaarheidstoets. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die relevant zijn. Primair is de haalbaarheidstoets een beleidstool voor het bestuur van het pensioenfonds en de sociale partners om inzicht te krijgen of de pensioentoezegging kan worden waargemaakt. Op basis van de uitkomsten kunnen het bestuur en de sociale partners bepaalde beleidsbeslissingen nemen en onderbouwen. Er worden in de haalbaarheidstoets diverse toekomstscenario's doorgerekend over een periode van 60 jaar. De uitkomst hiervan wordt het pensioenresultaat genoemd.

Naar aanleiding van de aanvangshaalbaarheidstoets die in 2015 is uitgevoerd, heeft het bestuur ondergrenzen gesteld voor het pensioenresultaat en voor de maximale afwijking in het zogenoemde slechtweersscenario. Vervolgens wordt jaarlijks getoetst met behulp van de haalbaarheidstoets of het pensioenresultaat boven de ondergrens ligt. De haalbaarheidstoetsen die in 2016, 2017, 2018 en 2019 zijn uitgevoerd, leren dat slechts marginaal wordt afgeweken van de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets.

Uit de in 2019 uitgevoerde haalbaarheidstoets blijkt dat:

- Het pensioenresultaat (op fondsniveau) van 101,9% (2018: 105,8%) ruim boven de vastgestelde ondergrens van 85% ligt.
- Ook de maximale afwijking in het slechtweersscenario van 30,5% (2018: 28,1%) onder de vastgestelde grens van 33% ligt.

Pensioenfonds Vervoer voldoet hiermee aan de normering van de pensioenresultaten die in 2015 door het bestuur zijn vastgesteld op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets van 2020 zal eind juni 2020 gereed zijn.

10. Communicatie

MijnOmgeving

De MijnOmgeving van Pensioenfonds Vervoer is verder uitgewerkt. Medio 2019 is de welkom-tour gerealiseerd, een serie stappen die een nieuwe deelnemer online kan doorlopen. Na het doorlopen kent de deelnemer de basiskenmerken van de regeling en is de deelnemer gevraagd zijn of haar e-mailadres en voornaam op te geven. Het streven is dit online welkom geleidelijk uit te breiden met bijvoorbeeld de mogelijkheid om direct waardeoverdracht aan te vragen en een tijdelijk extra partnerpensioen te regelen.

Onderzoeken

In het derde kwartaal heeft Pensioenfonds Vervoer online enquêtes uitgevoerd onder werkgevers (en administratiekantoren), actieve en gewezen deelnemers en gepensioneerden. De resultaten van deze onderzoeken zijn meegenomen bij het jaarplan 2020.

Verbeterde leesbaarheid van uiteenlopende documenten

Veel brieven, formulieren en fondsdocumenten zijn in 2019 herschreven en in lijn gebracht met de nieuwe schrijfwijzer. Zo is onder andere het pensioenreglement volledig herzien.

2020

In maart 2020 zijn er op de website van Pensioenfonds Vervoer links gemaakt voor werkgevers, voor actieve en gewezen deelnemers die respectievelijk nu pensioen opbouwen of in het verleden hebben opgebouwd en voor uitkeringsgerechtigden. De belanghebbenden kunnen daarmee snel informatie vinden over de aspecten of gevolgen van de corona crisis die voor hen relevant zijn. In alle gevallen gaat het bijvoorbeeld om de mogelijkheden om contact te hebben met het pensioenfonds en over de financiële positie van het fonds. Voor werkgevers gaat het daarnaast over zaken als de tijdelijk aangepaste incassoregelingen en over overheidsmaatregelen zoals de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW).

Later in 2020 zal de focus wederom liggen op het analyseren en optimaliseren van de dienstverlening aan (gewezen) deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden. Het proces 'pensioen aanvragen' en aansluiten van een nieuwe werkgever staan centraal. Ook staat een jaarlijkse check op de agenda. Deze online check is in 2019 conceptueel uitgewerkt en wordt in 2020 gebouwd. Het doel van de check is tijdig te weten wanneer bij deelnemers iets speelt dat hun pensioen kan raken en hen op maat te informeren en wanneer nodig te attenderen op het bestaan van de pensioenconsulenten. Verder zal er in 2020 ruim aandacht zijn voor het toegankelijk maken van de diensten van Pensioenfonds Vervoer voor laaggeletterden en laaggecijferden.

11. Beleggingen

Financiële markten

Eerste kwartaal 2020 – de corona crisis

De corona pandemie heeft in het eerste kwartaal van 2020 veel onzekerheid voor beleggers met zich meegebracht. Dat heeft geleid tot enorme fluctuaties op de financiële markten, met per saldo negatieve uitkomsten. Of en in hoeverre in de rest van 2020 herstel optreedt zal moeten worden afgewacht.

Verslagjaar 2019

Terugkijkend is 2019 vooral het jaar dat de rente sterk daalde. Tegelijkertijd vestigden de aandelenbeurzen in 2019 nieuwe records en laten al onze beleggingen relatief hoge positieve rendementen zien.

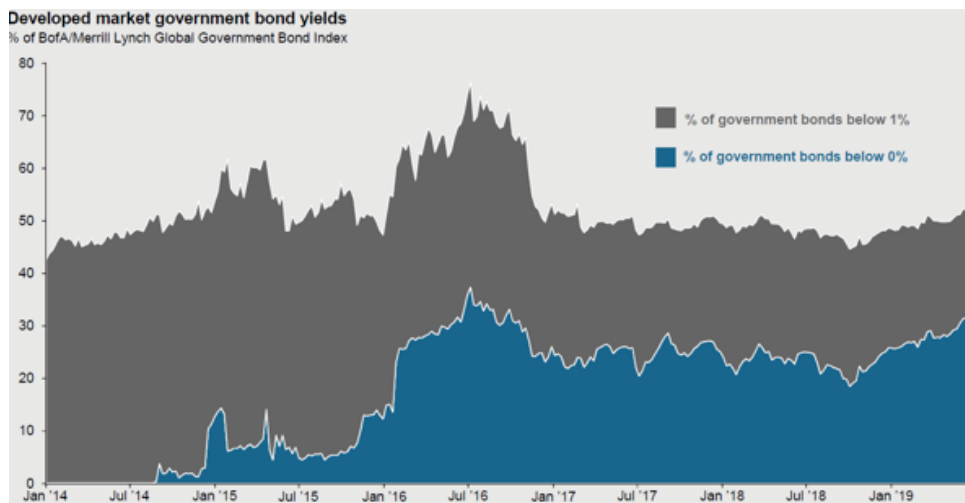
Het dieptepunt van de rente lag in augustus. De rente is nadien weer gestegen, maar per saldo nog steeds fors gedaald in 2019. Dat betekent dat de verplichtingen van ons pensioenfonds en van andere pensioenfondsen hoger zijn geworden. Daarmee kwamen de dekkingsgraden onder druk, ondanks de hoge beleggingsrendementen.

Centrale Banken in Amerika (FED) en Europa (ECB) hebben tussen het laatste kwartaal 2018 en het eerste kwartaal 2019 hun beleid onverwacht volledig omgedraaid. Als belangrijkste redenen worden genoemd: tegenvallend nieuws over wereldwijd lagere economische groei en (geo)politieke spanningen met een handelsoorlog tussen de VS en China, die zorgde voor een lagere wereldhandel.

De beoogde verkrapping van het monetair beleid en de verwachte verhoging van de rente zijn in 2019 ingeruild voor nieuwe stimuleringsmaatregelen waarbij de rente is verlaagd. De woorden “We zullen doen wat nodig is” uit 2012 werden herhaald door de ECB. Het opkoopbeleid van de ECB voor obligaties dat was stopgezet in 2018 is hervat met €20 miljard per maand in november 2019. Dit is tevens de maand dat de nieuwe ECB president Lagarde is aangetreden.

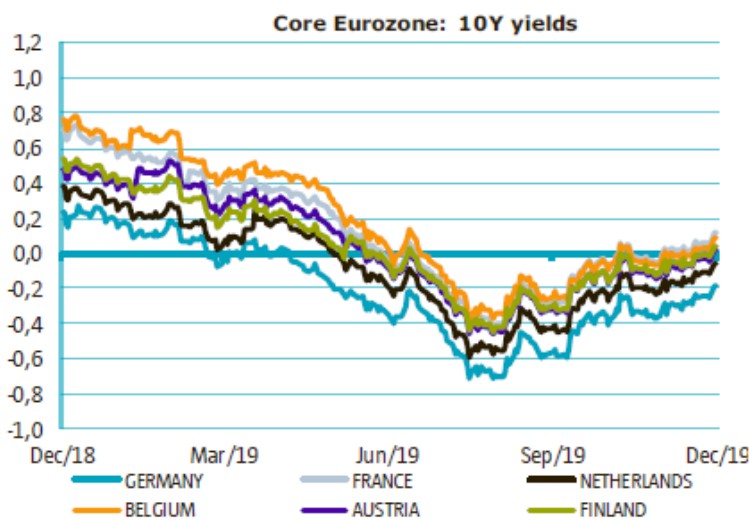
In Amerika hebben we een soortgelijke draai van het Centrale Bank beleid gezien. Na het afbouwen van het opkoopprogramma (verkopen van leningen) en het verschillende keren verhogen van de rente besloot de FED om de rente in 2019 te verlagen. In oktober 2019 is aangegeven dat de FED overweegt het opkoopprogramma weer op te starten.

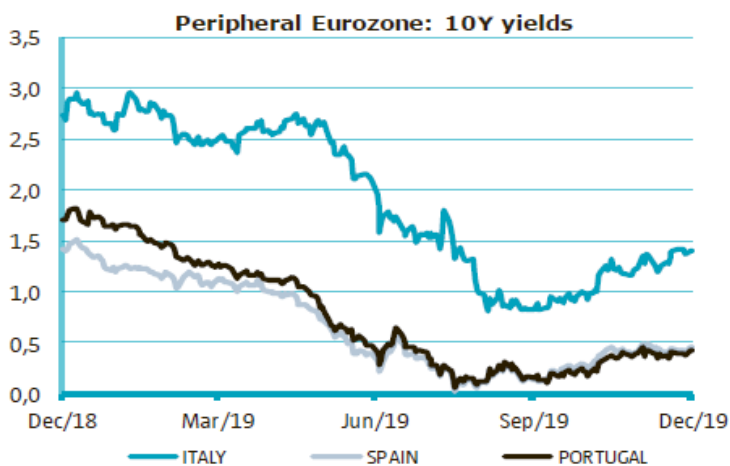
Bron: JP Morgan

Wereldwijd groeide het percentage staatsobligaties van ontwikkelde landen met een negatieve rente tot een nieuw record van ruim 30% van alle staatsobligaties. Hetzelfde beeld zien we ook in de grafiek van de 10-jaars staatsobligaties van de kernlanden van de Eurozone. Deze sterke daling van de rente van staatsobligaties betekende een sterke stijging van de staatsobligatiekoersen in 2019.

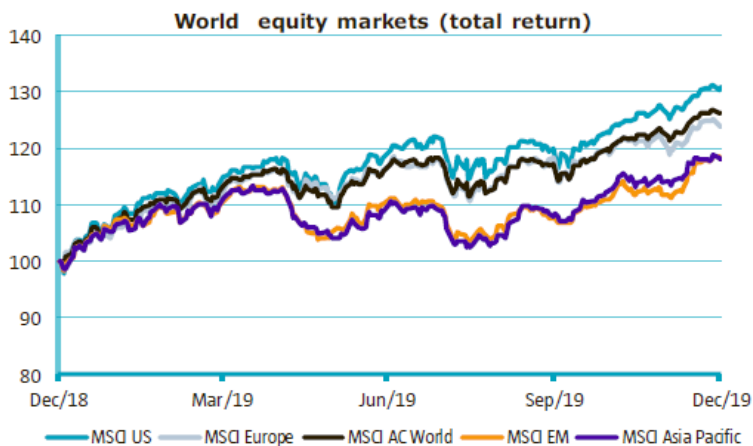
Bron: Robeco

Ook de 10-jaars rente van de 'perifere' landen van de Eurozone is sterk gedaald in 2019 (stijgende koersen).

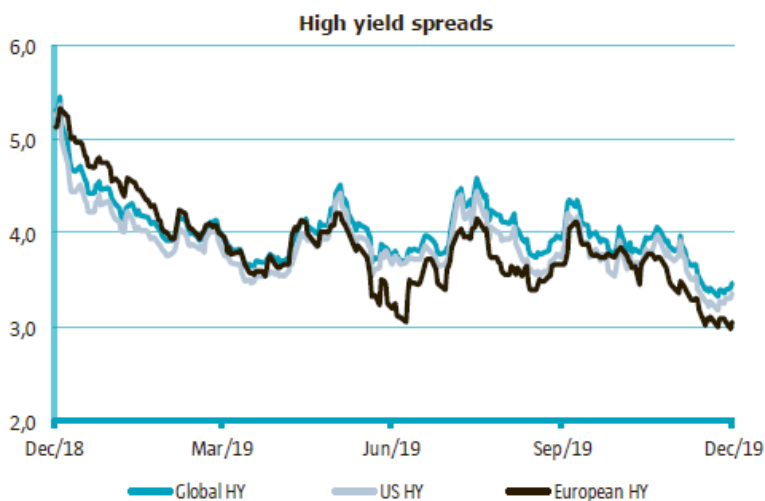
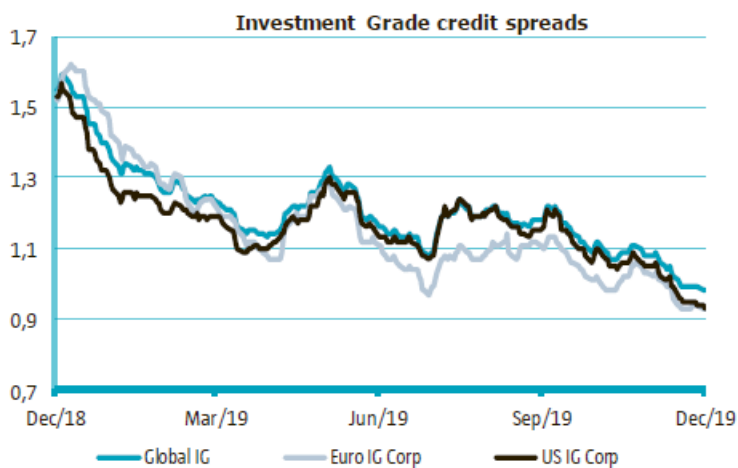
Bron: Robeco

Vrijwel alle aandelenmarkten lieten sterk positieve rendementen zien. De aandelenmarkten van de ontwikkelde landen deden het gemiddeld beter dan de aandelenmarkten van opkomende landen. Daar waar eind vorig jaar Amerikaanse technologie aandelen het meest onder druk stonden, hebben die dit jaar relatief de beste rendementen laten zien.

Bron: Robeco

De vergoeding voor kredietrisico is gedaald voor zowel bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid (investment grade) als bedrijfsobligaties met een lage kredietwaardigheid (high yield). Dat betekent stijgende obligatiekoersen. Bovenop de stijgende koersen als gevolg van de daling van de vergoeding voor kredietrisico in 2019 kwam de stijging van de koersen als gevolg van de daling van de rente in 2019. Per saldo heeft dit wereldwijd geleid tot relatief hoge rendementen bij de beleggingen in bedrijfsobligaties.

Bron: Robeco

Bovenstaande en onderstaande grafiek laten zien dat in 2019 de vergoeding voor kredietrisico is gedaald. Zowel voor bedrijfsobligaties met een hogere kredietkwaliteit (bovenste grafiek) als bij de risicovollere bedrijfsobligaties (high yield, onderste grafiek).

Beleggingsbeleid

Het Bestuur heeft in 2016/2017 op basis van twee studies de strategische beleggingsmix en het meerjaren strategisch beleggingsbeleid 2016-2020 vastgesteld. Het jaarlijkse beleggingsplan 2019 vloeit voort uit dit meerjaren strategisch beleggingsbeleid 2016-2020.

Het beleggingsplan 2019 is maar op een beperkt aantal punten gewijzigd ten opzichte van het beleggingsplan 2018. Dit nadat in november 2018 een uitgebreide discussie is gevoerd door het bestuur over een eventuele wijziging van

de mate van renteafdekking. Uiteindelijk heeft het bestuur besloten het beleid van de rente afdekking niet te wijzigen.

De wijzigingen van het beleggingsplan 2019 zijn als volgt.

- De valuta afdekking van de Amerikaanse dollar is verder verlaagd naar het beoogde niveau van 75% binnen het meerjaren strategisch beleggingsbeleid 2016-2020.
- De resterende -beperkte- beleggingen in infrastructuur zijn afgebouwd.
- Er is net als in 2018 extra geld toegezegd aan en geïnvesteerd in Nederlandse vastgoedbeleggers om te beleggen in woningen en winkels. Het zal echter nog wel enkele jaren duren voordat alle extra gelden daadwerkelijk belegd zijn conform het beoogde niveau van het meerjaren strategisch beleggingsbeleid 2016-2020.

Het bestuur heeft in 2019 een nieuwe ALM studie verricht op basis van de strategische beleggingsmix van het huidige meerjaren strategische beleggingsbeleid 2016-2020. De uitkomsten van deze ALM studie vormen de basis voor het beleggingsplan 2020 en voor het nieuwe meerjaren strategisch beleggingsbeleid 2021-2025.

Rendement in 2019

Onderstaande tabel geeft per beleggingscategorie een overzicht van de behaalde rendementen, de bijbehorende normrendementen en de (bijdrage aan de) performance. Omdat de rendementen gedurende het gehele jaar ontstaan, zijn deze afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen.

Rendementen per beleggingscategorie ⁷

	Gemiddeld belegd vermogen € 1 miljoen	Weging in %	Portefeuille rendement in %	Benchmark rendement in %	Outper- formance in %	Bijdrage aan rendement in %
Vastrentende waarden	17.779	59,5	10,2	9,6	0,6	6,5
Aandelen	9.128	30,5	27,3	26,4	0,9	8,3
Vastgoed	771	2,6	8,3	8,3	0,0	0,2
Derivaten	1.766	5,9				8,8
Cash en overig	458	1,5				0,0
Totaal	29.902	100,0	23,8	23,4	0,4	23,8

⁷ Deze verdeling in beleggingscategorieën is gemaakt op basis het beleggingsbeleid 2019 van het pensioenfonds. De verdeling wijkt licht af van die in de Jaarrekening. Dat heeft uiteraard geen invloed op de totaaluitskomsten.

In 2019 heeft de beleggingsportefeuille een nettorendement (na aftrek van de directe vermogensbeheerkosten) opgeleverd van 23,8%. Dat is 0,4% hoger dan het benchmarkrendement.

Onder 'derivaten' worden de afgeleide financiële instrumenten getoond die zijn aangehouden in het kader van het (gedeeltelijk) afdekken van het rente- en valuta risico. Deze derivaten hebben gezamenlijk 8,8%-punten bijgedragen aan het totaalrendement van 23,8%. De bijdrage van de valuta afdekking was 1,7%-punten negatief. De bijdrage van de renteafdekking was 10,5%-punten positief.

De sterke daling van de rente is terug te zien in het hoge rendement van de vastrentende waarden en de rentederivaten. Daarnaast hebben de ontwikkelingen op de aandelenmarkten sterk positief bijgedragen aan het rendement.

Verantwoord beleggen

In 2019 heeft Pensioenfonds Vervoer verdere stappen gezet in de ontwikkeling en implementatie van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Nadat Pensioenfonds Vervoer eind 2018 het IMVB-convenant ondertekend heeft, heeft een vertegenwoordiger van het fonds gedurende 2019 deelgenomen aan de werkgroep die het instrumentarium voor het IMVB-convenant heeft uitgewerkt. Dit instrumentarium is eind 2019 openbaar gemaakt en is bedoeld om pensioenfonds te helpen om de doelstellingen van het IMVB-convenant te implementeren in hun beleid.

Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer heeft in 2019 Achmea Investment Management aangesteld als nieuwe uitbestedingspartij voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Achmea Investment Management adviseert Pensioenfonds Vervoer in brede zin over verantwoord beleggen, en voert vanaf eind 2019 dialogen met bedrijven uit de beleggingsportefeuille. Vanaf 2020 zal Achmea Investment Management ook stemmen op aandeelhoudersvergaderingen namens Pensioenfonds Vervoer en adviseren over uitsluitingen. Gezamenlijk met Achmea Investment Management zal Pensioenfonds Vervoer in 2020 het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen herijken.

Uitsluiting

Elk kwartaal rapporteert Pensioenfonds Vervoer op de eigen website over het uitsluitingenbeleid door de publicatie van een uitsluitingenlijst. Ultimo 2019 zijn zes landen en 51 bedrijven uitgesloten in de portefeuille van het pensioenfonds. Gedurende 2019 zijn 12 nieuwe bedrijven toegevoegd aan de uitsluitingenlijst en 7 bedrijven van deze lijst verwijderd.

ESG-integratie

ESG-integratie betreft het meenemen van aspecten op het gebied van environmental, social & governance (gezamenlijk: ESG) in het beleggingsproces. Pensioenfonds Vervoer bevraagt al zijn vermogensbeheerders over de wijze waarop zij ESG-integratie beoefenen en spoort hen, waar nodig, aan om hierin verdere stappen te zetten. Mede door gesprekken met Pensioenfonds Vervoer zijn inmiddels alle vermogensbeheerders die mandaten beheren voor Pensioenfonds Vervoer ondertekenaar van de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties.

Dialoog met het management van ondernemingen (engagement)

Engagement heeft als doel om via dialoog verbeteringen bij bedrijven door te voeren. Het feit dat een gesprek wordt aangegaan, betekent lang niet altijd dat deze bedrijven slecht opereren, maar dat er op één of meer

onderdelen ruimte is voor verbetering. In 2019 is door Hermes Equity Ownership Services (EOS), mede namens Pensioenfonds Vervoer, met 644 bedrijven uit de portefeuille van Pensioenfonds Vervoer de dialoog gevoerd. Deze bedrijven vertegenwoordigen ca. 60% van de waarde van de aandelenportefeuille van Pensioenfonds Vervoer. De regionale verdeling van de bedrijven en de onderwerpen waarover dialoog gevoerd is, staat op de website van het pensioenfonds.

Daarnaast heeft Achmea Investment Management eind 2019, mede namens Pensioenfonds Vervoer gesprekken opgestart met 13 bedrijven over mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptie.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

In 2019 heeft Pensioenfonds Vervoer op 99% van de aandeelhoudersvergaderingen (waarbij dit mogelijk was) gestemd. In enkele landen wordt niet gestemd vanwege de hoge kosten die het gevolg zijn van lokale wet- en regelgeving. Van de voorstellen waarover is gestemd, is 97% ingebracht door het management en 3% door aandeelhouders. Pensioenfonds Vervoer heeft op 90% van de voorstellen van het management vóór gestemd, op 9% tegen en in 1% van de gevallen is niet gestemd of heeft het pensioenfonds zich onthouden van stemming. Het pensioenfonds heeft vóór 46% van de voorstellen van aandeelhouders gestemd, bij 50% van de aandeelhoudersvoorstellen tegen gestemd en in 4% van de gevallen zich van stemming onthouden of niet gestemd. De belangrijkste onderwerpen waar het pensioenfonds tegen voorstellen van het management heeft gestemd, waren 'beloning' en 'benoeming van bestuurders'. Van de aandeelhoudersvoorstellen viel 56% in de categorie 'goed bestuur' (bijvoorbeeld beloningsbeleid, voorstel benoeming directielid), 33% in de categorie 'sociaal' (bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden, diversiteit van management) en 11% in de categorie 'milieu' (bijvoorbeeld rapporteren over CO₂-uitstoot).

Doelinvesteringen

Doelinvesteringen zijn investeringen die aannemelijk positief kunnen bijdragen aan het verwezenlijken van de Sustainable Development Goals (SDG) van de VN. De SDG zijn de opvolgers van de UN Millennium Goals. Pensioenfonds Vervoer heeft twee doelinvesteringsfondsen opgenomen in de beleggingsportefeuille. In totaal bedroeg het belegd vermogen in deze fondsen ultimo 2019 € 53 mln. De initiële looptijd van de belegging in het Actiam Microfinancieringsfonds is in 2016 afgelopen en de belegging is nagenoeg afgebouwd. De belegging in het Actiam-FMO SME Finance Fund is conform toezeggingen vergroot. Dit fonds verschaft leningen aan financiële instellingen in opkomende- en ontwikkelingslanden. Hierbij wordt geëist dat de leningen gebruikt worden voor verstrekking van MKB-kredieten. Actiam is de fondsmanager en FMO zoekt en selecteert geschikte investeringen.

Z-score

De performancetoets geeft een indicatie voor de kwaliteit van de uitvoering van het beleggingsbeleid. Als de performancetoets onder minus 1,28 uitkomt, staat het aangesloten bedrijven vrij om een alternatief te zoeken voor de uitvoering van de verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsregeling. De performancetoets wordt berekend op basis van de z-scores van vijf opeenvolgende jaren (de toetswaarde is de som van de z-scores gedeeld door de wortel van 5 jaren). De z-score geeft per jaar de afwijking aan van het door het pensioenfonds behaalde rendement ten opzichte van dat van de vooraf bepaalde normportefeuille, waarbij gecorrigeerd wordt voor kosten en risico.

In onderstaande tabel treft u een overzicht van de z-scores en toetswaarden aan over de afgelopen 5 jaar / 5 jaarsperioden. Tot en met 2018 was sprake van een voorlopige en een latere definitieve uitkomst. In verband met het op een later moment beschikbaar komen van enkele benchmarkontwikkelingen werd de voorlopige z-score van

het jaar opnieuw, definitief vastgesteld. Dat vond steeds na publicatie van het jaarverslag plaats. In 2019 waren alle benchmarkuitkomsten tijdig beschikbaar, zodat de z-score 2019 in één keer definitief kon worden bepaald.

Ontwikkeling van de z-scores en de performancetoets

Jaar	Z-score voorlopig	Z-score definitief	Periode	Toetswaarde voorlopig	Toetswaarde definitief
2015	0,43	0,45	2011-2015	0,58	0,59
2016	0,20	0,23	2012-2016	0,26	0,28
2017	0,60	0,60	2013-2017	0,97	0,97
2018	-0,25	-0,25	2014-2018	0,49	0,49
2019	n.v.t.	0,41	2015-2019	n.v.t.	0,64

De z-score voor het jaar 2019 is 0,41. Pensioenfonds Vervoer behaalde over de periode 2015-2019 een toetswaarde van 0,64 voor de uitvoering van de beleggingen. Dit is groter dan het vereiste minimum van -1,28. Pensioenfonds Vervoer is daarmee geslaagd voor de performancetoets. Overigens wordt veelal een 'presentatiecorrectie' gehanteerd, waarbij 1,28 bij de uitkomst en de norm van de performancetoets wordt opgeteld, zodat de vereiste ondergrens van de performancetoets precies op nul uitkomt. Op die wijze gemeten bedraagt de uitkomst van de performancetoets over 2015–2019: 1,92.

12. Risicomanagement

Beleid integraal risicomanagement

Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van de beheerste en integere bedrijfsvoering van Pensioenfonds Vervoer. Het pensioenfonds baseert het integraal risicomanagementbeleid in de eerste plaats op het COSO-ERM⁸ raamwerk. Het COSO-ERM raamwerk helpt het pensioenfonds bij het beoordelen en verbeteren van het interne beheersingssysteem. In 2018 is het integraal risicomanagementbeleid uitgebreid met het RAVC⁹-model. Het bestuur kan met dit model meer expliciet sturen op de risicohouding en risicobereidheid van het fonds en zich daarover verantwoorden. Het integraal risicomanagement omvat ook het beheersen van de risico's die de missie, visie en strategie van het pensioenfonds bedreigen. Eind 2019 heeft het bestuur het nieuwe integraal risicomanagementbeleid vastgesteld, waarin de hiervoor genoemde onderwerpen zijn opgenomen.

Strategische risicomanagement cyclus

Het pensioenfonds maakt binnen het integraal risicomanagement onderscheid tussen de strategische en de operationele risicomanagementcyclus. Het bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Als onderdeel van deze verantwoordelijkheid stuurt het bestuur ook op de beheersing van de strategische risico's. Om de sturing op risico's explicieter in het bestuurlijke proces van het fonds te integreren heeft het bestuur in 2018 de risicohouding en risicobereidheidsprincipes voor het pensioenfonds uitgewerkt. Hierbij is het RAVC-model gebruikt. Het hanteren van het model stelt het bestuur in staat op risico te sturen binnen de kaders van de missie, visie, strategie en risicohouding van het fonds.

Het bestuur heeft de risicohouding en de risicobereidheidsprincipes uitgewerkt voor vier domeinen:

1. Besturingsfilosofie: gedrag, leiderschap en cultuur
2. Kapitaalmanagement: solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit
3. Reputatiemanagement: imago, identiteit en integriteit
4. Product, markt, klant & (IT-)organisatie: producten, IT, uitbesteding en organisatieprocessen

De risicohouding en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen het referentiekader bij de evaluatie van de risico's van beleidsvoorstellen. In 2019 zijn de tolerantiegrenzen bij de risicobereidheidsprincipes onderzocht. De tolerantiegrenzen zijn te beschouwen als strategische Key Performance Indicators. De tolerantiegrenzen vormen de basis van de rapportage over het integrale risicoprofiel van het fonds. De rapportage beantwoordt de vraag of de risico's zich binnen de kaders (bandbreedtes) van het bestuur bevinden.

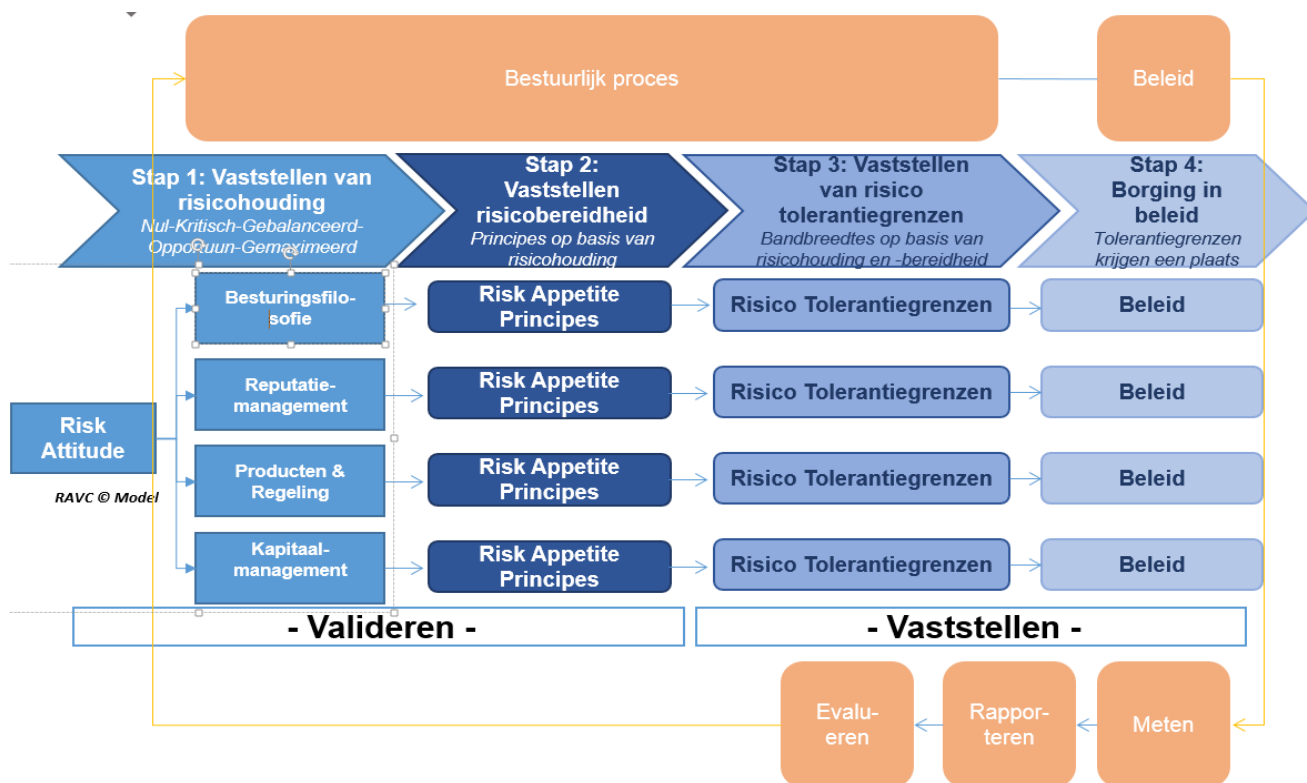
In de volgende afbeelding is het bestuurlijk en beleidsproces rondom risicohouding, risicobereidheid en tolerantiegrenzen weergegeven.

---

⁸ ERM is de afkorting van Enterprise Risk Management.

⁹ RAVC is de afkorting van Risk Appetite Value Chain

Bron: RAVC model

Operationele risicomanagement cyclus

De risico-governance structuur van het pensioenfonds is ingericht volgens het Three Lines of Defence model. Dit model zorgt voor meerdere onafhankelijke controlelagen. De eerste lijn van het bestuursbureau is verantwoordelijk voor het risicomanagement van de uitbestede operationele processen. Daarnaast is de eerste lijn van het bestuursbureau verantwoordelijk voor het risicomanagement van de eigen activiteiten op het bestuursbureau. De afdeling risicomanagement van het bestuursbureau heeft een onafhankelijke tweedelijns rol. Hierbij heeft de afdeling risicomanagement een directe communicatie- en rapportagelijns met de tweede lijn (de afdelingen risicomanagement) van de kernuitbestedingspartijen. De manager risicomanagement van het bestuursbureau vervult ook de rol van sleutelfunctiehouder risicomanagement in het kader van IORP II vanaf het najaar van 2019. In het kader van IORP II heeft het pensioenfonds in 2019 ook een actuariële sleutelfunctiehouder, een interne audit sleutelfunctiehouder en een interne audit vervuller benoemd. Het in 2019 door de interne auditor opgesteld voorlopige auditplan wordt in 2020 definitief gemaakt. Auditopdrachten zullen veelal bij uitbestedingspartijen van Pensioenfonds Vervoer worden uitgevoerd. Pensioenfonds Vervoer analyseert daarnaast bij uitbestedingspartijen beschikbare (assurance)rapporten zoals ISAE3402 type II, SOC1 type II of ODD-rapporten.

Uitkomsten risicohouding en risicobereidheidsprincipes

Het bestuur heeft in 2018 de risicohouding en de risicobereidheidsprincipes van het pensioenfonds vastgesteld.

De mogelijke risicohoudingen gaan van 'nul', 'kritisch', 'gebalanceerd', 'opportuun' tot 'maximaal'. De uitkomsten van de risicohouding van het bestuur voor de verschillende risicodomeinen zijn:

1. Besturingsfilosofie : **gebalanceerd**
2. Kapitaalmanagement : **gebalanceerd**
3. Reputatiemanagement : **gebalanceerd**
4. Product & regeling : **kritisch**

Behalve voor het domein 'Product & regeling' kenmerkt het bestuur zich door een gebalanceerde risicohouding. De risicohouding van het bestuur voor het gehele pensioenfonds is dan ook 'gebalanceerd'. In 2019 is ook de risicohouding van het management team van het bestuursbureau onderzocht. Dit is gedaan om extra inzicht te krijgen in de risicocultuur van het pensioenfonds. De uitkomst van het onderzoek is dat de risicohouding van het bestuur en die van het management team van het bestuursbureau goed op elkaar aansluiten.

Op basis van de risicohouding zijn door het bestuur risicobereidheidsprincipes per domein vastgesteld. Deze dienen als leidraad in de uitvoering en besluitvorming.

Voornameste risico's en ontwikkelingen per domein

Besturingsfilosofie

Besturingsfilosofie behandelt onderwerpen zoals gedrag, leiderschap, houding, cultuur en governance. Een belangrijk risico hierbij is of het bestuur kan voldoen aan de toenemende eisen aan de besturing van het pensioenfonds. Deze toenemende eisen komen voort uit het toezicht en ook uit nieuwe wet- en regelgeving, zoals IORP II, de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen en de OOB. IORP II heeft geleid tot de komst van de sleutelfunctionarissen risicomanagement, actuariële zaken en interne audit van het pensioenfonds. De interne audit sleutelfunctionaris wordt ondersteund door een interne audit vervuller.

Niet alleen het hebben van beleid en een goed ingericht bestuursbureau zijn van belang. Ook dient de uitvoering van dat beleid aantoonbaar door het bestuursbureau te worden gewaarborgd. De belangrijkste processen van het bestuursbureau zijn het maken en actueel houden van beleid, de regie en de monitoring van de diverse uitbestedingen en de ondersteuning van het bestuur. In 2019 is het hiervoor ingerichte risicobeheersingsraamwerk voor het bestuursbureau geïmplementeerd. De interne audit sleutelfunctiehouder en de interne audit vervuller zullen de opzet, bestaan en werking van de processen uit het risicobeheersingsraamwerk in 2020 toetsen.

Ook is in 2019 opnieuw een Risk Self Assessment op de continuïteitsrisico's op het niveau van het pensioenfonds uitgevoerd. Hieruit bleek dat het continuïteitsrisico toereikend wordt beheerst.

Uit monitoring van de besturingsrisico's kwamen in 2019 geen belangrijke bevindingen naar voren.

Kapitaalmanagement

De financiële risicohouding volgens het wettelijk kader (het nFTK) is in 2015 vastgesteld in afstemming met de sociale partners. De risicohouding zoals hier bedoeld is de mate waarin een fonds, na overleg met sociale partners en na overleg met de organen van het fonds, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren, en de mate waarin het fonds (beleggings-)risico's kan lopen, gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding vormt de basis voor het vaststellen van het strategisch (beleggings-)beleid. De financiële risicobereidheid van het pensioenfonds laat zich in dit kader kortweg formuleren als: het voorkomen van korten is belangrijker dan het niet (volledig) kunnen indexeren.

In de actuariële paragraaf hierna wordt de zogenoemde korte en lange termijn risicohouding kwantitatief toegelicht. De korte termijn risicohouding komt tot uiting in het zogenoemde Vereist Eigen Vermogen, dat wordt bepaald op basis van het risicomodel van DNB. Dit model bevat de belangrijkste financiële risico's van het pensioenfonds en wordt, evenals de betreffende risico's zelf, toegelicht in de jaarrekening hierna. De lange termijn risicohouding betreft de zogenoemde haalbaarheidstoets.

De twee grootste financiële risico's voor de dekkinggraad van het pensioenfonds zijn het niet afgedekte deel van het renterisico van de pensioenverplichtingen en het risico van zakelijke waarden zoals aandelen. De volgende financiële schokmatrix geeft inzicht in de gevoeligheid van de UFR-dekkinggraad voor renteveranderingen en waardeveranderingen van zakelijke waarden, zoals aandelen.

Schokmatrix Pensioenfonds Vervoer

rentestand		procentuele verandering zakelijke waarden portefeuille																		
		-40.0%	-35.0%	-30.0%	-25.0%	-20.0%	-15.0%	-10.0%	-5.0%	0.0%	5.0%	10.0%	15.0%	20.0%	25.0%	30.0%	35.0%	40.0%		
rent ver and er ing	-2.00%	-1.30%	87%	88%	90%	91%	92%	93%	95%	96%	97%	98%	100%	101%	102%	104%	106%	108%	107%	
	-1.75%	-1.05%	87%	88%	90%	91%	92%	94%	95%	96%	98%	99%	100%	102%	103%	104%	106%	108%	107%	108%
	-1.50%	-0.80%	87%	88%	90%	91%	93%	94%	95%	97%	98%	100%	101%	102%	104%	105%	107%	108%	108%	109%
	-1.25%	-0.55%	87%	88%	90%	91%	93%	94%	96%	97%	99%	100%	102%	103%	105%	106%	108%	108%	109%	111%
	-1.00%	-0.30%	87%	89%	90%	92%	93%	95%	96%	98%	99%	101%	103%	104%	106%	107%	108%	108%	110%	112%
	-0.75%	-0.05%	87%	89%	90%	92%	94%	95%	97%	99%	100%	102%	103%	105%	107%	108%	110%	110%	112%	113%
	-0.50%	0.20%	87%	89%	91%	92%	94%	96%	98%	99%	101%	103%	104%	106%	108%	110%	111%	113%	113%	115%
	-0.25%	0.45%	88%	89%	91%	93%	95%	97%	98%	100%	102%	104%	106%	107%	109%	111%	113%	115%	116%	117%
	0.00%	0.70%	88%	90%	92%	94%	96%	97%	99%	101%	103%	105%	107%	109%	111%	113%	115%	118%	118%	118%
	0.25%	0.95%	88%	90%	92%	94%	96%	98%	100%	102%	104%	106%	108%	110%	112%	114%	116%	118%	118%	120%
	0.50%	1.20%	88%	91%	93%	95%	97%	100%	102%	104%	106%	108%	110%	112%	114%	116%	118%	118%	121%	123%
	0.75%	1.45%	89%	92%	94%	96%	99%	101%	103%	105%	107%	110%	112%	114%	116%	118%	121%	123%	123%	125%
	1.00%	1.70%	91%	93%	95%	98%	100%	102%	105%	107%	109%	111%	114%	116%	118%	121%	123%	125%	125%	128%
	1.25%	1.95%	92%	94%	97%	99%	101%	104%	106%	109%	111%	113%	116%	118%	121%	123%	125%	128%	128%	130%
	1.50%	2.20%	93%	95%	98%	101%	103%	106%	108%	111%	113%	116%	118%	121%	123%	126%	128%	128%	131%	133%
	1.75%	2.45%	94%	97%	100%	102%	105%	108%	110%	113%	115%	118%	121%	123%	126%	129%	131%	134%	134%	136%
	2.00%	2.70%	95%	98%	101%	104%	107%	110%	112%	115%	118%	121%	123%	126%	129%	131%	134%	137%	137%	140%

Legenda

- Dekkinggraad lager dan 100%
- Dekkinggraad hoger dan 100%, maar lager dan de minimum vereiste dekkinggraad van 104.3%
- Dekkinggraad hoger dan de minimum vereiste dekkinggraad van 104.3%, maar lager dan de vereiste dekkinggraad van 116.0%
- Dekkinggraad hoger dan de vereiste dekkinggraad van 116.0%

De risico's in de externe financiële verslaggeving en de financiële risico's van het fonds worden in detail beschreven in de jaarrekening. In het zogenoemde Limietenkader legt het fonds onder andere de grenzen voor de risico's op balansniveau vast. De monitoring van de financiële risico's in 2019 heeft geen significante risico's naar voren gebracht. Het bestuur monitort de financiële risico's onder andere via het maandelijkse dashboard financiële risico's van het bestuursbureau. Naast de monitoring van de financiële risico's is een aantal Risk Self Assessments (RSA) voor financiële risico's uitgevoerd. De RSA's gingen over concentratierisico, tegenpartijrisico en Z-scorerisico. De RSA's verhoogden het risicobewustzijn, en brachten geen significante tekortkomingen in de risicobeheersing aan het licht.

Reputatiemanagement

Voor het pensioenfonds is het reputatierisico één van de belangrijkste risico's. Het beheersen van reputatierisico's vormt dan ook een centraal element in de totale risicohouding. Reputatiemanagement omvat naast het imago van het pensioenfonds de onderwerpen compliance en integriteit. Zowel het voldoen aan wet- en regelgeving (compliance) als het zo goed mogelijk waarborgen van integriteit vormen twee belangrijke pijlers om mogelijke reputatierisico's voor het pensioenfonds te beheersen.

De behoefte om op passende wijze te voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving heeft geleid tot onder andere de volgende maatregelen in 2019:

- Het pensioenfonds heeft voorbereidingen getroffen voor het voldoen aan onder meer IORP II en OOB.
- Op 1 juli 2019 is de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen in werking getreden. De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen is in een nieuwe versie van het privacybeleid verwerkt.
- Het pensioenfonds is het project IBOR-reform gestart om de risico's van de benchmarkhervorming van de interbancaire geldmarkttarieven te beheersen.
- Het project rond de risicobeheersing van mogelijke gevolgen van de Brexit is in 2019 vervolgd.

Naast de reguliere tweedelijns activiteiten van de compliance officer, zijn diverse acties ondernomen voor het tegengaan van integriteitsrisico's:

- Een nadere verkenning met het bestuur over de omgang met nevenfuncties.
- Een herijking van de groep functionarissen van het pensioenfonds waarop de insiderregeling van toepassing is.
- De gedragscode van het pensioenfonds is vernieuwd. Het doel hierbij was de leesbaarheid van de gedragscode te verhogen.

In 2019 heeft zich in dit domein één te vermelden incident voorgedaan. Dit incident had betrekking op het tijdelijk niet correct functioneren van een deel van de toetsing van deelnemers aan de sanctiewet. Het incident heeft niet geleid tot impact voor het pensioenfonds. Preventieve maatregelen zijn getroffen om soortgelijke incidenten te voorkomen.

Naast het hiervoor benoemde incident heeft de monitoring van reputatierisico's via de incidentenprocedure, de rapportage van de compliance officer, de rapportage van de afdeling risicomanagement, of anderszins niet geleid tot significante risico's.

Product & regeling

De uitvoering van de pensioenregelingen, vermogensbeheer of bewaaractiviteiten bij de uitvoerders vereist goed ingerichte processen met behulp van passende IT-voorzieningen. Als de uitvoering van de pensioenregeling niet adequaat is werkt dit het risico in de hand dat deelnemers en werkgevers ontevreden zijn, bijvoorbeeld vanwege fouten in de uitkeringen of een gebrek aan klantgerichtheid. Het vermogen van het fonds is ontstaan uit ingelegde premies, gedane uitkeringen, gemaakte kosten en gerealiseerd beleggingsrendement. Dit vermogen moet goed beheerd en bewaard worden. Tekortkomingen daarin zouden immers de financiële positie van het pensioenfonds kunnen aantasten, en daarmee ook de reputatie van het pensioenfonds. Zoals eerder aangegeven is het beheersen van het reputatierisico van groot belang.

De overgang van het integrale vermogensbeheer naar Achmea Investment Management op 1 januari 2020 leidde logischerwijs tot een verhoogd operationeel risico. Hiervoor zijn adequate maatregelen genomen door een goede project governance en een adequate informatievoorziening naar de betrokken partijen.

Het pensioenfonds heeft diverse beheersmaatregelen ingesteld om de kwaliteit van de (pensioen-)uitvoering te monitoren en zo mogelijk bij te sturen:

- Het hebben van geactualiseerde overeenkomsten en SLA's met de uitvoerders.
- Reguliere eerstelijns monitoring van het bestuursbureau van de uitvoering en de rapportages van de pensioenuitvoerder.
- Incidentenprocedure die wordt uitgevoerd op het bestuursbureau, inclusief rapportage aan het bestuur.
- Beoordeling van de assurance rapportages van kernuitbestedingspartijen en monitoring van opvolging van bevindingen.
- Beoordeling van de strategische risico's van de kernuitbestedingspartijen (zoals continuïteit, kwaliteit en verandervermogen).
- Beoordeling van het IT-beveiligingsbeleid inclusief cybercrime.
- Overleg met het tweedelijns risicomanagement van de kernuitbestedingspartijen.

In 2019 heeft zich in dit domein één te vermelden incident voorgedaan. Dit incident had betrekking op een deelnemersgroep die niet correct in de pensioenadministratie was opgenomen. Het incident heeft geleid tot een beperkte impact op de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Preventieve maatregelen zijn getroffen om soortgelijke incidenten te voorkomen.

Naast het hiervoor benoemde incident heeft de monitoring van operationele en IT-risico's van de kernuitbestedingspartijen en het bestuursbureau via de incidentenprocedure, diverse rapportages en anderszins niet geleid tot significante risico's.

Belangrijkste onzekerheden

Het pensioenfonds vindt het van groot belang om gestructureerd na te blijven denken over de mogelijke veranderingen in de omgeving van het fonds, zowel op politiek vlak als in de vervoersector zelf. Hiervoor voeren we gefaseerd scenario-analyses uit en onderzoeken het effect op onze strategie. In 2019 hebben we een aantal bijeenkomsten gehouden voor het in kaart brengen van de risico's en onzekerheden rond de werkingssfeer en de verplichtstelling. Hierbij zijn ook bestaande beheersmaatregelen en mogelijke toekomstige beheersmaatregelen benoemd.

Mogelijk andere relevante onzekerheden voor het pensioenfonds zijn:

- Nieuw pensioenstelsel en vervallen doorsneesystematiek
- Economische scenario's voor de beleggingsstrategie 2021-2025
- Nieuwe toezichtthema's
- Veranderingen in de sector
- Nieuwe wetgeving
- Substantiële veranderingen in de grondslagen
  - Door stijgen van de levensverwachting
  - Door toename van het aantal arbeidsongeschikten
- Consolidatie aanbieders van fiduciair vermogensbeheer

- Consolidatie pensioenuitvoeringsorganisaties
- (Vrijwillige) aansluiting zelfstandigen

Geplande ontwikkeling risicomanagement in 2020

Het risicomanagement wordt in 2020 verder ontwikkeld door onder meer:

- Het toetsen van de werking van de sleutelprocessen van het bestuursbureau door de interne audit sleutelfunctiehouder en vervuller.
- Het maken van de eigenrisicobeoordeling in het kader van IORP II.
- De verdere uitwerking van de strategische risico's en onzekerheden met scenario-analyses.
- Het uitvoeren van de SIRA.
- De implementatie van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens.

De corona crisis

De corona crisis heeft in het eerste kwartaal van 2020 veel aandacht gevergd. Dat kan impact hebben op de timing van de bovengenoemde geplande ontwikkeling van het risicomanagement in 2020. De zorg voor de operationele en financiële gevolgen van de corona pandemie had immers absolute prioriteit.

Financieel

Elders in het bestuursverslag zijn de gevolgen voor de dekkingsgraad al kort beschreven. Op dit moment valt niet op betrouwbare wijze te voorspellen of en in hoeverre in de loop van 2020 enig herstel verwacht kan worden of dat de situatie verder zal verslechteren. De enkele pagina's terug getoonde 'schokmatrix' laat zien hoe de ontwikkeling van de dekkingsgraad zal zijn bij fluctuatie van de rente en van de aandelenmarkten.

Operationeel

Er is een 'Continuïteitsplan bestuur en bestuursbureau' opgesteld. Daarin is in kaart gebracht wat de risico's en de te treffen maatregelen zijn voor zaken als:

- Continuïteit van het bestuur
  - Uitoefening wettelijke en statutaire bestuurstaken. Rechtsgeldige besluitvorming door het bestuur.
  - Uitoefenen taken (plaatsvervangend) voorzitter(s) en secretaris(sen). Vertegenwoordiging van het fonds in en buiten rechte.
- Continuïteit raad van toezicht
Uitoefening wettelijke en statutaire taken intern toezicht.
- Continuïteit Verantwoordingsorgaan
Uitoefening wettelijke en statutaire taken medezeggenschap en verantwoording.
- Continuïteit Sleutelfunctie-houders
Uitoefening wettelijke taken sleutelfuncties.
- Bestuursbureau
  - Vervangen cruciale functies en taken
  - Besluitvorming
  - Tekenen (formeel aangaan verplichting)
  - IT-aspecten (veiligheid, beschikbaarheid, bereikbaarheid).

Daarnaast is een scenario analyse gemaakt. Daarbij zijn de volgende scenario's onderscheiden:

- Nauwelijks impact
- Beheerste uitbraak
- Pandemie
- Zeer ernstige pandemie.

Voor al deze scenario's zijn de gevolgen beschreven voor:

- de dekkinggraad (financieel)
- operationeel (bestuur, bestuursbureau, uitbestedingspartijen)
- stakeholders (werkgevers en werknemers in de vervoersbranche)
- gezondheid (lichamelijk en geestelijk).

De scenario's zijn uitgewerkt in het corona-crisisteam en besproken met het bestuur.

Voor alle scenario's geldt dat de continuïteit van het pensioenfonds niet in het geding is. Voor alle onderkende risico's en situaties zijn adequate operationele oplossingen voorhanden. Wat de financiële impact voor de stakeholders van het pensioenfonds zal zijn zal in de loop van 2020 verder duidelijk worden.

Wij verwijzen ook naar hoofdstuk 14 'Ontwikkelingen na afloop verslagjaar'.

13. Financiële kengetallen

13.1 Statistische gegevens

Aantal werkgevers verplicht tot premiebetaling en aantal deelnemers

	31-12-2019	31-12-2018
Werkgevers verplicht tot premiebetaling	8.213	7.747
Werkgevers vrijwillig aangesloten	242	237
Totaal aantal aangesloten werkgevers	8.455	7.984
Deelnemers, actief en voortgezet	180.325	177.619
Gewezen deelnemers	387.147	401.117
Pensioengerechtigden	94.471	92.675
Totaal aantal deelnemers	661.943	671.411

Werkgevers verplicht tot premiebetaling

In 2019 is het aantal werkgevers dat verplicht is tot premiebetaling toegenomen met 466. Ook was er een toename van het aantal vrijwillig aangesloten werkgevers met 5. Het totaal aantal aangesloten werkgevers is daarmee in 2019 gestegen met 471. De vraag naar chauffeurs is toegenomen door de aangetrokken economie.

In 2018 was ten opzichte van 2017 ook sprake van een stijging van het aantal aangesloten werkgevers. Er kan dus gesproken worden van een trendmatige stijging.

Aantal vrijgestelde ondernemingen en werknemers

Op 31 december 2019 zijn de volgende vrijstellingen verleend:

- vrijstelling voor het hele personeel:
20 ondernemingen (2018: 19 ondernemingen);
- vrijstelling voor een groep van het personeel of afwikkelings-/individuele vrijstelling voor één of meer werknemers:
12 ondernemingen (2018: 12 ondernemingen).

Faillissementen

Het aantal werkgevers dat onder de verplichtstelling van het pensioenfonds valt en dat in staat van faillissement werd verklaard, is ten opzichte van 2018 met 23 gedaald. Een faillissement raakt het pensioenfonds financieel nauwelijks. Het UWV vergoedt de niet betaalde pensioenpremies mits de betalingsachterstand niet langer dan een jaar is en de werknemer zich bij het UWV heeft gemeld.

Faillissementen in de afgelopen vijf jaar

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantal	144	167	184	182	210

Aantal vrijwillige individuele voortzettingen

In 2019 zijn 2 aanvragen (2018: 10 aanvragen) voor vrijwillige voortzetting na afloop van de verplichte deelneming toegekend. Eind 2019 zijn er 12 deelnemers die vrijwillige voortzetting hebben.

Aantallen werkgevers, deelnemers en gewezen deelnemers in de afgelopen 5 jaar

	Werkgevers	Deelnemers	Gewezen deelnemers met rechten
2015	7.914	157.268	381.315
2016	8.394	161.410	388.695
2017	7.952	170.325	392.690
2018	7.984	177.619	401.117
2019	8.455	180.325	387.147

Premie-inning

Ultimo 2019 was aan premiedebiteuren nog te ontvangen een bedrag van € 230 miljoen. Dit is na aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren. Van de premiedebiteuren was ultimo 2019 voor een bedrag van € 185 miljoen de vervalltermijn nog niet verstreken (ultimo 2018: € 218 miljoen, waarvan € 180 miljoen nog niet vervallen).

Specificatie van de vastgestelde en gefactureerde premie ten gunste van het boekjaar x € 1 miljoen

	2019	2018
Pensioenregeling		
- Verplichte bijdrage	1.144	1.084
- Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	21	20
Totaal	1.165	1.104

Premieontvangsten en premie ten laste van het pensioenfonds voor arbeidsongeschikte deelnemers in de afgelopen 5 jaar x € 1 miljoen

	Premieontvangsten (excl. Ao-ers, Anw, prepensioen, VUT en VPL) (1)	Premie t.l.v. pensioenfonds voor arbeidsongeschikte deelnemers (2)	Totale premie (3) = (1) + (2)	(4) = (2) in procenten van (3)
2015	551	16	567	2,8
2016	643	18	661	2,8
2017	707	18	725	2,5
2018	815	20	834	2,4
2019	883	21	904	2,3

Pensioen en andere uitkeringen

In 2019 is aan pensioenen en overige (eenmalige) uitkeringen een bedrag van € 425 miljoen uitbetaald, tegen € 392 miljoen in het jaar daarvoor. De stijging wordt verklaard door een toename van het aantal pensioengerechtigden. Daarnaast heeft onder andere het project voor het vinden van personen in 2019 geleid tot hogere afkopen.

Pensioen en andere uitkeringen x € 1 miljoen

	2019	2018
Ouderdomspensioen	291	251
Partnerpensioen	68	60
Wezenpensioen	2	2
Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	31	28
Prepensioen-uitkeringen	13	15
Afkopen	31	14
Overige uitkeringen	-11	24
Totaal	425	394

13.2 Uitvoeringskosten

Inleiding

De kosten van pensioenbeheer (PB) bestaan vooral uit de kosten van de werkzaamheden van TKP aan wie de uitvoering van de regeling is uitbesteed, de inhuur van pensioenbeheer gerelateerde externe adviseurs en een pro rata deel van de kosten van bestuursgremia, het bestuursbureau en de kosten van het toezicht.

De kosten van vermogensbeheer bestaan met name uit de kosten van de integraal vermogensbeheerder, de vermogensbeheerders die uitvoering geven aan de beleggingsmandaten, de kosten van beleggingsfondsen, de kosten van de depotbank (custodian), de inhuur van vermogensbeheer gerelateerde externe adviseurs en een pro rata deel van de kosten van bestuursgremia, het bestuursbureau en de kosten van toezicht.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de wijze waarop de kostenverdeling plaatsvindt.

	% PB	% VB
Direct toewijsbaar aan pensioenbeheer	100	0
Direct toewijsbaar aan vermogensbeheer	0	100
Bestuursgremia	50	50
Bestuursbureau: algemeen directeur	50	50
Bestuursbureau: (fonds)secretariaat	50	50
Bestuursbureau: afdeling Communicatie	75	25
Bestuursbureau: afdeling Risicomanagement	50	50
Bestuursbureau: afdeling Finance & Control	33,33	66,67
DNB, AFM en andere externe toezichthouders	50	50
Pensioenfederatie en andere niet direct aan PB of VB toewijsbare belangenorganen en adviseurs	50	50
Externe accountant, IORP II Interne Auditor en Vervuller	50	50
Certificerend actuaris en IORP II Actuarieel sleutelhouder	75	25
Adviserend actuaris	75	25

Presentatie van de kosten

Bovenstaande kostenverdeling wordt in boekjaar 2019 op identieke wijze toegepast in het bestuursverslag en in de jaarrekening. In het bestuursverslag van boekjaar 2018 werd een vergaand vergelijkbare wijze van kostenverdeling toegepast. Echter, in de jaarrekening van boekjaar 2018 werden de indirecte vermogensbeheerkosten (kosten die betrekking hebben op vermogensbeheer, maar die niet zijn afgerekend via vermogensbeheer gerelateerd

bankrekeningen) voor een deel toegerekend aan pensioenbeheer. Nadien is gebleken dat de verschillende wijze van presenteren risico's geeft ten aanzien van de interpretatie door derden van de ontwikkeling van de kosten. In boekjaar 2019 is de wijze van presenteren daarom gelijk getrokken, zodat voor de lezer een zo transparant mogelijk beeld ontstaat.

Bij de presentatie van de kosten is verder aansluiting gezocht bij de richtlijnen zoals beschreven in de Pensioenwet, waarbij de kosten als volgt worden vermeld:

- administratieve uitvoeringskosten, opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per actieve deelnemer of uitkeringsgerechtigde;
- kosten van vermogensbeheer als totaalbedrag en als percentage van het gemiddeld belegde vermogen;
- transactiekosten als totaalbedrag en als percentage van het gemiddeld belegde vermogen.

Kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer (exclusief transactiekosten)

	Pensioen- uitvoering 2019	Pensioen- uitvoering 2018	Vermogens- beheer 2019	Vermogens- beheer 2018
Kosten volgens Jaarrekening	21,1	25,6	81,2	69,2
x € 1 miljoen				
Aan vermogens- beheer toe te rekenen indirecte kosten x € 1 miljoen		-3,2		3,2
In het rendement verwerkte kosten		n.v.t.	10,4	8,8
Kosten volgens aanbevelingen Pensioenfederatie	21,1	22,4	91,6	81,2
x € 1 miljoen				
Som aantal actieve deelnemers en uitkerings- gerechtigden	274.796	270.294		
Kosten in € per deelnemer	77	83		

Gemiddeld belegd vermogen x € 1.000	29.902	25.274
Kosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,31%	0,32%

Uit de tabel vormt af te leiden dat zowel de relatieve pensioenuitvoeringskosten als de relatieve vermogensbeheerkosten in 2019 zijn gedaald. De pensioenuitvoeringskosten daalden in 2019 zelfs ook in absolute zin. Hoofdoorzaak daarvan was dat er in 2019 minder pensioen gerelateerde projecten waren dan in 2018.

Kostenbenchmarking (boekjaar 2018)

Pensioenfonds Vervoer neemt deel aan het jaarlijkse kostenbenchmarking onderzoek van First Pensions en van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). De resultaten uit deze onderzoeken worden onder meer gebruikt voor de beoordeling van het niveau van de kosten bij Pensioenfonds Vervoer in relatie tot andere pensioenfondsen.

De in dit jaarverslag opgenomen cijfers van de kostenbenchmarking hebben betrekking op het jaar voorafgaande aan het jaarverslag-boekjaar. IBI en First Pensions kunnen hun rapportages over een boekjaar pas opleveren nadat van alle (deelnemende, dan wel tot de Top 50 behorende) pensioenfondsen de cijfers beschikbaar zijn. Het jaarverslag van Pensioenfonds Vervoer van dat boekjaar is dan al vastgesteld. We kunnen hierdoor dus nog niet de benchmarkinguitkomsten over het boekjaar 2019 presenteren. U treft daarom hieronder de cijfers van 2018 aan, met die van 2017 ter vergelijking.

Allereerst geven we wat meer achtergrond informatie over de samenstelling van de vergelijkende cijfers.

First Pensions:

Totaal:

- de 50 qua belegd vermogen grootste Nederlandse pensioenfondsen

Benchmark:

- Boekjaren 2017 en 2018:
  - 18 pensioenfondsen die qua omvang enigszins met Pensioenfonds Vervoer vergelijkbaar zijn
  - De samenstelling van de benchmark is identiek voor pensioenbeheer en vermogensbeheer

IBI:

Totaal:

- Boekjaar 2018: 21 Nederlandse pensioenfondsen, waarvan 9 bedrijfstakpensioenfondsen en 12 ondernemingspensioenfondsen
- Boekjaar 2017: 30 Nederlandse pensioenfondsen, waarvan 8 bedrijfstakpensioenfondsen en 22 ondernemingspensioenfondsen

Benchmark:

- Pensioenbeheer:

- Boekjaar 2018: 5 bedrijfstakpensioenfondsen met meer dan 40.000 deelnemers
- Boekjaar 2017: 7 bedrijfstakpensioenfondsen met meer dan 10.000 deelnemers
- Vermogensbeheer:
  - Boekjaar 2018: 10 pensioenfondsen met meer dan € 5 miljard aan belegd vermogen
  - Boekjaar 2017: 11 pensioenfondsen met meer dan € 5 miljard aan belegd vermogen

Samengevat zijn de uitkomsten als volgt:

Pensioenbeheer uitvoeringskosten per deelnemer in €

	2018	2017
Pensioenfonds Vervoer	83	89
First Pensions Peergroep	179	178
First Pensions gemiddelde Top 50	194	204
IBI Peergroep	131	142
IBI Universum	251	287

Vermogensbeheerkosten in basispunten van het belegd vermogen

	2018	2017
Pensioenfonds Vervoer	32	36
First Pensions Peergroep	36	37
First Pensions gemiddelde Top 50	41	41
IBI Peergroep	42	40
IBI Universum	43	41

Pensioenfonds Vervoer heeft over boekjaar 2018 net als over boekjaar 2017 lagere kosten dan gemiddeld. Dit geldt voor zowel de pensioenbeheerkosten uitgedrukt in € per deelnemer als de vermogensbeheerkosten uitgedrukt in basispunten van het vermogen.

De vermogensbeheerkosten worden ook afgezet tegen de gerealiseerde langere termijn rendementen en risico's. De uitkomsten over de afgelopen vijf jaar (2014-2018) zoals gemeten door First Pensions zijn samengevat als volgt.

2014-2018	Beleggingsrendement (A)	Verplichtingenrendement (B)	Relatief rendement A min B (C)	Risico indicator: vereist eigen vermogen (D)	Performance ratio: C gedeeld door D ¹⁰ /1,96 (E)
Pensioenfonds Vervoer	7,9%	7,1%	0,8%	16,6%	8,9%
First Pensions Peergroep	7,2%	6,2%	1,0%	19,5%	9,7%
First Pensions gemiddelde Top 50	6,9%	6,3%	0,6%	19,2%	6,5%

De volgende conclusies kunnen worden getrokken:

- De kosten van Pensioenfonds Vervoer zijn lager dan het gemiddelde van de top 50 en van de peer groep. Dit geldt voor zowel de pensioenbeheerkosten (uitgedrukt in € per deelnemer) als de vermogensbeheerkosten. Ook de optelsom van pensioenbeheerkosten en vermogensbeheerkosten is voor Pensioenfonds Vervoer lager dan gemiddeld.
- De renteafdekking van Pensioenfonds Vervoer is hoger dan gemiddeld.
- Pensioenfonds Vervoer heeft over de afgelopen vijf jaar een relatief rendement van +0,8% per jaar gerealiseerd. Daarmee is er een hoger beleggingsrendement behaald dan benodigd. De beleggingen hebben waarde toegevoegd ten opzichte van de verplichtingen. Het relatief rendement is daarbij ook hoger dan het gemiddelde van de top 50 (+0,6%). Voor de peer groep was het relatief rendement echter wel hoger dan bij Pensioenfonds Vervoer, namelijk +1,0% per jaar.
- Pensioenfonds Vervoer heeft een lager vereist eigen vermogen (VEV) dan het gemiddelde van zowel de top 50 en de peer groep.
- Door het lagere risico (VEV) is de relatieve performance ratio (= relatief rendement gecorrigeerd voor het risico t.o.v. de verplichtingen) over de afgelopen vijf jaar voor Pensioenfonds Vervoer hoger dan het gemiddelde van de top 50. Ten opzichte van de peer groep is er een kleine achterstand vanuit het lagere relatief rendement.
- Over 2018 was voor alle pensioenfondsen het relatief rendement negatief. Pensioenfonds Vervoer bleef voor het relatief rendement en voor de performance ratio achter bij het gemiddelde van de top 50 en peer groep.

De hierboven gepresenteerde vermogensbeheerkosten zijn exclusief de transactiekosten.

Transactiekosten vermogensbeheer

De bovengenoemde cijfers over de kosten van het vermogensbeheer zijn exclusief de kosten van transacties. Een deel van die transactiekosten kan lastig precies zichtbaar worden gemaakt omdat deze kosten, met name bij de vastrentende waarden en financiële derivaten, versleuteld zitten in de transactiekoersen. In die gevallen hebben de vermogensbeheerders van Pensioenfonds Vervoer aangegeven wat de omzet en de daarmee gepaard gaande

¹⁰ De performance ratio is bepaald met de niet afgeronde cijfers

kosten zijn geweest. Voor zover de transactiekosten niet precies of aannemelijk bepaald konden worden, is gebruik gemaakt van een schattingsmethode, die in lijn ligt met de eerder genoemde aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

De (deels geraamde) transactiekosten komen over 2019 uit op 0,07% (2018: 0,08%) van het gemiddeld belegd vermogen. Het aangegeven percentage heeft niet alleen betrekking op de zichtbare kosten, maar ook op de kosten die een niet zichtbaar deel uitmaken van transactiekoersen. Ook zijn inbegrepen de zichtbare en niet zichtbare transactiekosten die voortvloeien uit transitie, voortvloeiend uit het gefaseerd omzetten van de portefeuille op grond van het door het bestuur bepaalde beleggingsbeleid, het switchen van vermogensbeheerder indien de uitvoering van het beleid daartoe aanleiding geeft, en het stroomlijnen van de rekeningenstructuur met betrekking tot de diverse beleggingen. Daarnaast zijn in het transactiekostenpercentage de kosten inbegrepen van zogenaamde 'restrikes'. Dit betreft het veranderen van derivatenposities die worden aangehouden voor het afdekken van het renterisico, om binnen vooraf afgesproken bandbreedtes te blijven.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vermogensbeheerkosten (exclusief transactiekosten) en de transactiekosten over 2019 per beleggingscategorie. Deze zijn uitgedrukt in het gemiddeld belegd vermogen over 2019.

Kosten 2019 per beleggingscategorie ¹¹

	Gemiddelde allocatie in € 1 miljoen	Gemiddelde allocatie in %	Kosten in € 1 miljoen	Kosten in % van gem. allocatie	Transactie- kosten in € 1 miljoen	Transactie- kosten in % van gem. alloc.
Vastrentende waarden	17.779	59,5	47,0	0,26	14,6	0,08
Aandelen	9.128	30,5	32,6	0,36	1,9	0,02
Vastgoed	771	2,6	6,8	0,88	1,7	0,22
Derivaten	1.766	5,9	2,9	0,17	1,9	0,11
Cash en overig	458	1,5	2,3	0,50	0,0	0,02
Totaal	29.902	100,0	91,6	0,31	20,1	0,07

¹¹ Deze verdeling in beleggingscategorieën is gemaakt op basis het beleggingsbeleid 2019 van het pensioenfonds. De verdeling wijkt licht af van die in de Jaarrekening. Dat heeft uiteraard geen invloed op de totaaluitkomsten.

13.3 Actuariële paragraaf

Financiële positie van het pensioenfonds

De **dekkingsgraad** wordt vastgesteld als het pensioenvermogen gedeeld door de totale technische voorzieningen. De dekkingsgraad op basis van de door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur is op 31 december 2019 uitgekomen op 103,0%. Eind 2018 was de dekkingsgraad nog 99,8%.

De toetsingsgrootte in het Financieel Toetsingskader (FTK) is de **beleidsdekkingsgraad**. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maanden. In het boekjaar is de beleidsdekkingsgraad afgenomen van 105,5% eind 2018 naar 101,4% op 31 december 2019.

Het **Pensioenvermogen** van het pensioenfonds wordt berekend als het eigen vermogen vermeerderd met de technische voorzieningen. Het aldus bepaalde pensioenvermogen op 31 december 2019 bedraagt € 32,0 miljard (eind 2018: € 25,0 miljard). Het pensioenvermogen gedeeld door de technische voorzieningen (eind 2019: € 31,0 miljard / eind 2018: € 25,0 miljard) leidt (als niet de afgeronde maar de exacte cijfers worden gebruikt) tot bovengenoemde dekkingsgraad van 103,0% (eind 2018: 99,8%). Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen worden veronderstellingen gehanteerd ten aanzien van bijvoorbeeld sterftekansen, rendementen en kosten. Gedurende het boekjaar wijken de werkelijke ontwikkelingen onvermijdelijk af van deze veronderstellingen, waardoor er ten opzichte van de veronderstellingen winst of verlies wordt gerealiseerd.

Onder het FTK worden twee toetsingsgrenzen gedefinieerd:

Het **'minimaal vereist vermogen'** is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen verhoogd met een opslag ("minimaal vereist eigen vermogen") voor algemene risico's. De uitkomst van deze exercitie uitgedrukt als percentage van de technische voorzieningen bedroeg zowel eind 2018 als eind 2019 104,3%. Gelet op de op 31 december 2019 aanwezige beleidsdekkingsgraad van 101,4% (eind 2018: 105,5%) is er sprake van een **'dekkingstekort'**. Eind 2018 was de beleidsdekkingsgraad hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad; toen was er dus nog geen dekkingstekort.

Het **'vereist vermogen'** is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen, verhoogd met een zodanige opslag ('vereist eigen vermogen'), dat de kans maximaal 2,5% is dat de aanwezige dekkingsgraad van het pensioenfonds in een periode van één jaar lager wordt dan 100%. Voor de vaststelling van deze opslag is door DNB een standaardtoets ontwikkeld. Met name het renterisico en het zakelijke waarden risico zijn bepalend voor de uitkomst van deze toets bij Pensioenfonds Vervoer. Het vereist vermogen op basis van de strategische portefeuille bedroeg op 31 december 2019 16,6% van de nominale pensioenverplichtingen. De vereiste dekkingsgraad komt daarmee uit op 116,6% (eind 2018: 117,2%). Gelet op de aanwezige beleidsdekkingsgraad van 101,4% is eind 2019 (net als eind 2018) sprake van een **'reservetekort'**. Voor de volledigheid vermelden we het vereist vermogen tevens op basis van de feitelijke beleggingsmix: de uitkomst op 31 december 2019 is dan 117,7% (eind 2018: 117,0%). Het verschil tussen de 116,6% (basis: strategische mix) en de 117,7% (basis: feitelijke mix) wordt met name bepaald door een hoger aandelenrisico op basis van de feitelijke mix. Dat is weer vooral het gevolg van de hoge rendementen die in 2019 op aandelen zijn behaald.

Herstelplan en ontwikkeling dekkingsgraad

Op grond van het in 2015 geconstateerde reservetekort heeft het bestuur in 2016 een herstelplan ingediend. Onderdeel van het huidige FTK is dat ieder jaar opnieuw wordt getoetst of binnen tien jaar herstel tot het vereist vermogen mogelijk is. Voor meer informatie over het herstelplan van Pensioenfonds Vervoer verwijzen wij naar hoofdstuk 9 "Ontwikkelingen met betrekking tot de pensioenregeling".

Onderstaande tabel geeft inzicht in het daadwerkelijke verloop van de dekkingsgraad in 2019 ten opzichte van het verloop zoals geschat in het herstelplan dat in 2019 van toepassing was.

Verloop dekkingsgraad in 2019			
	Feitelijk	Herstelplan	Verschil
Startdekkingsgraad in herstelplan (op basis van standen ultimo 2018)	99,8%	99,8%	0,0%
Verandering van de dekkingsgraad als gevolg van:			
Nieuwe aanspraken	-0,5%	-0,5%	-0,0%
Gedane uitkeringen	0,0%	-0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%	0,0%
Wijziging rente (RTS)	-16,5%	0,0%	-16,5%
Beleggingsresultaat	23,5%	2,4%	21,1%
Overige oorzaken (o.a. wijzigingen grondslagen)	-3,3%	0,1%	-3,4%
Dekkingsgraad per 31 december 2019	103,0%	101,8%	1,2%

Wijziging van de grondslagen

Wijziging partnerfrequenties

Bij de partnerfrequenties werd rekening gehouden met een kans op de aanwezigheid van een partner van 100% op leeftijd 63 en hoger. Dit omdat (gewezen) deelnemers de mogelijkheid hebben om op de feitelijke pensioeningangsdatum het partnerpensioen uit te ruilen voor extra ouderdomspensioen. In 2019 is onderzocht op welke leeftijd de deelnemers gemiddeld met pensioen gaan. De gemiddelde pensioneringsleeftijd blijkt bijna 66 jaar te bedragen. In verband hiermee is besloten om de leeftijd waarop wordt uitgegaan van een partnerfrequentie van 100% (i.v.m. de uitruilmogelijk) te verhogen naar 66 jaar en de partnerfrequenties voor de leeftijden van 63 tot en met 65 jaar vast te stellen volgens dezelfde methodiek waarmee de huidige partnerfrequenties vóór 63 jaar zijn vastgesteld. De technische voorzieningen zijn hierdoor in gedaald met EUR 63,9 miljoen.

Wijziging gereserveerde premies in de IBNR-voorziening

Uit het in 2019 uitgevoerde onderzoek naar de toereikendheid van de risicopremies in verband met arbeidsongeschiktheid bleek dat de hoogte van deze premies naar verwachting niet toereikend was voor de verwachte schadelast. Daarom heeft het bestuur besloten de premies te verhogen naar 3,6% van de bruto (zuivere RTS) premie voor de premievrije pensioenopbouw en 0,8% van de pensioengrondslag voor het aanvullende arbeidsongeschiktheidspensioen. De in de jaren 2020 en 2021 beschikbaar komende premie uit de IBNR-voorziening was voor de premievrije pensioenopbouw gebaseerd op de in 2018 (2,5%) en 2019 (3,0%) gereserveerde opslagen. Voor de aanvullende WIA-uitkering was de beschikbaar komende premie per jaar gelijk aan 0,6% van de pensioengrondslag, waardoor in de technische voorzieningen geen toereikende reservering opgenomen was voor de hogere verwachte schadelast. Op grond hiervan heeft het bestuur besloten de in de IBNR-voorziening ultimo 2019 gereserveerde premies voor 2020 en 2021 aan te passen aan de verwachte hogere schadelast. De technische voorzieningen zijn hierdoor met EUR 27,7 miljoen gestegen.

Wijziging reserveringsmethodiek niet opgevraagde pensioenen

Geconstateerd is dat veel deelnemers die nu met status niet opgevraagd pensioen (NOP) staan geregistreerd in de praktijk deelnemers blijken te zijn die hun pensioendatum willen uitstellen, maar dit niet kenbaar maken bij het pensioenfonds. In dit geval vallen de uitkeringen dus ten onrechte vrij. Het bestuur heeft besloten om met ingang van 1 januari 2020 de reserveringsmethodiek hier op aan te passen. De overgang naar de status NOP vindt nu pas plaats indien een deelnemer niet is gevonden vijf jaar na de AOW-gerechtigde leeftijd. De technische voorziening valt bij de overgang direct volledig vrij. Tot die tijd blijft de deelnemer geregistreerd als gewezen deelnemer en wordt in de technische voorzieningen, in afwijking van de huidige reserveringsmethodiek, geen rekening meer gehouden met een vrijval van de niet verrichte uitkeringen. De technische voorzieningen dalen dus niet. Deze methodiek wordt ook van toepassing op alle bestaande niet opgevraagde pensioenen. De in de voorgaande jaren vrijgevallen uitkeringen worden per 31 december 2019 weer aan de technische voorzieningen toegevoegd, wat leidt tot een stijging daarvan groot EUR 2,5 miljoen.

Actuariële analyse van het resultaat

In onderstaand overzicht wordt het saldo van de baten en lasten uitgesplitst naar diverse bronnen. Het betreft een actuariële analyse waarbij de genoemde individuele resultaatcomponenten niet noodzakelijkerwijs één op één gematched kunnen worden met uitsplitsingen in de Jaarrekening, die vanuit een andere invalshoek zijn weergegeven. Het totaal resultaat is uiteraard wel identiek.

Saldo van baten en lasten (bedragen x 1.000.000)	2019	2018
Grondslagen resultaatbepaling:		
Overlevingstafel <i>primo</i> boekjaar	AG 2018	AG2016
Gemiddelde rente <i>primo</i> boekjaar	1,48%	1,62%

Premies en koopsommen	-197	-149
Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)	1.119	-1.572
Toeslagverlening	0	1
Sterfte	21	25
Arbeidsongeschiktheid	-14	-42
ANW-hiaat en wezenpensioen	2	2
Kosten	6	3
Mutaties / diversen	-6	-88
Wijziging door bijzondere oorzaken	39	150
Eénmalige toekenningen VPL	12	n.v.t.
Totaal resultaat	982	-1.672

Kostendekkende premie

In 2019 heeft Pensioenfonds Vervoer het beleid ten aanzien van de vaststelling van de kostendekkendheid van de premie en de hoogte van het premie egalisatiedepot gewijzigd. Tot en met boekjaar 2018 werd de kostendekkendheid van de ontvangen premie en de hoogte van het premie egalisatiedepot per jaareinde achteraf (ex-post) vastgesteld bij het jaarwerk. In 2020 moest bij het vooraf (ex-ante) vaststellen vrijwel het volledige saldo van het premie egalisatiedepot worden aangewend. Onder die systematiek bestond het risico dat achteraf de premie niet zou voldoen aan de toets op kostendekkendheid, terwijl dit bij de ex-ante vaststelling nog wel het geval was. Voorafgaand aan de besluitvorming over de hoogte van de premie en de pensioenopbouw voor het boekjaar 2020 heeft het bestuur daarom de volgende besluiten genomen:

- Voor de toets op de kostendekkendheid van de premie over het boekjaar 2020 wordt uitgegaan van vaststelling vooraf (ex-ante).
- De toets op de kostendekkendheid van de premie van het boekjaar 2019 vindt gelijktijdig plaats met de toetsing van 2020, en dus niet pas bij het jaarwerk 2019. De benodigde onttrekking uit het premie egalisatiedepot voor boekjaar 2019 komt daarmee vast te liggen.
- De rendementstoevoeging aan het premie egalisatiedepot wordt over de eerste 9 maanden van 2019 gebaseerd op het benchmarkrendement van het pensioenfonds over diezelfde periode. Over de laatste 3 maanden wordt de 1-jaarsrente per 30 september 2019 gehanteerd.

De vaststelling van de kostendekkende toetspremie over 2019 en 2020 heeft in het vierde kwartaal van 2019 plaatsgevonden. Daarbij is uitgegaan van de op dat moment beschikbare informatie, zoals de meest recente salarisgegevens voor de pensioenopbouw tot en met september 2019.

Vergelijking van de kostendekkende toetspremie op grond van het FTK en de verwachte verschuldigde premie leidt, tezamen met de onttrekking uit het premie egalisatiedepot, tot een nulresultaat.

Toetsing kostendekkende premie	2019
Kostendekkende (toets)premie FTK	-925
Verschuldigde premie	863
Saldo	-62
Onttrekking aan premie egalisatiedepot	62
Saldo	0

De kostendekkende toetspremie op basis van het FTK is in 2019 voldaan. De verschuldigde premie is op basis van deze opstelling kostendekkend.

Het verloop van het premie egalisatiedepot is als volgt:

Verloop premie egalisatiedepot	
Premie egalisatiedepot per 31 december 2018	189
Toevoeging ex-post vastgestelde premiemarge	-62
Rendementstoevoeging 2019 tot en met 30 september	38
Rendementstoevoeging 1 oktober – 31 december 2019	-0
Premie egalisatiedepot per 31 december 2019	165

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is (behoudens de excedentregeling) voorwaardelijk en afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen¹². Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening wordt gegeven. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen; de premiestelling is gebaseerd op de ambitie om een nominaal pensioen te kunnen verstrekken. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het pensioenfonds, die voor een belangrijk deel worden beïnvloed door de jaarlijkse beleggingsresultaten.

Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de volledige toeslagengrens kan het bestuur besluiten om een extra toeslagverlening toe te passen. Dat kan alleen als in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of de pensioenaanspraken en pensioenrechten verlaagd zijn. De actieve en gewezen deelnemers van het pensioenfonds en de uitkeringsgerechtigden kunnen formeel geen aanspraak maken op een extra toeslagverlening als de situatie

¹² Behoudens onvoorwaardelijke toeslagen op de tot 1 januari 2010 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in de excedentregeling.

zoals hierboven beschreven aan de orde is. De reglementen en de ABTN van Pensioenfonds Vervoer kennen geen rechten op inhaaltoeslagen. Het eventueel toch toekennen daarvan is aan het bestuur.

Het pensioenfonds kent voorwaardelijk en onvoorwaardelijke toeslagverlening. Ten aanzien van de voorwaardelijke toeslagverlening heeft het bestuur vanwege de financiële positie van het pensioenfonds op 30 september 2018 en 30 september 2019 besloten om zowel op 1 januari 2019 als op 1 januari 2020 geen toeslag te verlenen op de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten. Onvoorwaardelijke toeslagen worden verleend op de tot 1 januari 2010 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in de excedentregeling. Op 1 januari 2020 zijn deze met 1,49% verhoogd (1 januari 2019: 1,73%).

Haalbaarheidstoets en risicohouding

Ter vervanging van de continuïteitsanalyse onder het oude FTK, is met het nieuwe FTK de haalbaarheidstoets ingevoerd. De haalbaarheidstoets beoogt inzicht te geven in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Minimaal eenmaal per jaar moet deze toets worden uitgevoerd, voor het eerst vóór 1 oktober 2015. Dat was de zogenaamde aanvangshaalbaarheidstoets. Gegeven de lange prognoseperiode van 60 jaar zijn de uitkomsten slechts in geringe mate maatgevend voor de korte termijn. Onderstaand beschrijven wij de risicohouding zoals deze in 2015 door het bestuur, in overleg met Cao-partijen en het verantwoordingsorgaan, zijn opgesteld. Een evenwichtige belangenafweging heeft daarbij centraal gestaan. Deze risicohouding komt in termen van het risicoprofiel van de beleggingen overeen met de huidige strategische norm.

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014, bestaat uit drie onderdelen:

1. **Kwalitatieve** beschrijving van de risicohouding;
2. Kwantitatieve beschrijving van de **korte termijn** risicohouding;
3. Kwantitatieve beschrijving van de **lange termijn** risicohouding.

De risicohouding van het pensioenfonds voldoet aan de 'prudent person-regel'. Voor de korte termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in de hoogte van (een bandbreedte voor) het vereist eigen vermogen. Voor de lange termijn komt de risicohouding tot uitdrukking in de door het pensioenfonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn door DNB voorgeschreven.

Ad 1: Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

De premie is minimaal en maximaal gelijk aan 30% van de pensioengrondslag.

- De premie dient (inclusief financiering van de VPL-verplichting) kostendekkend te zijn.
- Bij de bepaling van de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw wordt rekening gehouden met een 120-maands middeling van de rente. Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie voor de VPL-regeling wordt een rentevoet gehanteerd die gelijk aan het gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuren over de aan het desbetreffende kalenderjaar voorafgaande vijf jaren waarbij de rentetermijnstructuur van 30 september als basis dient.

- Het niet hoeven korten van pensioenen is voorlopig belangrijker dan de toeslagverlening. Dit betekent dat de kans op korting klein moet zijn.

Ad 2: Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Het risico wordt uitgedrukt in termen van het vereist eigen vermogen bij de strategische portefeuille. Toekomstige wijzigingen van het vereist eigen vermogen veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan. Het bestuur heeft besloten voor de vereist vermogen-bandbreedte een ondergrens van 85% en een bovengrens van 125% op basis van de strategische portefeuille te hanteren. Met dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement.

Ad 3: Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het pensioenfonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 85%.

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 85%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het pensioenfonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slecht weer scenario die het pensioenfonds dan acceptabel vindt is 33%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 33% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

Resultaten van de haalbaarheidstoets op 1 januari 2019

In het lange termijn risicohouding beleid is de ondergrens bij het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vastgesteld op 85%. De uitkomst op 1 januari 2019 bedraagt 101,9% (1 januari 2018: 105,8%).

In het lange termijn risicohouding beleid is de maximale afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in een slechtweerscenario vastgesteld op 33%. De uitkomst op 1 januari 2019 bedraagt 30,5% (1 januari 2018: 28,2%).

De resultaten op 1 januari 2019 (en 2018) vallen binnen de in 2015 vastgestelde grenzen. De resultaten op 1 januari 2020 zijn nog niet bekend; de nieuwe haalbaarheidstoets zal pas eind juni 2020 bij DNB worden ingediend.

14. Ontwikkelingen na afloop verslagjaar

Covid-19

In het eerste kwartaal van 2020 is de wereld getroffen door de corona pandemie. Daarbij past het om allereerst op te merken dat velen hierdoor persoonlijk getroffen zijn, direct of indirect. Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer leeft mee met alle betrokkenen en wenst een ieder die door de pandemie geraakt is of wordt heel veel sterkte toe. Ten aanzien van het pensioenfonds worden de volgende facetten van de pandemie hierbij toegelicht:

Crisisteam en risico analyse

In de ABTN van het pensioenfonds staat beschreven wanneer een gebeurtenis zich kwalificeert als een crisis. De corona pandemie is door Pensioenfonds Vervoer als een crisis aangemerkt. Er is een crisisteam geformeerd. Dat crisisteam bespreekt dagelijks de wijze waarop de risico's moeten worden beheerst, zo nodig resulterend in concrete acties. De onderkende risico's zijn beschreven aan het eind van hoofdstuk 12 'Risicomanagement' van dit bestuursverslag. Daarbij is onderscheid gemaakt naar diverse scenario's van de mate waarin de pandemie zich manifesteert. Een aantal aspecten wordt onderstaand verder toegelicht.

Continuïteit van bestuursgremia en bestuursbureau

Vastgesteld is hoe in een situatie waarin de pandemie zou leiden tot veel uitval van leden van bestuursgremia en sleutelfunctionarissen van het bestuursbureau de vervanging kan worden geregeld. Er worden geen onoverkomelijke knelpunten verwacht.

Continuïteit bij kernuitbestedingspartijen

Pensioenfonds Vervoer is voortdurend in gesprek met haar uitbestedingspartners. De kernuitbestedingspartijen hebben uitgebreide protocollen en risico analyses opgesteld voor verschillende crisisgradaties. De kwaliteit en continuïteit van de werkzaamheden is niet in het geding.

Continuïteit van het pensioenfonds als geheel

Ook bij een zeer langdurige en diepe crisis wordt het pensioenfonds zelf niet in diens voortbestaan bedreigd. De in de Jaarrekening 2019 gepresenteerde cijfers behoeven niet naar aanleiding van Covid-19 te worden aangepast.

Dit neemt niet weg dat de financiële positie van het pensioenfonds, van de aangesloten werkgevers en van de actieve en gewezen deelnemers en uitkeringsgerechtigden wel door de corona pandemie geraakt worden. Ten aanzien van die drie aspecten het volgende.

Financiële positie van het pensioenfonds

De pandemie heeft een enorme impact op de wereldwijde handel en op de financiële markten. In het eerste kwartaal van 2020 is de dekkinggraad van Pensioenfonds Vervoer dan ook fors gedaald. Onzeker is hoe diep de neergang van de economie en de financiële markten zal zijn en hoe snel, en in welke mate, herstel zal plaatsvinden. Ook een (tijdelijke) verdere verslechtering van de financiële positie van Pensioenfonds Vervoer behoort tot de mogelijkheden. Omdat het pensioenfonds al enkele jaren een reservetekort heeft en in het jaar 2019 bovendien een dekkingstekort is ontstaan, dient het pensioenfonds jaarlijks een herstelplan in bij De Nederlandsche Bank. Wij verwijzen naar wat hierover is geschreven in hoofdstuk 9 'Ontwikkelingen met betrekking tot de pensioenregeling'.

Gevolgen voor de aangesloten werkgevers

In hoofdstuk 10 'Communicatie' staat kort beschreven dat de stakeholders van Pensioenfonds Vervoer via de website van het pensioenfonds informatie kunnen vergaren. Per doelgroep zijn er links met de voor die doelgroep relevante informatie. Voor werkgevers gaat het dan bijvoorbeeld om de tijdelijk aangepaste incassoregelingen en over overheidsmaatregelen zoals de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW). Veel werkgevers hebben te maken met een flinke daling van hun omzet. Als de crisis erg lang aanhoudt moet voor faillissementen worden gevreesd.

Deelnemers en uitkeringsgerechtigden

Actieve deelnemers kunnen door de crisis worden geraakt door verlies van hun baan of onzekerheid daarover op langere termijn. Voor alle deelnemers en ook voor de uitkeringsgerechtigden is de vraag relevant of er sprake van kan zijn dat het pensioenfonds in de toekomst moet korten op pensioenaanspraken en uitkeringen. Op het moment van schrijven is daarvan nog geen sprake. Bij het lang aanhouden of zich verder verdiepen van de crisis kunnen kortingen in de toekomst echter helaas niet worden uitgesloten.

Nog voordat corona zich in alle hevigheid openbaarde, namelijk op 19 november 2019, heeft minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid reeds besloten om de kortingsregels bij pensioenfondsen tijdelijk te versoepelen. Het belangrijkste daarbij is:

- Verlenging van de reguliere hersteltermijn van 10 naar 12 jaar, op voorwaarde dat:
  - de UFR-dekkingsgraad minimaal 90% bedraagt, en
  - het pensioenfonds kan onderbouwen waarom het gebruik maakt van deze regeling en dat dit evenwichtig uitpakt voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.
- De huidige premie en pensioenopbouw mag in 2020 worden gehandhaafd indien sociale partners dit evenwichtig achten en dit past binnen de wettelijke kaders.

De situatie per 1 januari is bepalend voor de vraag of een pensioenfonds moet korten. Indien herstel op de financiële markten in 2020 uitblijft, is niet uit te sluiten dat de politiek en/of de toezichthouders met aanvullende versoepelingen komen om te voorkomen dat pensioenfondsen straks massaal/aanzienlijk moeten korten op aanspraken en uitkeringen. Volgens de huidige regelgeving zijn er twee situaties waarbij korten noodzakelijk is:

1. Als het niet lukt om een herstelplan op te stellen zodanig dat de beleidsdekkingsgraad binnen tien jaar (tijdelijk: binnen twaalf jaar) weer tenminste gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Anders gezegd: korten is verplicht als de beleidsdekkingsgraad onder de kritische dekkingsgraad komt. In zo'n geval mag de korting worden uitgesmeerd over tien jaar (tijdelijk: 12 jaar). De korting is dan in het eerste jaar onvoorwaardelijk, maar in de rest van de jaren voorwaardelijk. Dat wil zeggen dat de rest van de kortingen niet meer doorgevoerd hoeft te worden als er voldoende herstel is opgetreden.
2. Als:
  - a. de beleidsdekkingsgraad 5 jaar lang (op 6 achtereenvolgende jaareinden) lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tegelijkertijd:
  - b. de UFR-dekkingsgraad op het laatste meetmoment ook onder het minimaal vereist vermogen ligt, dan moet er worden gekort zodanig dat de UFR-dekkingsgraad gelijk wordt aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Deze korting mag ook worden gespreid over hersteltermijn, maar als om deze reden wordt gekort zijn alle kortingen onvoorwaardelijk.

Gebaseerd op de situatie per 31 maart 2020 is de situatie bij Pensioenfonds Vervoer ten aanzien van deze twee scenario's als volgt:

- Korting situatie 1:
De laatst berekende kritische dekkingsgraad van Pensioenfonds Vervoer bedraagt 88,8%. De beleidsdekkingsgraad op 31 maart 2020 bedraagt 99,9%. Als de rente niet meer zou veranderen zou de beleidsdekkingsgraad op termijn tenderen richting de UFR dekkingsgraad. Deze is op 31 maart 90,7%. Bij ongewijzigde rente (rekenrente en marktrente) is het moeten korten volgens situatie 1 dus nog niet aan de orde.
Echter, de Commissie Dijsselbloem heeft gewijzigde parameters voorgesteld voor het beleggingsrendement waarmee in een herstelplan gerekend mag worden. Hierdoor zal de UFR dekkingsgraad dalen richting de 83%. Tegelijk zal de kritische dekkingsgraad kunnen stijgen. Als en zodra de nieuwe UFR gaat gelden, zou Pensioenfonds Vervoer bij de huidige situatie dus mogelijk wel moeten korten conform situatie 1.
- Korting situatie 2:
De minimaal vereiste dekkingsgraad van Pensioenfonds Vervoer bedraagt 104,3%. Op jaareinde 2019 is de beleidsdekkingsgraad 101,4%, dus lager dan 104,3%. Daarna zullen er nog 5 jaareinden moeten zijn waarbij de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimale vereiste dekkingsgraad voordat het korten volgens situatie 2 aan de orde is.

Geconcludeerd kan worden dat Covid-19 grote impact kan hebben op de situatie van deelnemers en werkgevers. Ook de financiële positie van het pensioenfonds is door de crisis verslechterd. Het voortbestaan en/of het functioneren van het pensioenfonds zelf is echter geenszins in het geding.

Integraal vermogensbeheer

Pensioenfonds Vervoer heeft, nadat Robeco acht jaar het integraal vermogensbeheer heeft verzorgd, ingaande 1 januari 2020 het beheer overdragen aan Achmea Investment Management. De belangrijkste reden daarvoor is dat Achmea Investment Management het pensioenfonds breder kan ontzorgen. Ook is de continuïteit beter geborgd, omdat Achmea Investment Management meerdere klanten van vergelijkbare omvang bedient. De overheveling van activiteiten naar Achmea Investment Management is volgens plan is verlopen.

OOB

Per 1 januari 2020 worden 'grote' pensioenfondsen (beheerd vermogen groter dan 10 miljard euro op twee opeenvolgende balansdata) aangewezen als organisatie van openbaar belang (OOB). Daarmee is ook Pensioenfonds Vervoer een OOB geworden.

De status van OOB stelt met name strengere eisen aan de kwaliteitsbeheersing en onafhankelijkheid van de accountant bij de controle van de jaarrekening van het pensioenfonds. Zo moeten pensioenfondsen die zijn aangemerkt als OOB eens in de 10 jaar van accountantsorganisatie wisselen. Een andere maatregel is dat accountantsorganisaties van pensioenfondsen met een OOB-status naast de uitvoering van de controle geen andere niet-controlediensten meer mogen verrichten.

Pensioenfonds Vervoer voldoet al geruime tijd aan de OOB vereisten.

15. Rapport raad van toezicht

Algemeen

Pensioenfonds Vervoer heeft een paritair-plus bestuursmodel en kent sinds 1 juli 2014 een raad van toezicht.

De volgende personen maakten in 2019 deel uit van de Raad:

Voorzitter mevrouw. drs. N.J.M. Beuken, aandachtsgebieden pensioenregeling en communicatie

Lid drs. E.R. Capitain, aandachtsgebieden governance en control

Lid dr. W.C. Boeschoten, aandachtsgebieden financiën en beleggingen.

Nicole Beuken heeft haar functie als lid en voorzitter van de Raad per 1 januari 2020 neergelegd in verband met aanvaarding van een functie elders en het daardoor niet meer kunnen voldoen aan de VTE-norm. De Raad dankt Nicole Beuken voor haar inzet voor Pensioenfonds Vervoer in de afgelopen jaren. Mede dankzij haar deskundige en inspirerende inzet, zijn belangrijke stappen voorwaarts gezet in de aansturing van het pensioenfonds en het toezicht daarop. Erwin Capitain is, na goedkeuring door DNB, benoemd tot voorzitter. Het bestuur benoemde tijdens de laatste bestuursvergadering van 2019, op voordracht van het verantwoordingsorgaan, onder voorbehoud van goedkeuring door DNB, Gisella van Vollenhoven als lid van de raad van toezicht met ingang van de eerst mogelijke datum van goedkeuring door DNB) voor de duur van vier jaar. DNB verleende deze goedkeuring op 3 februari 2020.

De Raad kan vrijelijk beschikken over alle informatie die de Raad nodig denkt te hebben om zijn taak goed te kunnen vervullen en heeft vrije toegang tot het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de medewerkers van het bestuursbureau.

De Raad volgt via directe toegang tot de bestuursstukken de gang van zaken in het bestuur en de beleidsontwikkeling van het fonds. Als daar aanleiding toe is, nodigt de Raad het bestuur of het bestuursbureau uit om nadere toelichting te geven op beleidsvoornemens of genomen besluiten. De Raad ontvangt voorts ieder kwartaal een rapportage, waarin alle belangrijke ontwikkelingen en besluiten betreffende het fonds in het voorgaande kwartaal worden vermeld.

Indien de Raad een specifiek toezichtthema heeft benoemd voor enig jaar, bestudeert de Raad de relevante stukken, nodigt het bestuursbureau uit voor een nadere (technische) toelichting op het thema, oriënteert zich zo nodig bij de uitvoerders, woont commissie- en of bestuursvergaderingen bij die specifiek over het thema zijn belegd en gaat met het bestuur het gesprek aan over het thema in de reguliere kwartaaloverleggen. De bevindingen over het thema worden zo nodig vastgelegd in het jaarrapport.

De Raad werkt binnen en volgens het wettelijk kader, de Code Pensioenfondsen, de statuten en reglementen van het fonds. De Raad houdt daarbij ook rekening met de door de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector) uitgebrachte Toezichtcode. Conform de Code Pensioenfondsen betreft de Raad de acht thema's die in de Code zijn opgenomen rond goed pensioenfondsbestuur in zijn toezicht. De rapportage van de Raad is gestructureerd aan de hand van deze thema's:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen en
8. Transparantie bevorderen.

De Raad hanteert een moreel kompas, is autonoom in zijn handelen en in zijn taakopvatting, is onafhankelijk, professioneel-kritisch en bepaalt daarbij de diepgang en mate van volharding die nodig zijn voor adequaat toezicht. Een goede governance impliceert een goed functionerend bestuur en een goed intern toezicht. De Raad doet zijn werk vanuit het besef dat dit inhoudt dat alle betrokkenen binnen het fonds elkaars onderscheiden taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden respecteren en zich daar ook naar gedragen. In de cyclus van intern toezicht vormt de Raad zich een oordeel over het functioneren van het bestuur en de gang van zaken in het algemeen. Bevindingen en aanbevelingen van de Raad worden gedeeld met het bestuur en gemonitord op een effectieve opvolging. Voor zover deze cyclus op orde is, leidt dat niet tot nadere acties en/of signaleringen buiten de kring van bestuur en Raad. Indien en voor zover het bestuur niet in staat is de oordelen van de Raad voldoende beargumenteerd en/of onderbouwd te weerleggen, zal dat wel tot verdere acties leiden van de Raad.

De Raad vergadert structureel eenmaal per kwartaal en verder zo vaak als nodig. De Raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de Raad behoeven. Er zijn nadere afspraken gemaakt met het bestuur over de betrokkenheid van de Raad bij belangrijke beleidsbeslissingen. Dat krijgt vorm doordat het bestuur de Raad voor specifieke onderwerpen uitnodigt voor overleg en inbreng. Bestuur en Raad hanteren daarvoor een gezamenlijke jaaragenda. De Raad ziet hier voor zichzelf in ieder geval een (klankbord)rol ten aanzien van de strategie, de bestuurlijke inrichting en de gedragscultuur. In dat verband is afgesproken dat Bestuur en Raad van Toezicht een tot tweemaal per jaar een overleg met elkaar hebben, waarin zonder agendadruk gesproken wordt over belangrijke thema's binnen het fonds ("benen op tafel" sessies).

Tweemaal per jaar heeft de Raad overleg met het voltallige bestuur (bij gelegenheid van de goedkeuring van de jaarstukken en ter aflegging van verantwoording over de werkwijze bij het gevoerde toezicht) en eenmaal met het Verantwoordingsorgaan.

De Raad heeft ieder kwartaal overleg met een (wisselende) delegatie van het bestuur en verder zo vaak als nodig, i.c. wanneer actuele onderwerpen daar aanleiding toe geven. Einde jaar stelt de Raad, na toelichting aan het bestuur, de toezichtthema's voor het jaar volgend vast.

Elk lid van de Raad woont eenmaal per jaar een aantal bestuurs- en commissievergaderingen bij als toehoorder.

Daarnaast voert de Raad jaarlijks overleg met de certificerend accountant, de actuaris, en in beginsel tweejaarlijks met de sleutelpersoon/sonen van de integraal manager Vermogensbeheer en van de uitvoeringsorganisatie (TKP). De Raad spreekt met medewerkers van het bestuursbureau zo vaak als dat aangewezen en/of logisch is vanuit de toezichtthema's.

De Raad houdt jaarlijks een zelfevaluatie, waarvan tenminste een maal in de drie jaar met een externe partij. Dat laatste was in 2018 het geval.

Goedgekeurde besluiten in 2019

De Raad heeft in 2019 op grond van de statuten en het reglement van de Raad van Toezicht de volgende goedkeuringen verleend:

- Goedkeuring aan het voorgenomen bestuursbesluit om mee te werken aan de mogelijkheid van automatische waardeoverdracht van bestaande kleine pensioenaanspraken.
- Goedkeuring aan het besluit van het bestuur ter vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2018.
- Goedkeuring aan het besluit van het bestuur ter vaststelling van het functieprofiel bestuurder aandachtsgebied AO/IB, finance en uitbesteding ten behoeve van de vacatures in het bestuur per 1 februari 2020 respectievelijk 1 september 2020 (richtdatum).
- Goedkeuring aan het door het bestuur vastgestelde functieprofiel van een bestuurder met de aandachtsgebieden communicatie en pensioenen ten behoeve van de vacature in het bestuur per 1 juli 2020.

Opvolging bevindingen 2018

De Raad ontvangt ieder kwartaal een actualisering van de opvolging van de aanbevelingen van de Raad in het toezichtrapport. Op basis daarvan heeft de Raad vastgesteld dat het bestuur alle aanbevelingen – voor zover daar sprake van was - een adequaat vervolg heeft gegeven.

Bevindingen 2019

De bevindingen van de Raad zijn geordend naar de acht thema's uit de Code Pensioenfondsen. Per thema zijn opgenomen de omschrijving uit de Code en de normen die ingevolge de Code voor dat thema het kader vormen waarbinnen de Raad zijn toezicht uitoefent. Daarna volgen de bevindingen van de Raad bij het betreffende thema.

1. Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, met een evenwichtige afweging van belangen van alle betrokkenen bij het fonds. Het bestuur stelt een missie, visie en strategie vast, heeft een beleid ten aanzien van uitvoering, uitbesteding en kosten en richt een gestructureerde beleids- en verantwoordingscyclus in.

Het bestuur voert een beleggingsbeleid dat rekening houdt met de verplichtingen van het fonds en neemt daarin verantwoorde risico's. Het bestuur toetst het draagvlak voor verantwoord beleggen.

Het bestuur beoordeelt regelmatig de eigen effectiviteit, bevordert een risicobewustzijn binnen de organisatie en alle gremia van het fonds, zorgt voor een effectief en integraal risicobeheer en zorgt voor adequate noodprocedures.

Het bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid, de afweging van belangen daarin en de risico's.

Bevindingen:

De raad constateert dat door Pensioenfonds Vervoer goed invulling wordt gegeven aan de normen uit de Code Pensioenfondsen onder "vertrouwen waarmaken"

Voor het verslagjaar 2019 zijn nog de volgende specifieke opmerkingen te maken. Missie, visie en strategie van het fonds zijn dit jaar verder doorontwikkeld, wat mede leidt tot een expliciete jaarplanning voor de diverse beleidsterreinen.

Rondom het beleggingsbeleid is veel aandacht besteed aan de afronding van de actiepunten uit het beleggingsonderzoek van DNB uit 2016. De Raad heeft dit traject intensief gevolgd en geconstateerd dat inmiddels alle acties die voortkwamen uit het beleggingsonderzoek, resp. het validatieonderzoek, zijn uitgevoerd. Op een enkel punt is enige vertraging opgetreden en dient besluitvorming nog geïmplementeerd te worden, maar de vertraging is verklaarbaar en de Raad heeft er vertrouwen in dat dit boek nu snel gesloten kan worden.

In het verslagjaar is een begin gemaakt met de evaluatie en verdere ontwikkeling van het ESG-beleggingsbeleid. Daarbij is ook aandacht besteed aan de opvattingen van de belanghebbenden hierbij. Een en ander moet leiden tot aanpassing van het beleid in de eerste helft van 2020.

Risicomanagement is inmiddels geïntegreerd in de reguliere processen en krijgt continu aandacht. In het verslagjaar is veel discussie gevoerd over de rol en positionering van de sleutelfunctiehouders, die benoemd moesten worden ingevolge IORP II. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een iets aangepaste governance. In 2020 zal moeten blijken of de daarin gemaakte keuzes adequaat waren en leiden tot een betere besturing, dan wel betere beheersing van risico's.

Dankzij de relatief hoge afdekking van het renterisico en bijzonder goed presterende beurzen is de actuele dekkingsgraad in het verslagjaar met bijna 3,5 procentpunten gestegen. Desalniettemin blijft de financiële positie van het fonds, met een naar 101% gedaalde beleidsdekkingsgraad, zorgelijk, met het oog op het missen van indexatie en de relatief grote kans op het moeten korten van pensioenaanspraken bij een onveranderd pensioenstelsel. Dit is een belangrijk aandachtspunt van het bestuur, waarbij het zoveel mogelijk beperken van het risico op korten steeds een belangrijk uitgangspunt is geweest voor het gevoerde beleggingsbeleid.

2. Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering en zorgt voor adequate sturings- en controlemechanismen.

Het bestuur heeft zicht op de uitbestedingsketen. Bij uitbesteding is aansprakelijkheid geregeld in de contracten, evenals eisen ten aanzien van het beloningsbeleid bij partijen waaraan uitbesteed is.

Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en het nakomen van gemaakte afspraken.

Bevindingen:

De keuzes die het bestuur maakt ten aanzien van uitbestede activiteiten, de eisen die aan uitbestedingspartijen worden gesteld en de wijze waarop dienstverleners worden gemonitord en beoordeeld zijn vastgelegd in het uitbestedingsbeleid van het fonds. In de ogen van de Raad voldoet dit beleid aan de daaraan te stellen eisen en vormt het een nuttig instrument om uitbestedingspartijen te selecteren en monitoren.

Het bestuur rapporteert periodiek aan de Raad over de monitoring van de uitbesteding. De Raad is van mening dat de uitbesteding integer en beheerst is. De SLA-rapportages en ISAE 3402-rapporten worden gedegen gemonitord. Er zijn effectieve controls rondom de ICT, met toenemende focus op de risico's van cybercrime. Er is een effectief werkoverleg tussen het bestuursbureau en een vertegenwoordiging van de

dienstverleners. Er vinden adequate rapportages aan het bestuur plaats, en vertegenwoordigers van de dienstverleners leggen verantwoording af in de bestuursvergaderingen.

In het verslagjaar heeft het bestuur besloten om een nieuwe fiduciair aan te stellen voor het vermogensbeheer, met name om de continuïteit ervan zoveel mogelijk te waarborgen. De overdracht van de werkzaamheden is conform een strak plan van aanpak uitgevoerd en continu gemonitord. De daadwerkelijke overdracht van de rapportage naar de nieuwe fiduciair aan het jaareinde heeft plaats gevonden aan de hand van een uitgebreid plan, inclusief back up scenario's, waaraan ook de 'oude' fiduciair met grote inzet en betrokkenheid heeft bijgedragen.

Ook de uitbestedingsrelatie met TKP wordt goed gemonitord. Daarbij wordt speciaal aandacht geschonken aan de implementatie van het verandertraject (Onderweg naar 2020), dat ervoor moet zorgen dat via de bouw van een nieuw IT-platform en een kanteling van de organisatie de administraties beter beheersbaar, maar vooral wendbaarder en flexibeler worden. De operationele audit bij TKP is geïntensiveerd. Het aantal incidenten is verder verminderd. Het bestuur heeft van zijn kant ingezet op vermindering van de complexiteit in de regelingen en is daar op een aantal punten in geslaagd, hetgeen ook weer bijdraagt aan een kwaliteitsverhoging van de uitvoering. De pensioenuitvoering door TKP is in de ogen van de Raad het onderdeel waar het Fonds de meeste risico's loopt. Maar de Raad constateert dat het bestuur zich daarvan terdege bewust is en zoals hierboven beschreven, bij TKP nauwgezet de vinger aan de pols houdt.

3. Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Het bestuur formuleert de gewenste cultuur, legt deze vast in een gedragscode en zorgt dat de naleving daarvan gehandhaafd wordt.

Nevenfuncties worden gemeld bij de compliance officer.

Mogelijk tegenstrijdige belangen en reputatierisico's worden gemeld in en besproken door het bestuur, waarbij zo nodig passende maatregelen worden afgesproken.

Het bestuur zorgt ervoor dat incidenten op dit gebied vrij gemeld kunnen worden, mede door het vaststellen en bekend maken van een klokkenluidersregeling.

Het bestuur is bekend met relevante wet- en regelgeving en bewaakt de naleving daarvan.

Bevindingen:

Ook ten aanzien van integriteit en compliance constateert de Raad dat het bestuur voldoet aan de Code Pensioenfondsen.

Er is een externe compliance officer aangesteld, die periodiek monitort of alle verbonden personen zich houden aan de gedragscode van het fonds. De reikwijdte van de gedragscode is vergroot door ook de leden van de Raad van Toezicht als insider aan te merken.

Waar het gaat om integer handelen, staat op iedere bestuursagenda als vast agendapunt de vraag of er ten aanzien van de te behandelen onderwerpen mogelijk sprake kan zijn van belangentegenstellingen of reputatierisico's. Hiermee is aandacht voor integriteit geïntegreerd in het bestuurlijk handelen. De Raad vindt dit een mooi voorbeeld van best practice op dit gebied.

4. Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor het eigen functioneren, waarbij de voorzitter(s) dit speciaal tot zijn/hun aandachtsgebied rekenen.

Het bestuur waarborgt dat zijn leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Ieder bestuurslid heeft stemrecht.

Het bestuur staat open voor kritiek, leert van fouten en zorgt voor permanente educatie.

Het bestuur evalueert jaarlijks het eigen functioneren en doet dat minimaal eenmaal per drie jaar met externe begeleiding.

Ook het VO en de RvT evalueren periodiek het eigen functioneren.

Bevindingen:

Het fonds voldoet aan deze normen. In het bijzonder merkt de Raad op dat de evaluaties van het functioneren van de diverse gremia binnen het fonds open met elkaar besproken worden en dat waar nodig afspraken worden gemaakt ter verbetering van het functioneren. Hieruit blijkt dat er sprake is voldoende zelf evaluerend vermogen en dat er geleerd kan worden van kritiek en "fouten".

Op basis van de opgedane ervaringen en bevindingen van het validatie onderzoek van DNB, heeft het bestuur besloten, om naast de Communicatiecommissie en de Risk & Audit Advies Commissie, ook de in 2018 ingestelde Beleggingsadviescommissie te beëindigen. Dit is zowel om praktische redenen, zoals doublures en interfererende vergaderfrequenties, als ter bevestiging van het feit dat het hele bestuur zich verantwoordelijk voelt voor de besluiten over het risico en de beleggingen en uit dien hoofde ook betrokken wil zijn bij het voortraject. In voorkomende gevallen zullen werkgroepen worden ingesteld om bepaalde grotere projecten voor te bereiden, zoals dat ook het geval was bij de selectie van en transitie naar de nieuwe fiduciair.

5. Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Het fonds beschikt over een beleid ten aanzien van samenstelling van organen van het fonds, dat voldoet aan de criteria die daarvoor zijn opgenomen in de Code Pensioenfondsen.

Bij (her)benoeming en ontslag volgt het fonds een zorgvuldige procedure, waarin de criteria die zijn opgenomen in het geschiktheidsbeleid van het fonds worden meegenomen.

Bevindingen:

De Raad stelt vast dat het geschiktheidsbeleid van het fonds “in place” is. In het verslagjaar hebben wervingen plaatsgevonden voor o.a. een bestuurslid en een lid van het VO en vacatures in de Raad van Toezicht. Deze procedures kenmerken zich door een grote mate van zorgvuldigheid en betrokkenheid van alle relevante partijen.

Per eind 2019 wijkt het fonds af van de Code: ten aanzien van de maximale zittingstermijnen van drie bestuurders en de diversiteit binnen het verantwoordingsorgaan. .

Drie bestuursleden zijn al langer dan de aanbevolen 12 jaar lid van het bestuur. De Raad accepteert de uitleg die het bestuur hiervoor geeft (continuïteit, kennisbehoud en behoud van draagvlak).

In alle fondsorganen zitten minimaal één man en één vrouw. In het bestuur hebben leden zitting van boven én van onder de veertig jaar. Dit geldt echter niet voor het verantwoordingsorgaan, waarin alle leden boven de veertig jaar zijn.

6. Gepast belonen

Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid, dat in overeenstemming is met de doelstellingen van het fonds en passend is bij de bedrijfstak waarvoor het fonds de regeling uitvoert.

De beloningen en vergoedingen staan in een redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.

Er wordt terughoudend omgegaan met prestatiebeloningen, waarbij deze nooit meer bedragen dan 20% en niet gerelateerd zijn aan de financiële prestaties van het fonds.

Het bestuur draagt er zorg voor dat de vergoeding voor het intern toezicht een kritische houding van de leden daarvan niet in de weg staat.

Bij ontslag van bestuursleden of leden van de raad van toezicht wordt geen ontslag- of transitievergoeding verleend. In overige gevallen is een dergelijk vergoeding passend voor de situatie.

Bevindingen:

Vastgesteld kan worden dat het beloningsbeleid van het fonds voldoet aan de hiervoor vermelde criteria.

7. Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

Het intern toezicht draagt bij aan effectiviteit en slagvaardigheid van het functioneren van het fonds en aan een integere en beheerste bedrijfsvoering. Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfondsen bij zijn taak. Leden van het intern toezicht zijn betrokken, maar ook onafhankelijk en stellen zich kritisch op.

Het intern toezicht is een gesprekspartner voor het bestuur. Het bestuur neemt de adviezen van het intern toezicht mee, weegt die af en motiveert eventuele afwijkingen van die adviezen.

Het bestuur gaat in dialoog met het VO en de Raad van Toezicht waar het gaat om afleggen van verantwoording.

Bevindingen:

Bovengenoemde normen zijn expliciet onderdeel geweest van het gesprek tussen bestuur en Raad van Toezicht over het eigen functioneren, de relatie tussen beide organen en de effectiviteit daarvan. In dat gesprek is geconstateerd dat zowel bestuur als raad content zijn met de huidige werkwijze en van oordeel zijn dat deze bijdraagt aan het goed functioneren van het fonds.

De kwartaalvergaderingen van de Raad van Toezicht met (een delegatie van) het bestuur zorgen voor een continue dialoog, waarin visies over actuele ontwikkelingen en (concept) besluiten worden gedeeld en toegelicht.

8. Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Het bestuur stelt een beleid vast ten aanzien van transparantie en communicatie en evalueert dat minimaal driejaarlijks.

Het bestuur geeft inzicht in missie, visie en strategie, het gevoerde beleid, de wijze van besluitvorming en de resultaten van het beleid.

Het bestuur is open en transparant over zijn handelen. Belanghebbenden kunnen inzicht krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan het beleid en aan de keuzes ten aanzien van de uitvoering en verantwoord beleggen.

Het bestuur rapporteert expliciet over de naleving van de gedragscode en over de evaluatie van het eigen functioneren.

Er is een klachten- en geschillenprocedure.

Bevindingen:

Ook in het verslagjaar is weer veel geïnvesteerd in het verder verbeteren van de communicatie richting deelnemers en werkgevers. Daarbij staat de relevantie en begrijpelijkheid voor de deelnemer voorop. Tevens zijn de reglementen opnieuw geredigeerd met als uitgangspunt “schrijven vanuit de deelnemer”: dit heeft de leesbaarheid sterk bevorderd. Het beleid is vastgelegd in een beleidsplan communicatie en er is een jaarplanning waarmee invulling wordt gegeven aan de in het beleidsplan opgenomen voornemens.

Na balansdatum:

De uitbraak van Covid-19 in Europa heeft grote impact, zowel maatschappelijk, sociaal als economisch en daarmee ook op Pensioenfonds Vervoer. Voor de hiermee gepaard gaande sterk toegenomen onzekerheden inzake de financiële positie van het fonds, verwijzen wij naar diverse toelichtingen van het bestuur in het jaarverslag. De raad wordt over de ontwikkeling van de dekkingsgraad en de eventuele maatregelen die getroffen worden door het bestuur en het bestuursbureau zeer goed op de hoogte gehouden. De raad is van mening dat het bestuur in deze moeilijke omstandigheden daadkrachtig handelt, op alerte wijze de steeds veranderende omstandigheden monitort, weloverwogen en goed onderbouwd tot de noodzakelijke keuzes komt alsmede hier goed over communiceert.

23 april 2020

Raad van toezicht

Reactie van het bestuur

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de diepgaande wijze waarop hij de procedures, processen en checks en balances binnen het fonds heeft beoordeeld. Het bestuur heeft de bijdrage van de raad van toezicht ervaren als van toegevoegde waarde voor de governance van het fonds.

Het bestuur neemt goede nota van de door de raad van toezicht gedane observaties en benoemde aandachtspunten.

16. Oordeel van het verantwoordingsorgaan

De verantwoordings- en medezeggenschapsfuncties zijn ondergebracht bij het VO (verantwoordingsorgaan).

Wij hebben de taak om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het bestuur legt jaarlijks aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het beleid en over de wijze waarop dat is uitgevoerd. Daarnaast stelt het bestuur ons in de gelegenheid om onze wettelijke bevoegdheid uit te oefenen om advies uit te brengen over een specifiek aantal zaken.

In 2019 hebben wij vijf keer vergaderd, waarbij telkens een delegatie van het bestuur aanwezig was. Ook vonden er vooroverleggen zonder het bestuur plaats.

Daarnaast heeft er een overleg met de raad van toezicht en het gezamenlijk overleg met het bestuur en de raad van toezicht in het kader van het jaarwerk 2018 plaatsgevonden. Het bestuursverslag en jaarrapport van de raad van toezicht zijn uitvoerig besproken.

Tijdens iedere vergadering van het verantwoordingsorgaan besteden we regulier aandacht aan de notulen van de bestuursvergaderingen van de afgelopen periode en de actiepunten- en besluitenlijst van het bestuur.

In 2019 adviseerden wij het bestuur positief over:

- het competentieprofiel van verantwoordingsorgaan leden;
- het communicatieplan 2019;
- het mediabeleid;
- de wijziging van de Klachten- en geschillenregeling;
- de parameters 2020 (premie, toeslag, franchise en premie AO dekking 2020);
- de voorziening toekomstige uitvoeringskosten;
- de toepassing van het generieke rekenmodel.

Wij zijn tijdens de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan verder onder meer geïnformeerd over het vermogensbeheer, de beleggingsportefeuille en de stand van zaken in het proces van de uitvoering. De volgende onderwerpen hebben we daarbij met het bestuur besproken:

- De toekomstvisie en strategie 2019-2021;
- Maatschappelijk verantwoord beleggen;
- De selectie van fiduciair beheerder en planning en proces van de transitie van Robeco naar Achmea IM;

- De implementatie van IORP II;
- De beoordeling adviserend actuaris;
- De samenwerking met uitvoerder TKP.

Vanwege het ontstaan van twee vacatures in de raad van toezicht in 2020 hebben wij ons gebogen over het competentie profiel van de leden van de raad van toezicht. Daarover hebben wij positief advies uitgebracht aan de raad.

Twee leden van het verantwoordingsorgaan hebben vervolgens in 2019 als voorzitter en als lid geparticipeerd in een gemengde werkgroep van het fonds die zich bezig hield met de werving van twee nieuwe leden voor de raad van toezicht in 2020. Dit heeft in 2019 geresulteerd in de unanieme voordracht door het verantwoordingsorgaan voor benoeming door het bestuur van Gisella van Vollenhoven als lid van de raad van toezicht.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan aandacht besteed aan scholing; Op 5 november 2019 vond een studiesessie voor het verantwoordingsorgaan plaats, waarin wij ons hebben verdiept in de werking van een ALM-studie.

Tot slot heeft het verantwoordingsorgaan een collectieve zelfevaluatie uitgevoerd. Deze zelfevaluatie is begeleid door een extern bureau. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben deze zelfevaluatie als nuttig ervaren.

Oordeel verantwoordingsorgaan

Alles overziend zijn wij in het verslagjaar 2019 voldoende geïnformeerd om onze taak naar behoren te kunnen uitoefenen. De in 2018 ingezette intensivering van de relatie tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan is in 2019 tot ons genoegen voortgezet. Het bestuur betreft het verantwoordingsorgaan proactief en op transparante wijze bij belangrijke ontwikkelingen van het fonds.

Het jaarverslag over 2019 van Pensioenfonds Vervoer geeft naar ons oordeel een correcte weergave van het door het bestuur gevoerde beleid. Wij zijn van mening dat het bestuur de gemaakte beleidskeuzes voldoende heeft overwogen, dat het bestuur alle maatregelen heeft getroffen om het fondsvermogen zorgvuldig te beheren en dat het bestuur in de besluitvorming voldoende heeft stilgestaan bij een evenwichtige belangenafweging.

Wij kunnen ons ook vinden in de bevindingen en de aanbevelingen zoals geformuleerd door de raad van toezicht en hebben deze met de raad besproken.

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in 2019 op adequate wijze heeft gehandeld en een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers) gewogen en geborgd zijn.

Covid-19

Na afloop van het verslagjaar op 31 december 2019 kreeg de wereld te maken met de Coronacrisis. De uitbraak van Covid-19 is ook voor Pensioenfonds Vervoer en al haar belanghebbenden een gebeurtenis met significante impact. Het bestuur informeert het verantwoordingsorgaan doorlopend en proactief over de gevolgen voor het fonds en de wijze waarop het bestuur daarop reageert. Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast kennis genomen van de passages in het bestuursverslag die daarop betrekking hebben. Het verantwoordingsorgaan complimenteert het bestuur met de adequate maatregelen die tot op heden zijn genomen, onder meer met betrekking tot de veiligheid van de medewerkers.

Den Haag, 23 april 2020

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds Vervoer

[Reactie van het bestuur](#)

Het verantwoordingsorgaan heeft zich bij haar oordeelsvorming gericht op de vraag of het bestuur bij het gevoerde beleid en de daaruit voortvloeiende besluiten, de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers) van Pensioenfonds Vervoer op een evenwichtige wijze heeft behartigd. Het bestuur heeft kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan en is de leden van het verantwoordingsorgaan erkentelijk voor de geleverde inspanningen om tot een oordeel te komen.

Den Haag, 23 april 2020

Het bestuur

Mw. R. Hidding	
Dhr. L.J.H. Ceelen	
Mw. S. Kraaijenoord	
Dhr. M. van Ballegooijen	
Mw. A.J. Stevens	
Mw. W. Westerborg	
Dhr. P.A. Stork	
Dhr. S. Lahiri	
Dhr. L.C.A. Scheepens	
Dhr. M. Hulsegge	

JAARREKENING

17. Balans

* € 1.000.000

		31-12-2019	31-12-2018
		€	€
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)		
- Vastgoedbeleggingen		1.282	932
- Aandelen		10.239	7.245
- Vastrentende waarden		18.297	15.963
- Derivaten		3.146	1.524
- Overige beleggingen		1.528	1.290
		34.492	26.954
Vorderingen en overlopende activa	(2)	485	465
Overige activa	(3)	23	25
		35.000	27.444
TOTAAL ACTIVA			
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
- Stichtingskapitaal		0	0
- Algemene reserve		0	-47
- Solvabiliteitsreserve		935	0
		935	-47
Technische voorzieningen	(5)	31.009	25.028
Premie-egalisatiedepot	(6)	165	189
VPL-verplichting	(7)	41	234
Derivaten	(8)	2.652	1.857
Overige schulden en overlopende passiva	(9)	198	183
		35.000	27.444
TOTAAL PASSIVA			

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 106.

18. Staat van baten en lasten

	2019		2018	
	€	€	€	€
Baten				
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds (10)		1.054		918
Inkoop toegekende aanspraken VPL (11)		403		0
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds (12)		6.032		-363
Overige baten (13)		0		1
Totaal baten		7.489		556
Lasten				
Pensioenuitkeringen (14)		425		394
Pensioenuitvoeringskosten (15)		21		23
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds				
- Pensioenopbouw		1.073		957
- Toeslagverlening		0		-1
- Rentetoevoeging		-61		-62
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-419		-392
- Wijziging marktrente		4.940		1.275
- Wijziging actuariële uitgangspunten		-39		0
- Wijziging uit hoofd van overdracht van rechten		0		12
- Aanpassing sterftekansen		0		-308
- Ervaringssterftekansen		0		150
- Overige mutaties		7		101
- Overige inkoop VPL		88		86
- Inkoop VPL per 31-12-2019		392		0
		5.981		1.818
Premie-egalisatiedepot beleggingsrendement (16)		38		-3
VPL beleggingsrendement (17)		38		8
Saldo herverzekering (18)		0		0
Saldo overdracht van derden (19)		1		-13
Overige lasten (20)		3		1
Totaal lasten		6.507		2.228
Saldo van baten en lasten		982		-1.672

	2019	2018
	€	€
Bestemming van het saldo baten en lasten		
Algemene reserve	47	-47
Solvabiliteitsreserve	935	-1.625
	982	-1.672

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 139.

19. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2019		2018	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
<i>Ontvangsten</i>				
Ontvangen premies (incl. VPL-premie)	1.153		1.085	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	35		51	
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	2		2	
Overige	0		1	
		1.190		1.139
<i>Uitgaven</i>				
Betaalde pensioenuitkeringen	-434		-386	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-36		-38	
Betaalde premies herverzekering	-2		-2	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-27		-25	
Betaalde overige kosten	-1		-1	
		-500		-452
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		690		687
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
<i>Ontvangsten</i>				
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	999		907	
Verkopen en aflossingen van beleggingen	17.917		11.616	
		18.916		12.523
<i>Uitgaven</i>				
Aankopen beleggingen	-19.534		-13.129	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-74		-69	
		-19.608		-13.198
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-692		-675
Netto kasstroom		-2		12
Mutatie geldmiddelen		-2		12

Samenstelling geldmiddelen	2019	2018
	€	€
Liquide middelen primo boekjaar (3)	25	13
Liquide middelen ultimo boekjaar (3)	23	25
Waarvan:		
Voor risico pensioenfondsen	23	25

---

20. Toelichting op de jaarrekening

20.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg (hierna 'het fonds') is opgericht in 1963, statutair gevestigd te Amsterdam en kantoorhoudend aan het Prinses Margrietplantsoen 89 te Den Haag.

De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199575.

Het fonds heeft overeenkomstig artikel 4 van de statuten als doel om binnen de kring van aangesloten werkgevers en overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de reglementen van het fonds aan de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden alsmede hun nabestaanden aanspraken c.q. rechten toe te kennen op uitkering bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid of overlijden en/of op uitkering wegens vervroegde uittreding.

Onder referentiepunt 5 in de balans bij de technische voorzieningen is een korte beschrijving van de verschillende pensioenregelingen opgenomen.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 23 april 2020 de jaarrekening opgemaakt.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's x 1.000.000, tenzij anders aangegeven.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

20.2 Grondslagen

20.2.1 ALGEMENE GRONDSLAGEN

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het fonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta

	31 december 2019	Gemiddeld 2019	31 december 2018	Gemiddeld 2018
USD	0,8908	0,8936	0,8747	0,8485
GBP	1,1801	1,1440	1,1140	1,1292
JPY	0,0081	0,0082	0,0079	0,0070

Schattingwijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Door het bestuur gevormde oordelen bij toepassing van de grondslagen die belangrijke gevolgen hebben voor de jaarrekening, hebben met name betrekking op de beleggingen en de technische voorzieningen.

In 2019 heeft het bestuur besloten de partnerfrequenties aan te passen. De impact van de wijziging bedraagt een verlaging van de technische voorziening met € 63,9. De invloed op de dekkingsgraad is een verhoging met 0,2%-punt.

In 2019 heeft het bestuur besloten de methodiek voor vaststelling van de IBNR-voorziening ultimo 2019 gereserveerde premies voor 2020 en 2021 aan te passen. De impact van de wijziging bedraagt een verhoging van technische voorzieningen van € 27,7. De invloed op de dekkingsgraad is afgerond 0,1%-punt.

Het fonds heeft de reserveringsmethodiek voor niet opgevraagde pensioenen aangepast. De impact van de wijziging zorgt voor een verhoging van de technische voorzieningen met € 2,5. De invloed op de dekkingsgraad is afgerond 0,0%-punt.

Als laatste is de waardering van technische voorzieningen als gevolg van de wijziging van de AOW-gerechtigde leeftijd aangepast. De impact op de wijziging bedraagt een daling van de technische voorzieningen van € 5,5. De invloed op de dekkingsgraad is afgerond 0,0%-punt.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de nominale dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Hierbij wordt steeds gebruik gemaakt van de gepubliceerde dekkingsgraden. Een voor de berekening van de beleidsdekkingsgraad gebruikte gepubliceerde voorlopige dekkingsgraad wordt alleen vervangen door een latere definitieve dekkingsgraad als het verschil tussen het voorlopige en definitieve vermogen en/of het verschil tussen de voorlopige en definitieve verplichtingen de voor het boekjaar vastgestelde grens overschrijdt. Voor boekjaar 2019 ligt deze grens op € 155.

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende en langlopende verplichtingen inzake VPL-verplichting en Premie-egalisatie depot te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad is gedefinieerd als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de 'indexatiedekkkingsgraad', de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is, onafhankelijk van de eigen toeslagambitie van het fonds.

20.2.2 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Onder waardering op actuele waarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen de netto vermogenswaarde per balansdatum, welke gebaseerd is op de actuele waarde.

Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs..

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle gerealiseerde- en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoed wordt gewaardeerd tegen actuele waarde per 31 december van het boekjaar. De actuele waarde van de directe belangen wordt voor het overgrote deel van de portefeuille bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties. Van dat deel wordt elk kwartaal circa 25% extern getaxeerd door een erkende taxateur conform richtlijnen die aansluiten op die van de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt elk kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december van de objecten die niet extern zijn getaxeerd, is ten behoeve van de interne waardering in het laatste kwartaal een sectorupdate van de externe taxateur ontvangen.

De actuele waarde wordt gebaseerd op de onderhandse verkoopwaarde, welke bij aanbieding in verhuurde staat, op de voor het onroerend goed meest geschikte wijze, na de beste voorbereiding, door de meest biedende gegadigde – niet zijnde de huurder – zou kunnen worden verkregen. De kosten van verwerving, bestaande uit notariskosten, verschuldigde overdrachtsbelasting en dergelijke, komen voor rekening van de koper en zijn derhalve niet in de actuele waarde begrepen.

De onderhandse verkoopwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, indien noodzakelijk, aangepast voor specifieke omstandigheden en courantheid van het object. Als deze informatie onvoldoende beschikbaar is, worden marktprijzen geschat op basis van de gekapitaliseerde huurwaardemethode of contante waarde methode.

De actuele waarde voor niet beursgenoteerde participaties en deelnemingen in vastgoedmaatschappijen is de berekende intrinsieke waarde van de onderliggende beleggingen. Dit betreft de actuele waarde per 31 december van het boekjaar.

Vastgoed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van gedane uitgaven, inclusief bouwrente, waarbij wordt getoetst of die uitgaven tot waardeveranderingen leiden. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar actuele waarde geherwaardeerd. Objecten in het boekjaar verkocht maar met levering in het volgende boekjaar zijn niet als verkoop in het boekjaar verantwoord.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van de in deze categorie mede opgenomen niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen, met name infrastructuurbeleggingen, is gebaseerd op het aandeel dat het fonds heeft in het eigen vermogen van de betreffende beleggingsvehikels per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd onder de kortlopende vorderingen en maken derhalve geen onderdeel uit van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Voor het berekenen van de marktwaarde van renteswaps wordt als basis een 'Overnight Indexed Swap (OIS)'-curve gebruikt.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde.

Securities lending

Het fonds heeft tot medio 2018 deelgenomen aan een securities lendingprogramma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Op een enkele restpost na zijn er eind 2018 en eind 2019 geen lending posities meer. Deze restpost maakt deel uit van de balans en wordt gewaardeerd conform de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals die gelden voor deze beleggingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder overige schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur (hierna 'RTS') zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake

is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

In de voorziening pensioenverplichtingen zijn verder de volgende posten opgenomen:

- Een voorziening voor het tweejarig uitlooprisico met betrekking tot arbeidsongeschiktheid;
- Een voorziening voor onvoorwaardelijke toeslagen voor de tot 1 januari 2010 opgebouwde rechten in excedentregelingen. Hierbij is verondersteld dat er jaarlijks 2% wordt geïndexeerd.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

- Marktrente: de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum, dit is de RTS inclusief UFR (2018: idem);
- Sterftegrondslagen: AG prognosetafel 2018, startjaar 2020, met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen (2018: AG prognosetafel 2018, startjaar 2019 met leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op sterftekansen);
- Gehuwdheidsfrequenties: voor alle actieve en nog niet gepensioneerde gewezen deelnemers worden tot de 66-jarige leeftijd fondsspecifieke leeftijds- en geslachtsafhankelijke partnerfrequenties toegepast (2018: tot de 63-jarige leeftijd). Vanaf de 66-jarige leeftijd bedraagt de partnerfrequentie 1 (2018: vanaf de 63-jarige leeftijd). Voor gepensioneerden wordt het bepaalde partnertarief gehanteerd (2018: idem).
- Leeftijdsverschil Man-Vrouw: 3 jaar (2018: idem);
- Arbeidsongeschiktheid en revalideringskansen bij arbeidsongeschiktheid: Afgeleid uit gegevens van UWV over 2006 t/ m 2008 (2018: idem);
- Kostenopslag excasso: 2% van de netto pre-pensioenverplichtingen, 2% van de netto overige pensioenverplichtingen (2018: idem);
- Kostenopslag lopende kosten: 0,55% van de pensioengrondslag (2018: idem);
- Kostenopslag wezenpensioen: 0,10% van de pensioengrondslag (2018: idem);
- Kostenopslag premievrijstelling: 3,00% op de bruto premie (2018: 2,50%).

Premie-egalisatiedepot

Het premie-egalisatiedepot is onderdeel van de CDC-financieringsafspraken tussen de sociale partners. Het is een depot ter egalisatie van de premie over de looptijd van de cao afspraak tot en met 31 december 2020. De middelen kunnen tijdens de looptijd niet anders gebruikt worden dan voor dekking van de gedempte kostendekkende premie in enig jaar en of (extra) indexatie, in casu de opbouw van de pensioenaanspraken van actieve deelnemers. In feite is het een schuld aan de deelnemers gedurende de looptijd van de afspraak.

In de jaren 2015 tot en met naar verwachting 2018 waarin de ontvangen doorsneepremie voor de pensioenregelingen en (VPL)-overgangsregelingen (na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting) hoger is dan de gedempte kostendekkende premie voor de pensioenregelingen, wordt dit verschil (overschot ten opzichte van

de gedempte kostendekkende premie) toegevoegd aan het premie-egalisatiedepot. In 2019 is € 62 onttrokken uit het depot.

In 2019 is de berekeningsmethodiek voor toevoeging cq. onttrekking aan het premie-egalisatiedepot gewijzigd. Voorheen werd de berekening gebaseerd op ex-post gegevens; vanaf 2019 wordt de berekening gebaseerd op ex-ante gegevens.

In de jaren 2019 en 2020 waarin de ontvangen doorsneepremie voor de pensioenregelingen en (VPL-) overgangsregelingen (na aftrek van de dotatie aan de VPL-verplichting) lager is dan de gedempte kostendekkende premie voor de pensioenregelingen, wordt dit verschil (tekort ten opzichte van de gedempte kostendekkende premie) onttrokken aan het premie-egalisatiedepot indien en voor zover het depot toereikend is. Een eventueel resterend positief saldo per 31 december 2020 in het depot zal worden toegevoegd aan een te vormen depot toeslagverlening.

Jaarlijks wordt een deel van het beleggingsrendement met betrekking tot het depot van het fonds toegevoegd aan het premie-egalisatiedepot. Dit rendement is bepaald in 2019 bepaald door voor de eerste 9 maanden uit te gaan van het benchmarkrendement van het fonds en voor de laatste 3 maanden uit te gaan van de 1-jaarsrente per 30 september 2019. In 2018 was dit het fondsrendement.

VPL-verplichting

De VPL-verplichting betreft de vooruit ontvangen gelden uit hoofde van VPL. Aan het saldo wordt een verondersteld rendement toegerekend, waarbij de middelen worden verondersteld te zijn belegd in een portefeuille die het renterisico, dat over de nog in te kopen aanspraken wordt gelopen, zo goed mogelijk afdekt. Voorts wordt de inkoopsom van de extra pensioenaanspraken in enig jaar onttrokken aan het saldo. De regeling is door de sociale partners van het fonds in het leven geroepen waarbij in een overeenkomst is opgenomen dat de uitvoering is gedelegeerd aan het fonds. Het fonds heeft derhalve een verplichting op de balans opgenomen op basis van deze overeenkomst.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

20.2.3 GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte of te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord. Ambtshalve premies zonder opbouw worden verantwoord onder de overige lasten.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde- en ongerealiseerde waardewijzigingen inclusief valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. De directe opbrengsten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en overige kostencomponenten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen (lonen, sociale lasten en pensioenpremies) vormen geen aparte regel in de staat van baten en lasten. Deze kosten zijn opgenomen onder de pensioenuitvoeringskosten. Lonen, salarissen en sociale lasten

worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging betreft de verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de voorziening pensioenverplichtingen herrekend door toepassing van de actuele RTS.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder is opgenomen het saldo van de actuariële benodigde koopsommen voor overgenomen pensioenverplichtingen en de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen die betrekking heeft op de overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties betreft een vrijval van de voorziening voor arbeidsongeschikte deelnemers. Verder worden hier verschillende mutatierechten samengenomen die niet onder een eerdere mutatierechten zijn opgenomen.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

20.2.4 KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

20.3 Toelichting op de balans

ACTIVA

(1) Beleggingen voor risico van het pensioenfonds

Beleggingen voor risico pensioenfonds 2019

	Vastgoed- Beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 01/01/2019	932	7.245	15.963	-333	1.290	25.097
Aankopen	380	3.900	13.894	841	538	19.552
Verkopen	-116	-2.750	-12.578	-2.135	-28	-17.606
Herwaarderin	86	1.844	1.018	2.121	-7	5.062
Overige mutaties	0	0	0	0	-265	-265
Stand per 31/12/2019	1.282	10.239	18.297	494	1.528	31.840

Schuldpositie derivaten (credit)

2.652

34.492

Beleggingen voor risico pensioenfonds 2018

	Vastgoed- Beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 01/01/2018	641	7.953	15.422	-934	1.713	24.795
Aankopen	441	3.479	8.138	1.064	2	13.124
Verkopen	-161	-3.499	-7.407	-66	-452	-11.585
Herwaarderin	12	-639	-190	-396	-4	-1.217
Overige mutaties	-1	-49	0	-1	31	-20
Stand per 31/12/2018	932	7.245	15.963	-333	1.290	25.097
Schuldpositie derivaten (credit)						1.857
						26.954

De overige mutaties in het verloopoverzicht van 2019 bestaan vooral uit mutaties van liquide middelen.

De overige mutaties in het verloopoverzicht van 2018 bestaan vooral uit herclassificaties van verschillende beleggingen. Deze vergelijkende cijfers zijn gewijzigd ten behoeve van het inzicht.

Vastgoedbeleggingen

	31-12-2019 €	31-12-2018 €
Directe vastgoedbeleggingen in exploitatie	168	163
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	348	254
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in niet beursgenoteerde		

beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	766	515
Totaal	1.282	932

Binnen de totale vastgoedportefeuille wordt een vastgoedmandaat aangehouden. Binnen dit mandaat zijn 20 objecten eigendom van het fonds (2018: 21). Van deze objecten zijn 20 (2018: 21) getaxeerd door een onafhankelijke beëdigd taxateur.

Ultimo boekjaar zijn er geen individuele posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Aandelen

	2019		2018	
	Beurs- genoteerd	Niet beurs- genoteerd	Beurs- genoteerd	Niet beurs- genoteerd
	€	€	€	€
<i>Directe aandelenbeleggingen</i>				
Aandelen	10.091	5	7.138	3
<i>Indirecte aandelenbeleggingen</i>				
Aandelen	48	95	32	71
Private Equity	0	0	0	1
Totaal	10.139	100	7.170	75

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

Vastrentende waarden

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Staatsobligaties	8.838	8.210
Inflatie gerelateerde obligaties	37	5
Bedrijfsobligaties	7.411	5.857
Niet beursgenoteerde bedrijfsleningen	359	352
Particuliere hypotheke via beleggingsfondsen	1.247	1.090
Zakelijke hypotheke via beleggingsfondsen	247	336
Overige hypothecaire leningen via beleggingsfondsen	106	62
Doelinvesteringen (via beleggingsfonds)	0	50
Overige	52	0
Totaal	18.297	15.963

Van de obligatieportefeuille (categorie staatsobligaties) is eind 2019 € 6.830 (2018: € 6.575) gestort in een gesepareerd depot als zekerheid voor derivaten, voor het geval deze een negatieve marktwaarde krijgen. De gesepareerde obligaties staan niet zonder meer ter vrije beschikking van het fonds. Het feit dat genoemde bedragen beschikbaar zijn om als zekerheid te dienen, betekent niet dat deze bedragen ook volledig benodigd zijn als onderpand. De feitelijke behoefte aan onderpand hangt samen met de dagelijkse waardering van de derivaten.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
Duitse Staatsobligaties	3.110	17,0	2.948	18,5
Nederlandse Staatsobligaties	3.638	19,9	3.597	22,5
Totaal staatsobligaties	6.748	36,9	6.545	41,0

Derivaten

	31-12-2019		31-12-2018	
	€		€	
Valutatermijn contracten	96		-143	
Aandelenderivaten	5		0	
Renteswaps	392		-190	
Credit Default Swaps	1		0	
Totaal derivaten	494		-333	

De derivaten worden in de paragraaf risicobeheer beleid en uitvoering toegelicht.

Overige beleggingen

	31-12-2019		31-12-2018	
	€		€	
Repo's	0		28	
Liquide middelen en deposito's	1.529		1.262	
Totaal overige beleggingen	1.529		1.290	

De liquide middelen, die deels worden aangehouden in de vorm van geldmarktfondsen, omvatten voornamelijk saldi in verband met aangekochte posities in futures en valutatermijncontracten. Voorts zijn hieronder begrepen de door investment managers beheerde liquide middelen van het fonds.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
Northern Trust Global PLC - Euro Liquidity Fund	949	62,1	564	43,7
Institutional Cash Series Eur Liquidity	168	11,0	169	13,1
Totaal	1.117	73,1	733	56,8

Securities lending

Het fonds stelde tot medio 2018 een deel van de aandelen- en obligatieleningen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten (securities lending). Eind 2018 en eind 2019 was er nog een enkele restpost vanuit het securities lending programma van € 1. Het fonds behoudt economisch eigendom. Voor het risico van niet teruglevering zijn zekerheden in stukken en geld ontvangen. De afdekking (verhouding tussen de ontvangen zekerheden en de uitgeleende effecten) bedraagt per eind 2019 127% (2018: 100%). De in geld ontvangen zekerheden worden herbelegd in kasfondsen. De waarde van de kasfondsen is verantwoord onder 'Vorderingen en overlopende activa'. De verplichting tot terugstorten van de ontvangen zekerheden is opgenomen onder 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Dit alles kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€		€	
Uitgeleende vastrentende waarden	1		1	
Zekerheden in geld	1		1	

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectief vast te stellen marktnoteringen. Voor bepaalde beleggingen zijn deze niet beschikbaar en vindt waardering plaats op basis van waarderingsmodellen en technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten en het gebruik van schattingen.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten

onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus:

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Op basis van deze indeling kan de beleggingsportefeuille als volgt worden samengevat:

	Direct markt- noteringen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Totaal
Per 31 december 2019				
Vastgoedbeleggingen	348	0	934	1.282
Aandelen	10.139	0	100	10.239
Vastrentende waarden	15.611	569	2.117	18.297
Derivaten	0	494	0	494
Overige beleggingen	1.528	0	0	1.528
Totaal	27.626	1.063	3.151	31.840

	Direct markt- noteringen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Totaal
Per 31 december 2018				
Vastgoedbeleggingen	254	0	678	932
Aandelen	7.170	0	75	7.245
Vastrentende waarden	13.625	406	1.932	15.963
Derivaten	0	-333	0	-333
Overige beleggingen	1.262	28	0	1.290
Totaal	22.311	101	2.685	25.097

Ten opzichte van 2018 heeft een stijging bij de vastrentende waarden en de aandelen plaatsgevonden. Dat heeft te maken met de rente die in 2019 verder is gedaald en stijging van de aandelenkoersen. Bij de vastrentende waarden

leidt dit tot een groei van zowel de beleggingen met directe marktnotering als die met afgeleide marktnotering, alsmede de beleggingen waarvan de waardering mede op basis van modellen tot stand is gekomen.

De waarde van beleggingen met directe marktnoteringen is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

De afgeleide marktnoteringen bestaan onder andere uit derivaten. Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Voor het berekenen van de marktwaarde van renteswaps wordt als basis een 'Overnight Indexed Swap (OIS)'-curve gebruikt.

De beleggingen in niveau 3 bestaan vooral uit niet beursgenoteerd vastgoed, hypotheeklen en bank leningen. Het vastgoed wordt gewaardeerd op basis van taxaties, volgens algemeen gangbare modellen.

De marktwaarde van de hypotheeklen is berekend door middel van de DCF-methode. Bij de reële waardeberekening is uitgegaan van een aantal parameters en/of veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van de het gewogen gemiddelde momenten van de ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

De waarde van de niet-beursgenoteerde bank leningen wordt bepaald met behulp van theoretische modellen die worden gevoed met actuele gegevens vanuit de financiële markten, gebaseerd op de specifieke kenmerken van de betreffende bank leningen.

(2) Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Premievorderingen	234	219
Beleggingsdebiteuren	249	244
Overige vorderingen en overlopende activa	2	2
Totaal	485	465

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan vooral uit een claim op het UWV in verband met faillissementen van werkgevers.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Premievorderingen

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Premie debiteuren	245	230
Voorzeningen dubieuze debiteuren	-11	-11
Totaal	234	219

Verloop van de voorziening dubieuze debiteuren

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	11	13
Afboeking wegens oninbaarheid	-2	-1
Toevoeging/onttrekkingen ten laste/bate van staat van baten en lasten	2	-1
Stand per 31 december	11	11

Beleggingsdebiteuren

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Te ontvangen interest en dividend	208	193
Te ontvangen uit hoofde van transacties	7	27
Herbelegging van ontvangen cash collateral	1	1
Terug te vorderen dividendbelasting	33	23
Totaal	249	244

(3) Overige activa

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Liquide middelen	23	25

De liquide middelen worden aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen. De tegoeden staan ter vrije beschikking van het fonds.

PASSIVA

(4) Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene reserve	Solvabiliteits- reserve	Totaal
	€	€	€
Stand 1 januari 2018	0	1.625	1.625
Bestemming saldo baten en lasten 2018	-47	-1.625	-1.672
Stand 1 januari 2019	-47	0	-47
Bestemming saldo baten en lasten 2019	47	935	982
Stand 31 december 2019	0	935	935

De algemene reserve is gelijk aan het verschil tussen het totaal eigen vermogen van het fonds en de bedragen die benodigd zijn voor de vorming van de solvabiliteitsreserve.

Algemene reserve	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Stand begin boekjaar	-47	0
Bestemming saldo van baten en lasten	47	-47
	0	-47

De solvabiliteitsreserve is maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.

De solvabiliteitsreserve kan echter nooit negatief zijn. Omdat het totaal eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen is de algemene reserve nihil. Het stichtingskapitaal is € 0.

Solvabiliteitsreserve	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Solvabiliteitsreserve	935	0

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

	31-12-2019	31-12-2018
	%	%
Nominale dekkingsgraad	103,0	99,8
Reële dekkingsgraad	81,0	85,2

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de paragraaf 'Risicobeheer beleid en uitvoering'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Stichtingskapitaal en reserves	935	-47
Minimaal vereist eigen vermogen	1.348	1.079
Vereist eigen vermogen	5.146	4.312

De dekkingsgraad van het fonds per 31 december 2019 is lager dan de vereiste dekkingsgraad van 116,6% en de minimale vereiste dekkingsgraad van 104,3%.

Evaluatie herstelplan, geen korting op ingegane pensioenen

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd. DNB heeft in mei 2019 ingestemd met het herstelplan 2019. Dat plan was gebaseerd op de situatie per eind 2018, startend met een dekkingsgraad van 99,8%. Volgens het in dit herstelplan 2019 opgenomen herstelpad zou de dekkingsgraad op 31 december 2019 101,8% hebben moeten bedragen. De feitelijk aanwezige dekkingsgraad op die datum was hoger, namelijk 103,0%.

Ook in 2020 is een herstelplan opgesteld. Dit plan is gebaseerd op de situatie op 31 december 2019, dus startend met de dekkingsgraad van 103,0%. Het herstelplan laat zien dat de beleidsdekkingsgraad binnen 10 jaar herstelt tot boven de vereiste dekkingsgraad. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de maximaal toegestane hersteltermijn overigens tijdelijk verlengd van 10 naar 12 jaar. Pensioenfonds Vervoer hoeft van deze tijdelijke verlenging in het herstelplan 2020 geen gebruik te maken. Pensioenfonds Vervoer heeft verwachte beleggingsrendementen gehanteerd die (grotendeels) lager zijn dan de voor een herstelplan toegestane maximale rendementen. Op het moment van schrijven heeft DNB nog niet gereageerd op het herstelplan 2020.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het saldo van de staat van baten en lasten wordt voor € 47 toegevoegd aan de algemene reserves. Het dan resterende positieve saldo van € 935 wordt toegevoegd aan de solvabiliteitsreserve.

(5) Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

	2019	2018
	€	€
Stand per begin boekjaar	25.028	23.210
Pensioenopbouw	1.073	957
Toeslagverlening	0	-1
Rentetoevoeging	-61	-62
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-419	-392
Wijziging markttrente	4.940	1.275
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-39	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	12
Aanpassing sterftekansen	0	-308
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	0	150
Overige mutaties	7	101
Overige inkoop VPL	88	86
Inkoop VPL per 31 december 2019	392	0
Stand per eind boekjaar	31.009	25.028

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 0,83% (2018: 1,48%).

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds bestaat uit een pensioenregeling en een pre-pensioenregeling. Het verloop van beide regelingen is hieronder weergegeven.

<i>Pensioenregeling</i>	2019	2018
Stand per begin boekjaar	24.885	22.114
Pensioenopbouw	1.073	957
Toeslagverlening	0	-1
Rentetoevoeging	-61	-62
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-405	-376
Wijziging markttrente	4.934	1.273
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-39	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	13
Aanpassing sterftekansen	0	-308
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	0	150
Overige mutaties	32	1.039
Overige Inkoop VPL	88	86
Inkoop VPL per 31 december 2019	392	0

Stand per eind boekjaar	30.899	24.885
<i>Pré-pensioenregeling</i>		
Stand per begin boekjaar	143	1.096
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-14	-16
Wijziging marktrente	6	2
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	-1
Overige mutaties	-25	-938
Stand per eind boekjaar	110	143

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de pensioenopbouw in het boekjaar. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Ook de premie voor de dekking van de risico's ten aanzien van overlijden en arbeidsongeschiktheid is hierin opgenomen.

Toeslagverlening

Het fonds kent voorwaardelijke en onvoorwaardelijke toeslagverlening. Vanwege de financiële positie van het fonds heeft het bestuur besloten per 1 januari 2020 geen toeslag te verlenen op de aanspraken en rechten met een voorwaardelijke toeslagverlening.

Voor de onvoorwaardelijke rechten van de tot 1 januari 2010 opgebouwde aanspraken in de excedentregeling is een toeslag verleend van 1,49% per 1 januari 2020. Per 1 januari 2019 was dit 1,73%. In de technische voorziening is een reservering opgenomen van 2% voor onvoorwaardelijke toeslagverlening welke wordt verrekend met de werkelijk toegekende toeslag.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn aan het begin van het verslagjaar 2019 opgerent met -0,24% (2018: -0,26%), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

De onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten bedraagt 2% van de verwachte afname van de voorziening pensioenverplichtingen voor het doen van uitkeringen en is bestemd voor het betalen van de uitvoeringskosten.

Wijziging rente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur (RTS). Onderstaand rentepercentage drukt het gemiddelde percentage uit waartegen de voorziening wordt verdisconteerd ultimo boekjaar. Het financiële effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het hoofd 'wijziging marktrente' in het verloopoverzicht van de mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds.

	Rentepercentage per 31 december
2017	1,62
2018	1,48
2019	0,83

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Onder deze mutatiereden zijn de schattingswijzigingen inzake wijziging partnerfrequenties, aanpassingmethodiek tot vaststelling IBNR-voorzieningen, de wijziging reserveringsmethodiek niet opgevraagde pensioenen en wijziging AOW- leeftijd opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

	2019	2018
	€	€
Toevoeging aan de technische voorzieningen	38	49
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-38	-37
Totaal	0	12

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Resultaat op kans systemen:		
Sterfte	-21	-25
Arbeidsongeschiktheid	14	42
Overige technische grondslagen	14	82
Inkoop VPL	88	86
Totaal	95	185

Inkoop VPL per 31 december 2019

In januari 2020 heeft het bestuur besloten om wederom een deel van de voorwaardelijke VPL-aanspraken van de sector Vervoer vroegtijdig toe te kennen. Om te voorkomen dat er door latere correcties en claims vermenging van het fonds- en VPL-gelden zal optreden is niet het volledige saldo van de VPL-verplichting per 31 december 2019 aangewend. Met de toekenning van 25% van de VPL-aanspraken wordt hier enige prudentie in acht genomen. De toekenning van VPL-aanspraken per 31 december 2019 leidt tot een toename van de technische voorzieningen van € 392. De financiering vindt plaats vanuit de VPL-verplichting voor de sector Vervoer. De inkoopsum is bepaald als de contante waarde van de VPL-aanspraken op basis van de fondsgrondslagen per 31 december 2019, vermeerderd met een opslag voor de solvabiliteit ter grootte van de dekkingsgraad per 31 december 2019 (3,0%). De totale onttrekking uit de VPL-schuld is daarom hoger dan de toevoeging aan de technische voorzieningen.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2019		2018	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	17.986	180.325	14.304	177.619
Pensioengerechtigden	5.869	94.470	5.144	92.675
Gewezen deelnemers	6.546	387.148	5.089	401.117
	30.401	661.943	24.537	671.411
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	608	0	491	0
Voorziening voor pensioenverplichtingen	31.009	661.943	25.028	671.411

De afname van het aantal gewezen deelnemers wordt voor een groot deel verklaard door de waardeoverdrachten klein pensioen.

Korte beschrijving pensioenregeling

DEELNEMERS GEBOREN OP OF NA 1 JANUARI 1950 (REGLEMENT I)

Middeloonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening. De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen is 1,788% van de pensioengrondslag. Vanaf 2018 loopt de opbouwperiode van de 21-jarige leeftijd van de deelnemer tot de 68-jarige leeftijd. Ingeval van arbeidsongeschiktheid wordt naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming verleend. Per 1 januari 2015 is de sector Orsima aan reglement I toegevoegd.

DEELNEMERS GEBOREN VÓÓR 1 JANUARI 1950 (REGLEMENT VI)

Middeloonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening. De regeling van Reglement VI is vergelijkbaar met Reglement I met uitzondering van het volgende. De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,975% van de pensioengrondslag. De opbouwperiode loopt van de 21-jarige leeftijd van de deelnemer tot de 60-

jarige leeftijd (oude regeling 21 jaar tot 65 jaar). Voor deelnemers die vanaf 31 maart 2001 tot de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen onafgebroken deelnemer waren, is er overgangsregeling. Het bestuur kan aan deze deelnemers een toeslag toekennen gelijk aan het positieve verschil van het ouderdomspensioen dat zou zijn verkregen bij voortzetting van de tot 1 april 2001 geldende regeling en het op de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen daadwerkelijk opgebouwde ouderdomspensioen. Bij overlijden voor de (vervroegde) ingangsdatum van het ouderdomspensioen kan een vergelijkbare toeslag op het nabestaandenpensioen worden toegekend.

VPL-OVERGANGSREGELING (REGLEMENT V)

Deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en die voldoen aan de voorwaarden met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd kunnen extra aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen verwerven. Deze voorwaardelijke aanspraken zijn op 1 januari 2006 eenmalig berekend en zijn gelijk aan het positieve verschil tussen enerzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden als de pensioenregeling per 1 januari 2006 in het verleden had gegolden en anderzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden op basis van het tot 1 januari 2006 geldende reglement. De extra aanspraken worden verworven op het moment dat en voor zover de aanspraken zijn gefinancierd. Per 31 december 2017 zijn de aanspraken (gedeeltelijk) gefinancierd. Voor deelnemers uit de geboortejaren t/m 1955 en reeds deeltijd gepensioneerd zijn de aanspraken volledig gefinancierd. Voor de overige deelnemers zijn de aanspraken voor 60% gefinancierd. De financiering van de nog niet gefinancierde aanspraken zal plaatsvinden op 63 jarige leeftijd, ofwel op het (eerdere) moment waarop het pensioen ingaat, ofwel direct voorafgaand aan 31 december 2020. Er vindt geen verdere financiering plaats nadat de deelneming is beëindigd vóór de ingang van het pensioen. De VPL rechten voor de sector Orsima zijn op 30 juni 2019 volledig gefinancierd.

PREPENSIOENREGELING GOEDERENVERVOER

De prepensioenregeling geldt per 1 januari 2002. De prepensioenregeling voorziet in een uitkering van 60 (richtleeftijd) tot 65 jaar. Vanaf 1 januari 2006 is deze regeling in het bijzonder van belang voor werknemers geboren tussen 1 april 1947 en 1 januari 1950. Zij bouwden na 1 januari 2006 nog prepensioen op. Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen. Daarnaast is afgelopen jaar een actie geweest om de opgebouwde prepensioenen om te zetten in extra ouderdomspensioen.

Een volledig prepensioen, dat voorziet in een uitkering van circa 85% van de prepensioengrondslag, wordt opgebouwd in een deelnemingsperiode van 39 jaar (van 21 tot 60 jaar). Omdat niet iedere werknemer in staat is voldoende prepensioen op te bouwen is door cao-partijen een overgangsregeling in het leven geroepen. Deze overgangsregeling heeft tot doel een aanvulling te geven op het prepensioen. De overgangsregeling is een voorwaardelijke regeling: het bestuur beslist jaarlijks, gegeven de financiële positie van het fonds, of de aanvulling kan worden toegekend aan de deelnemers die in het volgende kalenderjaar de reglementaire datum voor ingang van het overgangsrecht bereiken.

De hoogte van de prepensioenuitkering is afhankelijk van hetgeen aan prepensioen opgebouwd is. Per jaar werd 2,179% aan prepensioen opgebouwd. Het prepensioen werd opgebouwd over het vaste jaarsalaris en over het loon uit een aantal overuren en/of over de uren van het structureel verrichten van arbeid als gevolg van werken in een roulersysteem volgens een rooster.

De prepensioenregeling is van start gegaan op 1 januari 2004 en is per 1 januari 2006 van toepassing op werknemers in de sectoren besloten busvervoer en taxivervoer die geboren zijn vóór 1 januari 1950 en die op 31 december 2003 jonger waren dan 62 jaar.

De prepensioenregeling is met ingang van 1 januari 2006 alleen nog van toepassing op werknemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950. Alle deelnemers van voor 1950 zijn inmiddels met pensioen. Daarnaast is afgelopen jaar een actie geweest om de opgebouwde prepensioenen om te zetten in extra ouderdomspensioenen.

Bij een volledige opbouwperiode van 41 jaar (21 tot 62 jaar) komt een werknemer op 85% van de gemiddelde prepensioengrondslag uit. Ieder jaar wordt er 2,073% van de prepensioengrondslag van dat jaar opgebouwd.

De prepensioenregeling is met ingang van 1 januari 2006 alleen nog van toepassing op werknemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950.

Voor werknemers die bij de start van de regeling, 1 januari 2004, ouder dan 21 jaar waren is een overgangsregeling afgesproken. Deze overgangsregeling zorgt voor een aanvulling op het prepensioen tot 85% van de gemiddelde prepensioengrondslag. De overgangsregeling is een voorwaardelijke regeling. Het bestuur beslist jaarlijks, gegeven de financiële situatie van het fonds, of de aanvulling kan worden toegekend aan de deelnemers die in het volgende kalenderjaar de prepensioenleeftijd (62 jaar) bereiken. Het bestuur heeft besloten in 2011 de prepensioenaanspraken uit de overgangsregeling voor de betreffende groep deelnemers volledig toe te kennen.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het fonds en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element. Per 1 januari 2019 zijn de pensioenaanspraken niet verhoogd.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2020 de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten, de opgebouwde prepensioenaanspraken en –rechten niet te indexeren.

De onvoorwaardelijke toeslag op de tot 1 januari 2010 opgebouwde aanspraken in de excedentregeling bedroeg per 1 januari 2020 1,49%. In de technische voorziening is een reservering opgenomen van 2% voor onvoorwaardelijke toeslagverlening welke wordt verrekend met de werkelijk toegekende toeslag. Per 1 januari 2019 was de toekenning 1,73%.

Inhaaltoeslagen

Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de volledige toeslagengrens kan het bestuur eventueel besluiten om een extra toeslagverlening toe te passen. Daarvan zal alleen sprake kunnen zijn indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden.

Een eventueel toekomstig voor een extra toeslagverlening beschikbaar budget zal als volgt worden vastgesteld:

- het beschikbare budget is maximaal gelijk aan een vijfde van de overschrijding van de beleidsdekkingsgraad ten opzichte van de volledige toeslagengrens;
- de beleidsdekkingsgraad moet na de extra toeslagverlening het niveau van het vereist eigen vermogen behouden.

De actieve en gewezen deelnemers van het fonds en de uitkeringsgerechtigden kunnen formeel geen aanspraak maken op een extra toeslagverlening als de situatie zoals hierboven beschreven aan de orde is. De reglementen en de ABTN van het fonds kennen geen rechten op inhaaltoeslagen. Het eventueel toch toekennen daarvan is aan het bestuur. Een eventueel in de toekomst voor een extra toeslagverlening beschikbaar komend budget zal op een door het fonds te bepalen wijze worden ingezet voor extra toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden. Gelet op de financiële situatie van het fonds is extra toeslagverlening niet op korte termijn te verwachten.

(6) Premie-egalisatiedepot

	31-12-2019 €	31-12-2018 €
Premie-egalisatiedepot	165	189

Verloop premie-egalisatiedepot

	2019 €	2018 €
Stand begin boekjaar	189	185
Dotatie inzake premies	-62	7
Rendementstoerekening	38	-3
Stand eind boekjaar	165	189

Omdat voorzien wordt dat de doorsneepremie de komende jaren mogelijk niet altijd kostendekkend is, is er met ingang van 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot voor de actieven gevormd. Door het vormen van dit depot is het mogelijk de doorsneepremie toch voor een langere periode vast te stellen.

In 2019 is € 62 o.b.v. de ex-ante toets op kostendekkendheid onttrokken uit het premie-egalisatiedepot. Dit is € 2 lager dan op basis van de premietoets waarbij het verschil tussen de ex-post gedempte kostendekkende premie (€ 968) en de verschuldigde premie (€ 904) wordt onttrokken uit het premie-egalisatiedepot. Daarnaast is € 38 rendement toegevoegd. Dit rendement is bepaald door voor de eerste 9 maanden uit te gaan van het

benchmarkrendement van het fonds en voor de laatste 3 maanden uit te gaan van de 1-jaarsrente per 30 september 2019. Gedurende 2018 werd het fondsrendement van € 3 aan het depot onttrokken.

Het premie-egalisatiedepot heeft eind 2019 een kortlopend karakter.

(7) VPL-verplichting

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
VPL-verplichting	41	234

Verloop VPL-verplichting

	2019	2018
	€	€
Stand begin boekjaar	234	47
Dotatie inzake premies	261	270
Rendementstoerekening	38	8
Toekenning VPL-aanspraken	-89	-91
	444	234
Inkoop toegekende VPL aanspraken op 31 december 2019	-403	0
Stand eind boekjaar	41	234

Ultimo 2019 bestaat de VPL-verplichting alleen nog uit een regeling voor de sector Vervoer.

De jaarlijkse dotatie, die onderdeel is van de doorsneepremie, wordt ex ante vastgesteld op basis van een 5-jaars gedempte rente. Jaarlijks wordt een verondersteld rendement aan de langlopende schuld toegevoegd uitgaande van volledig gemachte beleggingen (100% renteafdekking op de werkelijke RTS, de zogenaamde zero swapcurve zonder rekening te houden met een UFR-systematiek of mogelijk andere vormen van afwijking van de werkelijke RTS). In de overeenkomst met de sociale partners is verondersteld dat de beleggingen zo goed mogelijk worden belegd waardoor deze systematiek wordt gehanteerd. Jaarlijks wordt de koopsom onttrokken die benodigd is voor de financiering van de daadwerkelijk in enig jaar toegekende VPL-aanspraken. Deze koopsom wordt kostendekkend berekend op basis van de door de DNB gepubliceerde RTS. In 2019 is hierbij de DNB gepubliceerde RTS van 31 december 2018 inclusief middeling gehanteerd.

Onderdeel van de regel toekenning VPL-aanspraken betreft de slotinkoop van de VPL-inkoop van de sector Orsima. Eind juni 2019 was de VPL-verplichting van de sector Orsima toereikend om alle resterende VPL-aanspraken per die

datum toe te kennen. De sociale partners hebben besloten om het resterende saldo aan te wenden voor de deelnemers die in 2017, 2018 en de eerste helft van 2019 hun voorwaardelijke aanspraken door beëindiging van het deelnemerschap waren kwijt geraakt. De totale onttrekking was € 11. Dit is inclusief opslag voor de solvabiliteit te grootte van de dekkingsgraad van het fonds per 30 juni 2019 (1,1%). De overige toekenningen betreffen reguliere toekenningen gedurende het jaar.

Per 31 december 2019 is 25% van de voorwaardelijke VPL-aanspraken van de sector Vervoer ingekocht. De inkoop is inclusief een solvabiliteitsopslag van 3,0%.

De VPL-verplichting heeft eind 2019 een kortlopend karakter.

(8) Derivatens

	31-12-2019 €	31-12-2018 €
Derivatens	2.652	1.857

De derivatens zijn verantwoord conform de hiervoor beschreven grondslagen voor de waardering van activa en passiva. De derivatens worden in de paragraaf risicobeheer beleid en uitvoering toegelicht.

(9) Overige schulden en overlopende activa

	31-12-2019 €	31-12-2018 €
Nog te verrekenen premies	39	36
Pensioenuitkeringen	2	13
Beleggingscrediteuren	142	120
Belastingen en premies sociale verzekeringen	10	8
Overige schulden en overlopende passiva	5	6
Totaal	198	183

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen bestaan eind 2019 uit een schuld voor nagekomen uitkeringen in het kader van uitruil partnerpensioen. Door verschillende projecten in 2019 is een groot deel van de schulden ultimo 2018 inzake niet opgevraagde pensioenen, nagekomen uitkeringen in het kader van uitruil partnerpensioen, nagekomen uitkeringen

arbeidsongeschiktheidpensioen en nagekomen uitkeringen voor aanpassingen in de deelnemersadministratie in het kader van echtscheidingen afgewikkeld.

De overige schulden bestaan onder andere uit het Spaarfonds Gemoedsbezwaren (€ 4) en nog te betalen kosten (€ 1).

Beleggingsschulden

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Beleggingsschulden	120	102
Te retourneren cash collateral	1	1
Schulden kosten vermogensbeheer	21	17
Totaal	142	120

RISICOBEEHER BELEID EN UITVOERING

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM studies. Een ALM studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. Op dit moment is de premie overigens al maximaal. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De solvabiliteit wordt weergegeven door middel van de dekkingsgraad: de marktwaarde van het aanwezige vermogen uitgedrukt in de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Het solvabiliteitsrisico is in feite de combinatie van beleggings- en actuariële risico's. De dekkingsgraad is als volgt berekend: (totaal activa -/- schulden) gedeeld door de technische voorzieningen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2019	2018
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	99,8	107,0
Premie	-0,5	-0,9
Uitkering	-	0,1
Toeslagverlening	-	-
Korting van aanspraken en rechten	-	-
Rendement	24,1	-1,2
Renteafdekking	-	-
Wijziging in de rente termijn structuur	-16,4	-5,6
Wijziging UFR voorziening pensioenverplichtingen	-	-
Aanpassing levensverwachting	-	-
Overige oorzaken	-4,0	0,4
Dekkingsgraad per 31 december	103,0	99,8

Zoals uit dit overzicht blijkt is de dekkingsgraad in 2019 toegenomen. De stijging van de dekkingsgraad werd vooral veroorzaakt door het positieve effect van het beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking). De stijging werd gedeeltelijk teniet gedaan door de negatieve resultaten op premies en overige effecten. De overige oorzaken bestaan hoofdzakelijk uit zogenaamde kruiseffecten. De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer "overige oorzaken" en betreft de kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatscomponenten groter worden.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de

door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt (bedragen in € x1 miljard):

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
S1 Renterisico	0,7	0,9
S2 Risico zakelijke waarden	3,6	2,9
S3 Valutarisico	1,3	1,0
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	1,5	1,2
S6 Verzekeringstechnisch risico	1,0	0,8
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief Risico	0,2	0,2
Diversificatie-effect	-3,2	-2,7
Totaal per 31 december	5,1	4,3

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen past het fonds de standaardmethode toe. Op 20 mei 2019 heeft het Actuarieel Genootschap (AG) een leidraad gepubliceerd over de berekening van het minimaal vereist eigen vermogen. Deze leidraad is gevolgd bij de bepaling van het minimaal vereist eigen vermogen op 31 december 2019.

	2019	2018
	€	€
Vereist pensioenvermogen	36.155	29.340
Voorziening pensioenverplichting	31.009	25.028
Vereist eigen vermogen	5.146	4.312
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa -/- schulden)	935	-47
Tekort	-4.211	4.359

Het vereist eigen vermogen wordt bepaald op basis van de strategische beleggingsmix. Het vereist eigen vermogen op basis van de strategische mix uitgedrukt in percentages bedraagt ultimo 2019 16,6% (2018: 17,2%). Het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix bedraagt 17,7% (2018: 17,0%).

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico.

Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het fonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custodyrisico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek aan het bestuur gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico op een verandering in de dekkingsgraad als gevolg van een verandering van de rente. Zonder afdekking van dit risico stijgt de marktwaarde van de pensioenverplichtingen bij een rentedaling harder dan de marktwaarde van de beleggingen; bij een rentestijging doet zich het omgekeerde effect voor. Dat komt doordat de pensioenverplichtingen een veel langere gemiddelde looptijd hebben. Doorgaans geldt: hoe langer de looptijd, hoe rentegevoeliger.

Het beleid van het fonds is erop gericht om het renterisico voor 58% (op marktwaarde basis) af te dekken (2018: 58%). Besloten is om voor de renteafdekking te sturen op marktwaarde basis, omdat het lastig is om een normportefeuille te creëren gebaseerd op van toepassing zijnde UFR-methodiek. Het fonds realiseert de afdekking van renterisico door langlopende (staats)obligaties te kopen en gebruik te maken van rentederivaten (interest rate swaps). Hiermee wordt de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille meer in lijn gebracht met die van de pensioenverplichtingen. De werkelijke afdekking ultimo 2019 bedraagt 58,0% (2018: 55,9%).

Het fonds maakt gebruik van rentederivaten om de renteafdekking efficiënt en tegen lage kosten uit te voeren. Het gebruik van derivaten brengt wel additionele risico's met zich mee zoals tegenpartij-, liquiditeit- en juridisch risico. Deze risico's zijn aan de hand van door het bestuur geformuleerde randvoorwaarden tot aanvaardbare niveaus gebracht en vormen onderdeel van de continue risicomonitoring.

Looptijdoverzicht van de vastrentende waarden, rentederivaten en technische voorzieningen

2019	Nominal		< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 en < 10 jaar	>10 en < 20 jaar	> 20 en < 30 jaar	> 30 en < 40 jaar	> 40 en < 50 jaar	> 50 jaar
	Markt- waarde	kas- stromen								
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Vastrentende waarden	18.297	21.543	1.119	8.948	6.109	2.817	2.439	61	8	42
Rente derivaten	392	16.102	-538	2.103	-5.530	7.002	9.144	2.769	1.153	0
Pensioenverplichtingen	31.005	38.446	410	1.744	2.872	8.309	9.797	8.047	4.728	2.539

2018	Nominal		< 1 jaar	> 1 en < 5 jaar	> 5 en < 10 jaar	>10 en < 20 jaar	> 20 en < 30 jaar	> 30 en < 40 jaar	> 40 en < 50 jaar	> 50 jaar
	Markt- waarde	kas- stromen								
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Vastrentende waarden	15.963	19.925	1.209	7.006	6.137	2.526	2.510	467	11	59
Rente derivaten	-190	13.938	125	1.421	-4.268	4.820	6.324	2.846	2.047	623
Pensioenverplichtingen	25.028	36.548	375	1.568	2.611	7.664	9.329	7.825	4.670	2.502

Zoals reeds is aangegeven worden instrumenten aangehouden die grote schommelingen in de dekkingsgraad als gevolg van renteveranderingen moeten voorkomen. In bovenstaande tabellen wordt voor de jaren 2019 en 2018 zichtbaar gemaakt wat de marktwaarde per jaareinde was van de instrumenten die het renterisico mitigeren (en wel de vastrentende waarden plus de rentederivaten, per looptijdsegment). De pensioenverplichtingen zijn op dezelfde wijze per looptijd gesegmenteerd. Het is relevant dat de mate van afdekking ook per looptijdsegment in verhouding is, omdat renteveranderingen veelal niet in elk looptijdsegment even sterk zijn.

Risico zakelijke waarden (S2)

Het marktrisico is het risico dat de waarde van de beleggingen in de portefeuille verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het zakelijke waardenrisico heeft voornamelijk betrekking op de aandelen- en vastgoedportefeuilles van het fonds.

Het marktrisico wordt gemitigeerd door spreiding van de beleggingsportefeuille over verschillende categorieën, regio's, landen en sectoren.

Om goede spreiding te borgen legt het fonds haar externe managers richtlijnen op waardoor ook binnen mandaten bovengenoemde spreiding gerealiseerd wordt. Controle op naleving van deze richtlijnen vindt plaats aan de hand onafhankelijke rapportages van de custodian van het fonds.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen die in vreemde valuta luiden verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Conform het beleid van het fonds zijn in 2019 de valutaposities van de normportefeuille in de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor respectievelijk 75%, 100% en 100% (2018: 85%, 100% en 100%) afgedekt.

De valutapositie per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2019		
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
	€	€	€
EUR	13.724	10.716	24.440
GBP	911	-917	-6
JPY	1.479	-1.465	14
USD	12.039	-8.547	3.492
Overige	3.591	309	3.900
Totaal - niet EUR	18.020	-10.620	7.400
Totaal	31.744	96	31.840

De valutapositie per 31 december 2018 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2018		
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
	€	€	€
EUR	11.467	9.510	20.977
GBP	9.540	-8.119	1.421
JPY	752	-751	2
USD	1.067	-1.071	-4
Overige	2.413	288	2.701
Totaal - niet EUR	13.773	-9.653	4.120

Totaal	25.240	-143	25.097
---------------	---------------	-------------	---------------

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het fonds. In aanvulling hierop maakt het fonds voor afdekking van het prijrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is als volgt:

	31-12 2019		31-12 2018	
	€	%	€	%
Nederland en andere EU-landen	12.188	38,2	10.815	43,1
Europa (niet-EU)	2.162	6,8	1.626	6,5
Noord-Amerika	9.298	29,2	7.217	28,8
Zuid-Amerika	456	1,4	424	1,7
Japan	1.549	4,9	1.109	4,4
Azië en Oceanië	2.898	9,1	2.060	8,2
Overig/opkomende markten	1.267	4,0	889	3,5
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastrentende waarden	29.818	93,6	24.140	96,2
Derivaten	494	1,6	-333	-1,3
Overige beleggingen	1.528	4,8	1.290	5,1
Totaal	31.840	100,0	25.097	100,0

De segmentatie van de aandelen naar sectoren is als volgt:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
Energie	397	1,3	343	1,4
Materialen	539	1,7	384	1,5
Industrie	1.040	3,3	736	2,9
Consumentengebruiksgoederen	3.447	10,8	2.430	9,7
Financiële dienstverlening	1.715	5,4	1.324	5,3
Informatietechnologie	1.221	3,8	802	3,2
Telecommunicatie	1.302	4,1	842	3,4
Utilities	346	1,1	218	0,9
Overige	232	0,7	165	0,6
Totaal	10.239	32,2	7.244	28,9

Het vastgoed bevindt zich in Europa (73%), Amerika (12%), Azië (13%) en overige (2%).

Grondstoffenrisico (S4)

Het fonds belegde in 2019 net als in 2018 niet in grondstoffen en loopt derhalve geen direct grondstoffenrisico.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of andere vormen van betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Van de vastrentende waarden heeft € 644 (2018: € 56) betrekking op obligaties uitgegeven door de Nederlandse, Duitse en Franse staat. Deze hebben een rating van AAA of AA.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het fonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau. Dat wil zeggen: met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds, het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten alsmede het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Het kredietrisico ten aanzien van de te ontvangen pensioenpremies is gespreid over een groot aantal verschillende werkgevers.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
Nederland en andere EU-landen	9.928	54,1	9.328	58,4
Europa (niet-EU)	1.019	5,6	846	5,3
Noord-Amerika	4.989	27,3	3.994	25,0
Zuid-Amerika	315	1,7	335	2,1
Japan	84	0,5	53	0,3
Azië en Oceanië	927	5,1	711	4,5
Overige/opkomende markten	1.035	5,7	696	4,4
Totaal	18.297	100,0	15.963	100,0

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2018 gepubliceerd door Standard & Poors is als volgt:

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
AAA	6.975	38,1	6.697	42,0
AA	483	2,6	273	1,7
A	1.820	9,9	2.846	17,8
BBB	3.109	17,0	2.198	13,8
<BBB	4.164	22,8	3.569	22,4
Geen rating	1.746	9,6	380	2,3
Totaal	18.297	100,0	15.963	100,0

De beleggingen met rating < BBB en zonder rating betreffen met name beleggingen in hoogrentende leningen.

Het fonds genereerde extra opbrengsten uit de beleggingen door in bepaalde gevallen, tegen een gedegen onderpand, effecten gedurende een bepaalde periode uit te lenen. Dit staat bekend als 'securities lending'. Het risico van 'securities lending' wordt onder meer beheerst doormiddel van een zogenaamd "custom fund" met strakkere eisen aan het te stellen onderpand.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Gezien de omvang van het fonds wordt het grootste deel van de verzekeringstechnische risico's niet herverzekerd. Uitzonderingen hierop zijn de Anw- en WIA-excedentregelingen, die wel volledig zijn herverzekerd. Bij deze verzekeringen geldt geen winstdeling.

LANGLEVENRISICO

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

OVERLIJDENSRISICO

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen.

ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSRISICO

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

TOESLAGRISICO

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds.

Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Het fonds heeft meer liquiditeiten en snel liquide te maken instrumenten beschikbaar dan in een extreem scenario noodzakelijk is. Het liquiditeitsrisico voor het fonds is derhalve beperkt. Dit is onder meer bereikt door effecten zoals obligaties van Nederland en Duitsland te gebruiken als onderpand voor de rentederivaten, in plaats van 'cash'. Het fonds zal door deze keuze niet snel geconfronteerd worden met een onverwachte vraag naar liquide middelen door een extreme beweging in de rente. Het liquiditeitsrisico vanuit valutaderivaten is gespreid doordat daar gekozen is voor een dakpanstructuur. Maandelijks loopt éénderde deel van de valuta-afdekking af, zodat het afrekenen van de waardeontwikkeling van de contracten in de tijd is gespreid.

De beleggingen van het fonds bestaan voor € 27.628 uit niveau 1 beleggingen die snel liquide te maken zijn. De aanwezige liquiditeit is derhalve meer dan voldoende om in de mogelijke liquiditeitsvraag in een extreem scenario te kunnen voorzien.

Tenslotte zijn de premie-inkomsten hoger dan de pensioenuitkeringen. Kas in- en uitstromen uit de reguliere bedrijfsvoering zijn bekend: per saldo is het fonds netto ontvanger van liquide middelen.

In het ultieme geval dat het fonds onmiddellijk en onvoorzien meer liquiditeiten nodig zou hebben dan beschikbaar is of op korte termijn vrijgemaakt kan worden, is een krediet faciliteit van € 50 beschikbaar bij de custodian.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het fonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentraties in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het fonds vastgesteld op basis van een ALM-studie en zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders. Het bestuur monitort op maandelijkse basis de naleving hiervan op basis van de rapportages van de risicomanager van het fonds en van de vermogensbeheerder.

Er zijn enkele grote posten binnen de vastrentende waarden, met overwegend een AAA rating. Deze posten hebben een zeer beperkt risico. Het betreft de volgende posities:

Vastrentende waarden

	31-12-2019		31-12-2018	
	€	%	€	%
Duitse Staatsobligaties	3.110	8,9	2.948	10,7
Nederlandse Staatsobligaties	3.638	10,4	3.597	13,2
Totaal	6.748	19,3	6.545	23,9

Voorts zijn er twee grote posities in geldmarktfondsen Northern Trust GBL Euro Liquidity Fund ad € 949 (2018: € 563) en Institutional Cash Series EUR Liquidity Fund ad € 168 (2018: € 169). Alleen de eerste is ultimo jaar groter dan 2% van het balanstotaal.

Binnen de pensioenverplichtingen van het fonds kan de demografische opbouw van de deelnemers een concentratierisico vormen. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden.

Zonder weging naar technische voorziening is de verhouding tussen mannen en vrouwen in het fonds ultimo 2019 gelijk aan 79%/21% (2018: 80%/20%). De gemiddelde leeftijd bedraagt 51,0 jaar (2018: 50,7 jaar), waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding. Indien gewogen wordt naar technische voorziening is de verhouding tussen mannen en vrouwen in het fonds 89%/11% (2018: 89%/11%). De gemiddelde leeftijd bedraagt 55,7 jaar (2018: 55,9 jaar).

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het fonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

De beleggingsportefeuille wordt t/m 2019 beheerd door Robeco Institutional Asset Management en de feitelijke uitvoering is ondergebracht bij een dertigtal vermogensbeheerders. Vanaf 2020 wordt de beleggingsportefeuille beheerd door Achmea. Met al deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreement (SLA) gesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerd doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij een custodian, Northern Trust.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP. Met TKP is een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van het vermogensbeheer en pensioenbeheer door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

De mate waarin het actieve beleggingsbeleid bijdraagt aan het totale risico van de beleggingen is mede afhankelijk van de correlatie die verondersteld wordt te bestaan tussen het benchmark rendement en het extra rendement als gevolg van actief beheer. Het actief beheer risico is bij het fonds beperkt, maar is toch meegenomen in de bepaling van het vereist eigen vermogen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het fonds.

Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico's het kredietrisico en valutarisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand. Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Putopties op aandelen: dit betreft al dan niet beursgenoteerde opties waarmee het fonds het neerwaartse koersrisico van de aandelenportefeuille kan beperken. Voor deze opties wordt bij de verwerving een premie betaald die onder meer afhankelijk is van het actuele koersniveau van de onderliggende index, de looptijd van de opties en de uitoefenprijs van de opties.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabellen geven een samenvatting van de derivatenposities op achtereenvolgens 31 december 2019 en 31 december 2018.

2019 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
		€	€	€	€
Renteswaps	<1 jaar	702	-7	0	7
Renteswaps	>1 en <5 jaar	5.282	-50	32	82
Renteswaps	>5 en <10 jaar	7.744	-349	38	388
Renteswaps	>10 en <20 jaar	8.990	259	663	405
Renteswaps	>20 en <30 jaar	8.758	936	1.157	222
Renteswaps	>30 en <40 jaar	3.665	-193	262	455
Renteswaps	>40 en <50 jaar	3.337	-204	690	894
Futures gekocht	<1 jaar	1.067	0	0	0
Credit Default Swaps	0-60 jaar	380	1	7	6
Valuta termijncontracten	<1 jaar	10.716	96	135	39
Overige derivaten		162	5	162	154
Totaal		50.803	494	3.146	2.652

De ontvangen zekerheden van € 644 (2018: € 56) omvatten vooral Duitse, Franse en Nederlandse staatsobligaties die een AA- of AAA-rating hebben conform de met tegenpartijen gesloten overeenkomsten (ISDA/CSA). De gestelde

zekerheden van € -887 (2018: € -610) bestaan uit Duitse en Nederlandse staatsobligaties en cash. De omvang van de zekerheden wordt afgestemd op het saldo van de derivatenposities per tegenpartij.

2018 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
		€	€	€	€
Renteswaps	<1 jaar	92	-2	0	2
Renteswaps	>1 en <5 jaar	5.398	-46	37	83
Renteswaps	>5 en <10 jaar	8.449	-120	44	164
Renteswaps	>10 en <20 jaar	8.368	410	551	141
Renteswaps	>20 en <30 jaar	7.300	11	319	308
Renteswaps	>30 en <40 jaar	5.179	-142	278	420
Renteswaps	>40 en <50 jaar	3.274	-302	273	575
Futures gekocht	<1 jaar	1.028	0	0	0
Valuta termijncontracten	<1 jaar	9.510	-143	19	162
Overige derivaten		482	1	3	2
Totaal		49.080	-333	1.524	1.857

20.4 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Ultimo 2019 bedroegen de investeringstoezeggingen in vastgoed en de overige beleggingen € 188 (2018: € 424).

Het fonds heeft kantoorruimte gehuurd voor de huisvesting van het bestuursbureau. Met de verhuurder is een huurcontract gesloten met een looptijd van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2022. De totale verplichting voor de resterende looptijd van het nieuwe contract bedraagt € 1.

Verstreckte zekerheden en garanties

Het fonds heeft een bankgarantie afgegeven van € 49.781 (x € 1,-) aan de verhuurder van het kantoor aan het Prinses Margrietplantsoen 89 in Den Haag.

20.5 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, het bestuur van het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun werknemers.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting bij de pensioenuitvoeringskosten. Het fonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het fonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Het fonds heeft een Uitvoeringsreglement afgesloten met de verplicht aangesloten werkgevers en een Uitvoeringsovereenkomst met de vrijwillig aangesloten werkgevers.

Er wordt door het fonds ultimo boekjaar niet belegd in deelnemende partijen.

Deelname in de pensioenregeling

De bestuurders van het fonds nemen niet deel in de pensioenregeling van het fonds. De medewerkers van het Bestuursbureau nemen deel aan de pensioenregeling.

20.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(10) Premiebijdrage voor risico pensioenfonds

Specificatie premiebijdragen

	2019	2018
	€	€
Verplichte bijdrage	883	815
Aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering	21	20
Premie VPL	88	91
Onttrekking/dotatie Premie-egaliserings depot	62	-7
Overige	0	-1
Totaal	1.054	918

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgevers in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgevers ingehouden op het salaris van de werknemers.

De premiebijdragen zijn gebaseerd op een doorsneepremie. Deze zogenaamde combiheffing wordt op basis van vooraf bepaalde verdeelsleutels toegerekend aan de diverse regelingen.

De doorsneepremie wordt in het najaar van enig jaar vastgesteld voor het jaar daaropvolgend. Deze vaststelling vindt plaats op basis van de dan beschikbare gegevens en dan geldende actuariële grondslagen. Voor de berekening van de gedempte kostendekkende premie is 30 september als referentiepunt gebruikt.

Jaarlijks wordt aan de VPL-gelden een koopsom onttrokken die benodigd is voor de financiering van de daadwerkelijke in enig jaar toegekende VPL-aanspraken, ongeacht het geboortjaar van de desbetreffende deelnemer. Deze koopsom wordt vastgesteld als kostendekkende inkoop op basis van de voor de technische voorzieningen van het fonds gehanteerde RTS (door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief UFR). In 2019 was deze kostendekkende onttrekking (inclusief solvabiliteitsopslag) gelijk aan € 88 (2018: € 91). Dit bedrag is als premiebate gepresenteerd en is onttrokken aan de langlopende schulden. Het bedrag is gebaseerd op de deelnemers waarvan het pensioen is ingegaan in 2019.

De premie voor het Goederenvervoer en Kraanverhuur bedraagt 30% in 2019, de deelnemersbijdrage is 10,16%. In het Besloten Busvervoer bedraagt de premie 30% in 2019, de deelnemersbijdrage is 12,19% van de pensioengrondslag. De premie voor de sector Taxivervoer bedraagt in 2019 30%, de deelnemersbijdrage is 12,25% van de pensioengrondslag. De premie voor de sector Orsima is 26,9% voor de periode tot 1 juli 2019 met een deelnemersbijdrage van 10,85%. De premie voor de sector Orsima is 23,0% voor de periode vanaf 1 juli 2019 met een deelnemersbijdrage van 9,20%. De verlaging is het gevolg van de affinanciering cq. inkoop van de voorwaardelijke VPL-aanspraken per 1 juli 2019. Vanaf 1 juli 2019 is geen VPL-premie meer verschuldigd. De in deze alinea voor 2019 genoemde cijfers zijn conform die van het jaar 2018, met uitzondering van Orsima.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

Kostendekkende, gedempte en feitelijke premie

	2019 €	2018 €
Kostendekkende premie	1.274	1.143
Feitelijke premie	966	835
Gedempte premie	968	832

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

Samenstelling kostendekkende premie

	2019 €	2018 €
Actuarieel benodigd voor pensioenopbouw	1.076	960
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	185	168
Opslag voor uitvoeringskosten	13	15
Totaal kostendekkende premie	1.274	1.143

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

Samenstelling feitelijke premie

	2019	2018
	€	€
Verschuldigde premie	904	838
Premie uit premie egalisatiedepot voor toekomstige opbouw	62	-3
Totaal feitelijke premie	966	835

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

Samenstelling gedempte premie

	2019	2018
	€	€
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	814	696
Opslag voor in stand houden c.q. op peil brengen van het vereist eigen vermogen	141	121
Opslag voor uitvoeringskosten	13	15
Totaal gedempte premie	968	832

Het verschil tussen de gedempte kostendekkende premie en de actuariële premie uit de analyse van het resultaat is voornamelijk het gevolg van dat de gedempte kostendekkende toetspremie op basis van een andere rentetermijnstructuur wordt berekend. Dit is de gemiddelde RTS per 30 september over de aan het boekjaar voorafgaande 120 maanden.

De feitelijke (verschuldigde) premie wordt vastgesteld op basis van een doorsneepremie. De doorsneepremie in 2019 bedraagt € 1.165. Daarop wordt eerst de premie in mindering gebracht die benodigd is in het kader van de VPL-verplichting (€ 261). Het saldo daarvan (€ 904) wordt vergeleken met de toetspremie (€ 968).

Deze toetspremie is samengesteld uit de volgende componenten:

- De voor pensioenopbouw benodigde actuariële premie:
Dit betreft de jaarinkoop voor ouderdoms-, partner- en prepensioen, alsmede de risicopremies voor de overlijdens- en de arbeidsongeschiktheidsrisico's. De in de technische voorzieningen op te nemen excassokosten zijn eveneens in deze post begrepen.
- De opslag voor uitvoeringskosten:
Dit betreft de daadwerkelijke uitvoeringskosten na verrekening van de vrijval uit gedane uitkeringen.
- De solvabiliteitsopslag:
Deze opslag zorgt ervoor dat door de inkoop van de nieuwe aanspraken de dekkingsgraad op het benodigde

peil blijft en/of komt. Het fonds dient immers ook voor de nieuwe aanspraken over weerstandsvermogen te beschikken, hetgeen nog niet begrepen is in de voor pensioenopbouw benodigde actuariële premie. De hoogte van de solvabiliteitsopslag hangt af van het Vereist Eigen Vermogen per het toetsmoment 30 september 2018. Op die datum bedroeg het Vereist Eigen Vermogen 17,3%. De solvabiliteitsopslag bedraagt afgerond € 141. Ten behoeve van de kostendeekkende premie wordt uitgegaan van het Vereist Eigen vermogen op 31 december 2018 van 17,2%, wat resulteert in een bedrag van afgerond € 185.

Zoals gemeld wordt de feitelijke premie van € 904 vergeleken met de (gedempte) kostendeekkende toetspremie van € 968. Het onttrokken saldo van € 62 aan het premie-egalisatiepot is € 2 lager. Dit wordt verklaard door een aanpassing in de methodiek op de toets van de kostendeekkendheid. De toets op kostendeekkendheid voor 2020 wordt ex- ante vastgesteld in plaats van ex-post. Voor 2019 heeft deze gelijktijdig plaatsgevonden waardoor de onttrekking voor 2019 eerder is vast komen te liggen. Derhalve is uiteindelijk € 2 minder onttrokken uit het premie-egalisatiepot.

(11) Inkoop toegekende aanspraken VPL

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Inkoop toegekende aanspraken VPL	403	0

Ultimo 2019 zijn de beschikbare middelen voor de financiering van de VPL-overgangsregeling voor de sector Vervoer aangewend om een groot deel van de VPL-aanspraken toe te kennen. De totale onttrekking uit de VPL-verplichting bedroeg € 403.

(12) Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds 2019

	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	35	86	-2	119
Aandelen	217	1.844	-33	2.028
Vastrentende waarden	602	1.018	-42	1.578
Overige beleggingen	155	2.121	-3	2.273
Derivaten	15	20	-1	34
Totaal	1.024	5.089	-81	6.032

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian, vermogensbeheerder(s) en overige dienstverleners direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 55 uit vaste vergoedingen inzake management fees. De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer € 13, bewaarloon € 3, bestuur- en bestuursbureaunkosten € 2 en toezicht- en advieskosten vermogensbeheer € 8.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsfondsen worden verrekend (€ 11).

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds 2018

	Directe beleggings- Opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	34	12	-2	44
Aandelen	189	-639	-30	-480
Vastrentende waarden	558	-190	-37	331
Overige beleggingen	135	-396	-2	-263
Derivaten	10	-4	-1	5
Totaal	926	-1.217	-72	-363

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian, vermogensbeheerder(s) en overige dienstverleners direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 50 uit vaste vergoedingen inzake managementfees. De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer € 10, bewaarloon € 3, advieskosten vermogensbeheer € 6 en toegerekende pensioenuitvoeringskosten € 3.

De transactiekosten van het vermogensbeheer zijn inbegrepen in de indirecte beleggingsopbrengsten. Dit geldt ook voor de kosten vermogensbeheer die binnen de beleggingsfondsen worden verrekend (€ 9).

(13) Overige baten

	2019	2018
	€	€
Interest overig	0	1
Totaal	0	1

(14) Pensioenuitkeringen

	2019	2018
	€	€
Ouderdompensioen	291	265
Prepensioen	13	15
Partnerpensioen	68	62
Wezenpensioen	2	2
Arbeidsongeschiktheidspensioen	31	28
Afkopen	31	14
Overige uitkeringen	-11	8
Totaal	425	394

De post 'afkopen' betreft de afkoop (x € 1,-) van pensioenen die individueel lager zijn dan € 484,09 (2018: € 474,11) per jaar.

De overige uitkeringen bestaan uit een vrijval van een schuld van € 2 die gevormd is voor nagekomen uitkeringen in het kader van uitruil partnerpensioen, een schuld van € 2 voor nagekomen uitkeringen arbeidsongeschiktheidspensioen, € 2 voor nagekomen uitkeringen voor aanpassingen in de deelnemersadministratie in het kader van echtscheidingen en een schuld van € 5 van niet opgevraagde pensioenen.

(15) Pensioenuitvoeringskosten

	2019	2018
	€	€
Bestuurskosten	1	1
Administratiekostenvergoeding	16	17
Adviserend actuaris	1	1
Contributies en bijdragen	1	1
Dwangsommen en boetes	0	0
Personeelskosten	4	3
Overige kosten	2	3
Algemene kosten toegewezen aan vermogensbeheer	-4	-3
Totaal	21	23

Kosten uitvoering

De kosten van de uitvoering van de pensioenregeling bestaan uit de kosten van de werkzaamheden van TKP aan wie de uitvoering van de regeling is uitbesteed, de kosten van het bestuur, kosten van het Bestuursbureau en de kosten van het toezicht.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders (x € 1.000) tezamen bedraagt € 693 (2018: € 725). Er wordt per bestuurder een vast bedrag aan vacatiegeld toegekend.

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Accountantshonoraria

De onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de onafhankelijke accountant als volgt weergegeven (x € 1.000):

Honoraria onafhankelijke accountant

€ x 1.000	2019			2018		
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle Jaarrekening	188	0	188	182	0	182
Andere controleopdrachten	18	0	18	23	0	23
Andere niet-controlediensten	0	0	0	2	0	2
Totaal	206	0	206	207	0	207

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2019, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

Personeelskosten Bestuursbureau

Personeelskosten * € 1000

	2019	2018
	€	€
Salarissen medewerkers	2.130	2.359
Pensioenlasten	518	433
Sociale lasten	405	473
Totaal	3.053	3.265

Het aantal personeelsleden in dienst van het fonds is 26 (2018: 25). Er zijn geen personeelsleden in het buitenland werkzaam. Daarnaast worden beheeractiviteiten op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel de vermogensbeheerder.

De personeelsleden van het bestuursbureau voeren werkzaamheden uit in het kader van pensioenuitvoering en vermogensbeheeruitvoering. Van de bovenstaande personeelskosten is € 1,5 ofwel 53,3% (2018: € 1,5 ofwel 47,4%) toegerekend de kosten van het vermogensbeheer. De resterende personeelskosten zijn opgenomen onder de pensioenuitvoeringskosten.

Algemene kosten toegewezen aan vermogensbeheer

In het kader van de aanbevelingen t.a.v. de kostenbehandeling van de Pensioenfederatie wordt een deel van de totale kosten toegerekend aan vermogensbeheer. Deze post bestaat voor € 2,4 (2018: € 2,1) aan kosten bestuursbureau welke worden toegerekend aan vermogensbeheer en ad € 1,2 (2018: € 1,2) uit kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. De actuariële adviesdiensten worden voor 25% toegerekend aan vermogensbeheer, de overige posten voor 50%. Deze kosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de pensioenuitvoeringskosten.

(16) Premie-egalisatiedepot rendement

	2019	2018
	€	€
Toegerekende beleggingsrendement premie-egalisatiedepot	38	-3

(17) Beleggingsrendementen inzake VPL

	2019	2018
	€	€
Toegerekend beleggingsrendement inzake VPL	38	8

Jaarlijks wordt op basis van hetgeen is vastgelegd in de overeenkomst met de sociale partners rendement aan de VPL- voorziening toegerekend, uitgaande van volledig gematchte beleggingen (100% renteafdekking op de werkelijke RTS, de zogenaamde zero swap curve zonder rekening te houden met de UFR-systematiek of mogelijke andere vormen van afwijking van de werkelijke rentetermijnstructuur).

(18) Saldo herverzekering

	2019	2018
	€	€
Premie herverzekering	2	2
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	-2	-2
Totaal	0	0

(19) Saldo overdracht van rechten

	2019	2018
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten	-26	-51
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-9	0
Uitgaande waardeoverdrachten	23	38
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	13	0
Totaal	1	-13

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

(20) Overige lasten

	2019	2018
	€	€
Interest waardeoverdrachten	0	1
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	2	-1
Overige	1	0
Totaal	3	0

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

21. Gebeurtenissen na balansdatum

In het eerste kwartaal van 2020, na balansdatum maar voor het opmaken van de jaarrekening door het bestuur is de wereld getroffen door de corona pandemie. Daarbij past het om allereerst op te merken dat velen hierdoor persoonlijk getroffen zijn, direct of indirect. Het bestuur van Pensioenfonds Vervoer leeft mee met alle betrokkenen en wenst een ieder die door de pandemie geraakt is of wordt heel veel sterkte toe.

De corona pandemie wordt door het pensioenfonds behandeld als een crisis conform de definitie van de ABTN. Voor alle denkbare scenario's is onderzocht wat de operationele en financiële impact kan zijn. De in de Jaarrekening 2019 gepresenteerde cijfers behoeven niet naar aanleiding van Covid-19 te worden aangepast. Dit neemt niet weg dat de financiële positie van het pensioenfonds, van de aangesloten werkgevers en van de actieve en gewezen deelnemers en uitkeringsgerechtigden wel door de corona pandemie geraakt worden. De pandemie heeft een enorme impact op de wereldwijde handel. Onzeker is hoe diep de neergang van de economie zal zijn en hoe snel, en in welke mate, herstel zal plaatsvinden. De financiële markten hebben flink negatief op deze onzekerheid gereageerd. In het eerste kwartaal van 2020 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds dan ook fors gedaald. Het is een hachelijke zaak om uitspraken te doen over de mate en het tempo waarin er sprake zal kunnen zijn van herstel. Indien de situatie van 31 maart 2020 en de rekenregels tot aan het eind van 2020 ongewijzigd zouden blijven zou het pensioenfonds dan nog niet hoeven te korten op de pensioenaanspraken en uitkeringen. Maar een (tijdelijke) verdere verslechtering van de financiële positie van Pensioenfonds Vervoer behoort tot de mogelijkheden. Ook de rekenregels zouden in de loop van 2020 aangepast kunnen worden. Afhankelijk van de aard van de eventuele aanpassingen zou het effect daarvan ongunstig, maar ook gunstig kunnen zijn voor de financiële positie van het fonds.

Zoals aangegeven heeft de corona pandemie aanzienlijke gevolgen voor de sector, met impact op het aantal werkende (en pensioenopbouwende) personen en de financiële posities van aangesloten ondernemingen. Dit heeft direct gevolgen voor de premies en het incassobeleid in 2020, vanwege een mogelijk gebrek aan liquiditeiten bij de werkgevers.

Normaliter is de omvang van de ontvangen premies groter dan de som van de pensioenuitkeringen en de kosten. Mochten op enig moment de uitgaven tijdelijk groter zijn dan de inkomsten, dan heeft het pensioenfonds ruime mogelijkheden om beleggingen te verkopen.

Geconcludeerd kan worden dat Covid-19 grote impact kan hebben op de situatie van deelnemers en werkgevers. Ook de financiële positie van het pensioenfonds is door de crisis verslechterd. Het voortbestaan en/of het functioneren van het pensioenfonds zelf is echter geenszins in het geding.

Den Haag, 23 april 2020

Het bestuur,

Mw. R. Hidding	
Dhr. L.J.H. Ceelen	
Mw. S. Kraaijenoord	
Dhr. M. van Ballegooijen	
Mw. A.J. Stevens	
Mw. W. Westerborg	
Dhr. P.A. Stork	
Dhr. S. Lahiri	
Dhr. L.C.A. Scheepens	
Dhr. M. Hulsegge	

OVERIGE GEGEVENS

22. Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten is als volgt verdeeld:

	2019
Solvabiliteitsreserve	935
Algemene reserve	47
	982

---

23. Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 155 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7,75 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;

- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen) en 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de weg is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 23 april 2020

drs. W. Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

24. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg

---

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van de stichting zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze controleaanpak

Samenvatting en context

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds dat de pensioenregelingen uitvoert voor werknemers in de sectoren beroepsgoederen-, besloten bus- en taxivervoer, het binnenbeurtvaartbedrijf, het kraanverhuurbedrijf en de op vrijwillige basis aangesloten werknemers van Orsima. De stichting opereert in een sterk gereguleerde omgeving. Vanuit de Pensioenwet worden met name zaken voorgeschreven met betrekking tot governance, fondsdocumenten, toeslagbeleid en verantwoording. Wij hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de stichting.

Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt. In hoofdstuk 20.2.2 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' (pagina 99 en verder) van de jaarrekening, onder de toelichting op de beleggingen en de toelichting op de technische voorzieningen, heeft de stichting de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de verhoogde schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'. De waardering van de beleggingen en de technische voorzieningen zijn bepalend voor de beleidsdekkingsgraad van de stichting. Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.

Andere aandachtsgebieden in onze controle, die niet als kernpunten zijn aangemerkt, waren de volledigheid van de verantwoorde premies en de juistheid van de pensioenuitkeringen. Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het management, waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur.

Wij hebben ervoor gezorgd dat het controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikt die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds. Wij hebben daarom specialisten op onder meer het gebied van waardering van financiële instrumenten en vastgoed in ons team opgenomen.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €155.000.000.

Reikwijdte van de controle

- Uitbesteding van kernprocessen vermogensbeheer, custody en pensioenbeheer en de werkzaamheden van andere accountants op interne beheersingsrapportages van deze partijen.
- Samenwerking met andere accountants voor de controle van directe beleggingen in vastgoed en vastgoedfondsen.
- Controle van de waardering van de technische voorzieningen in samenwerking met de certificerend actuaris, conform Handreiking 1120.

Kernpunten

- Waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen.
- Waardering technische voorzieningen.
- De toelichting op de financiële positie.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor

de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit	€155.000.000 (2018: €125.000.000).
Hoe is de materialiteit bepaald	Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruiken wij 0,5% (2018: 0,5%) van het totaal van de technische voorzieningen per 31 december 2019. Bij het bepalen van dit percentage is rekening gehouden met de financiële positie van de stichting, waarbij de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 onder het minimaal vereist eigen vermogen ligt. De toename van de materialiteit in absolute zin is het gevolg van het stijgen van de technische voorziening.
De overwegingen voor de gekozen benchmark	Wij gebruiken de technische voorzieningen als de primaire, in de sector algemeen toegepaste, benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening, voornamelijk het bestuur, de deelnemers en de toezichthouder (De Nederlandsche Bank). Op basis daarvan zijn wij van mening dat de post technische voorzieningen een weerspiegeling is van de omvang van het pensioenfonds.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €7.750.000 (2018: €6.000.000) aan hen rapporteren, evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

De stichting heeft de kernprocessen vermogensbeheer, custody en pensioenbeheer uitbesteed aan respectievelijk Robeco Institutional Asset Management, Northern Trust en TKP Pensioen. De financiële administratie wordt tevens gevoerd door TKP Pensioen. Wij hebben gebruikgemaakt van de interne beheersingsmaatregelen van deze organisaties zoals omschreven in de ISAE 3402 type II-rapportages die deze partijen opstellen en laten certificeren door onafhankelijke accountants. Hierbij hebben wij onder andere de objectiviteit en competentie van deze accountants getoetst en de geconstateerde uitzonderingen in het licht van onze eigen controle bezien. Hierbij hebben wij geëvalueerd of (i) de beschrijving en de opzet van de interne beheersingsmaatregelen bij de serviceorganisaties van een datum zijn of voor een periode gelden die passend is voor zijn doeleinden, of (ii) de informatie in de ISAE 3402 type II-rapportages voldoende en geschikt is om inzicht te verwerven in de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds en (iii) bepaald of de aanvullende interne beheersingsmaatregelen van het pensioenfonds die door de serviceorganisaties zijn vermeld, relevant zijn voor het pensioenfonds en, zo ja, inzicht te verwerven of het pensioenfonds dergelijke interne beheersingsmaatregelen heeft opgezet en geïmplementeerd.

Wij hebben controle-instructies gestuurd naar de accountant van de vastgoed- en hypotheekfondsen van Syntrus Achmea Real Estate & Finance waar de stichting in belegt. Wij hebben de ontvangen rapportages getoetst aan onze instructies en hebben de controlebevindingen op basis van onze eigen materialiteitsgrenzen geëvalueerd.

Wij hebben de certificerend actuaris controle-instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA-handreiking 1120 ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot onder andere de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies met betrekking tot objectiviteit en onafhankelijkheid, deskundigheid, inzicht in risico's en of de werkzaamheden zijn uitgevoerd, door onder andere kennis te nemen van zijn certificeringsrapport en besprekingen te voeren met de actuaris over de verrichte werkzaamheden en belangrijkste bevindingen uit zijn certificeringsrapport.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben het bestuur op de hoogte gebracht van de kernpunten. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening.

Kernpunten

Waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen

Wij verwijzen naar toelichting 20.3 (1) in de jaarrekening

Het pensioenfonds belegt in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingen.

Wij onderkennen een significant risico waar het gaat om de waardering van beleggingen in direct vastgoed (€168 miljoen), niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen (indirect vastgoed) (€766 miljoen) en hypotheekfondsen (€247 miljoen in zakelijke hypotheek en €106 miljoen in overige hypotheek). Dit komt met name door de verhoogde schattingsonzekerheid en het feit dat de gebruikte inputs in de waarderingssystemen niet in alle gevallen in de markt observeerbare informatie betreffen. Het vastgoed wordt gewaardeerd op basis van externe taxaties door onroerendgoedtaxateurs. Voor de reële waardeberekening van de hypotheek wordt gebruikgemaakt van parameters en/of veronderstellingen met betrekking tot de verwachte kasstroom en de disconteringsvoet.

Door de hoge mate van schattingsonzekerheid is er een inherent hoger risico op fouten en fraude. Daarom hebben wij de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingen in direct en indirect vastgoed en hypotheekfondsen geïdentificeerd als kernpunt in onze controle.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

De waardering van de directe vastgoedbeleggingen in de jaarrekening is gebaseerd op externe taxatierapporten. Wij hebben vastgesteld dat de waardering van het direct vastgoed aansluit met de externe taxatierapporten. Wij hebben werkzaamheden uitgevoerd om een oordeel te vormen over de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de betrokken externe taxateurs. De externe taxaties zijn onder andere beoordeeld op consistentie, de gehanteerde waarderingssystematiek en de belangrijkste inputvariabelen zoals de gehanteerde aanvangsrendementen, markthuur en leegwaarde. De door Syntrus Achmea Real Estate & Finance uitgestuurde opdrachtbevestigingen aan externe taxateurs zijn getoetst op de aard van de opdracht en consistentie tussen de taxateurs. Deze opdrachten bevatten geen voorwaarden die de schattingen op oneigenlijke wijze beïnvloeden.

Voor beleggingen in vastgoedfondsen hebben wij vastgesteld dat het aantal units dat de stichting houdt, aansluit met het participatieregister en dat de reële waarde in de administratie van het pensioenfonds overeenkomt met de gecontroleerde waarde van het portfolio van het vastgoedfonds. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het gebruikte verslaggevingskader overeenkomt met dat van de jaarrekening van de stichting.

De waardering van de beleggingen in de hypotheekfondsen is getoetst met ondersteuning van waarderingsspecialisten. De waardering van onderliggende hypotheek vanuit het waarderingssysteem van Syntrus Achmea Real Estate & Finance is getoetst met herberekeningen van de reële waarde, waarbij de verwachte kasstromen en disconteringsvoet als input dienen. Op basis van onze werkzaamheden concluderen wij dat het proces van komen tot de reële waarde van de hypotheekportefeuille en de uitkomst van de reële waarde evenwichtig is.

Kernpunten

Waardering technische voorzieningen

Wij verwijzen naar toelichting 20.3 (5) in de jaarrekening

De technische voorzieningen voor risico van het fonds bedragen ultimo 2019 €31.009 miljoen (2018: €25.028 miljoen). De voorziening is berekend door de adviserend actuaaris van de stichting en gecontroleerd door de certificerend actuaaris aan de hand van actuariële modellen.

De gebruikte actuariële veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen, zoals vastgesteld door het bestuur, hebben betrekking op sterftegrondslagen (algemene sterftetabel en fondsspecifieke grondslagen), rentetermijnstructuur, arbeidsongeschiktheidsrisico, opslag voor toekomstige kosten en overige actuariële veronderstellingen. Wij hebben geconstateerd dat er sprake is van schattingswijzigingen met betrekking tot de partnerfrequenties, de reserveringsmethodiek voor de IBNR-voorziening en de niet-opgevraagde pensioenen en de aanpassing van de pensioengerechtigde leeftijd. In onze controle hebben wij specifieke aandacht besteed aan de schattingselementen fondsspecifieke ervaringssterfte en de opslag voor toekomstige kosten, omdat dit significante schattingen zijn die door het bestuur worden gemaakt, die zelfstandig een materiële impact op de hoogte van de technische voorzieningen kunnen hebben. Daarom is dit onderdeel aangemerkt als een kernpunt in onze controle.

De toelichting op de financiële positie

Wij verwijzen naar toelichting 20.3 (4) in de jaarrekening

Zoals opgenomen in de jaarrekening is de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 101,4%. Ultimo 2019 is het vereist eigen vermogen ('VEV') 116,6% en is het minimaal vereist eigen vermogen ('MVEV') 104,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde van de maanddekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden) van het fonds lager is dan zowel het VEV als het MVEV, is sprake van een dekkingstekort.

De stichting heeft op 1 april 2019 een herstelplan opgesteld en ingediend bij de toezichthouder DNB. DNB heeft het herstelplan goedgekeurd.

Volgens dit herstelplan verwacht de stichting binnen tien jaar aan het VEV te voldoen. Op basis hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat een korting van de pensioenuitkeringen niet nodig is.

Op 24 maart 2020 heeft de stichting een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Volgens dit herstelplan is herstel tot boven het VEV binnen tien jaar mogelijk. DNB heeft nog niet gereageerd op dit herstelplan.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij verwijzen naar de sectie 'Reikwijdte van onze controle' voor informatie over onze samenwerking met de certificerend actuaaris.

Wij hebben vastgesteld dat de basisgegevens die dienen als input voor de werkzaamheden van de certificerend actuaaris aansluiten met de door ons gecontroleerde basisgegevens.

Wij hebben de gebruikte actuariële veronderstellingen getoetst op consistentie en de plausibiliteit geëvalueerd. Hierbij hebben wij de door het bestuur opgestelde aannames, en vooral de fondsspecifieke sterftegrondslagen en de opslag voor toekomstige kosten, zoals gebruikt in de actuariële analyse geëvalueerd. Dit hebben wij gedaan door het evalueren van deze actuariële resultaten op plausibiliteit, waarbij de omvang van de actuariële resultaten een indicatie geeft ten aanzien van de evenwichtigheid van de gebruikte actuariële veronderstellingen. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de aannames zijn onderbouwd met behulp van uitgevoerde grondslagonderzoeken door de adviserend actuaaris. Ten aanzien van de schattingswijzigingen hebben wij de toelichting in de jaarrekening getoetst. Wij hebben de jaarrekening van het pensioenfonds aangesloten met de uitkomsten van de actuariële analyse.

Uit onze werkzaamheden blijken geen materiële bevindingen.

De certificerend actuaaris heeft de berekening van de beleidsdekkingsgraad en het VEV en MVEV gecontroleerd aan de hand van fondsspecifieke karakteristieken en hieruit blijken geen materiële bevindingen. De door de actuaaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn vanuit onze eigen werkzaamheden dienaangaande.

Wij hebben kennisgenomen van het door DNB goedgekeurde herstelplan 2019 en het in 2020 ingediende herstelplan dat nog in afwachting is van goedkeuring. Wij zijn nagegaan of de belangrijkste elementen uit het herstelplan 2019 en 2020 in het bestuursverslag zijn toegelicht.

Voor de controle van de beleidsdekkingsgraad hebben wij gebruikgemaakt van de beheersingsmaatregelen zoals ingericht bij het bestuursbureau van de stichting en de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Wij hebben de interne beheersingsmaatregelen getest en geconstateerd dat controle plaatsvond op het gebruik van de juiste inputgegevens en dat de plausibiliteit van deze gegevens werd getoetst door het bestuursbureau. Derhalve steunen wij op deze maatregelen in het kader van onze controle.

Tevens hebben wij voor een aantal maanden de input voor de berekening van de maanddekkingsgraad aangesloten met de

---

Kernpunten

De hoogte van de beleidsdekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

opgave van de custodian en de actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hiermee hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent de betrouwbaarheid van de berekening van de beleidsdekkingsgraad.

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening rondom het VEV, MVEV en de beleidsdekkingsgraad getoetst door aansluiting te maken met het actuariële certificeringsrapport. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.

Uit onze werkzaamheden blijken geen materiële bevindingen.

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting in hoofdstuk 21 'Gebeurtenissen na balansdatum' van de jaarrekening waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de stichting en op de omgeving waarin de stichting opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

---

Onze benoeming

Wij zijn benoemd als externe accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg volgend een besluit van het bestuur op 15 december 2016. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van drie jaar accountant van de stichting.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, geleverd.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de stichting, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in punt 20.6 (15) van de toelichting van de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 23 april 2020

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

BIJLAGEN

25. Aanvullende informatie bestuursgremia

Onderstaand treft u, aanvullend op wat in het bestuursverslag ten aanzien van de bestuursgremia is vermeld, aanvullende informatie aan over de vergoedingen die worden verstrekt aan leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Voorts wordt meer informatie verstrekt over de leden van genoemde organen.

Bestuur

Vergoeding bestuursleden

De vergoeding voor bestuursleden is gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie ter zake. Die aanbevelingen gaan – voor een pensioenfonds van de omvang als Pensioenfonds Vervoer – uit van een honorering op basis van de totale werkgeverslasten van € 140.000 per jaar op fulltime basis.

Daarvan afgeleid geldt voor de voorzitters (met een verondersteld wekelijks tijdsbeslag van 3 werkdagen) een vergoeding van € 84.000 per jaar. Voor bestuursleden geldt (op basis van een tijdsbesteding van 2 werkdagen per week) een vergoeding van € 56.000.- per jaar. Over de vergoedingen aan een aantal bestuursleden is het fonds ook btw verschuldigd. Voor bestuursleden die zitting hebben in het bestuur op voordracht van een werkgevers- of werknemersorganisatie worden de genoemde bedragen in principe uitbetaald aan de voordragende organisaties.

Personalia

Bestuursleden per 31 december 2019

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde zittingsduur
Dhr. L.J.H. Ceelen	voorzitter 2020 en plv. voorzitter 2019	1962	2000	2020
Mw. R. Hidding	Plv. voorzitter 2020 en voorzitter 2019	1958	2007	2021
Mw. S. Kraaijenoord	Plv. secretaris 2020 en secretaris 2019	1966	2001	2021
Dhr. M. Hulsegge	secretaris 2020 en plv. secretaris 2019	1960	2018	2022

Dhr. M. van Ballegooijen	bestuurslid	1971	2008	2020
Mw. A.J. Stevens	bestuurslid	1952	2016	2020
Mw. W. Westerborg	bestuurslid	1967	2016	2020
Dhr. P.A. Stork	bestuurslid	1967	2016	2020
Dhr. L.C.A. Scheepens	Bestuurslid	1965	2018	2022
Dhr. S. Lahiri	bestuurslid	1981	2018	2022

Nevenfuncties

De bestuursleden bekleden de volgende nevenfuncties:

Mw. R. Hidding

- Bestuurslid Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds Beroepsvervoer (SOOB)
- Vakbondsbestuurder FNV

Dhr. L.J.H. Ceelen

- Bestuurslid BpfBouw
- Adviseur Bouwend Nederland
- Adviseur Transport en Logistiek Nederland
- Lid/voorzitter visitatiecommissie Stichting Roba Pensioenfonds
- Lid/voorzitter visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds A.S. Watson Nederland

Dhr. L.C.A. Scheepens

- Secretaris van de stichtingen SFB
- Lid raad van toezicht Bpf Recreatie
- Voorzitter raad van toezicht Pensioenfonds SABIC
- Bestuurslid Stichting Williamfonds
- Docent SPO

Dhr. M. Hulsegge

- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek
- Toezichthoudend bestuurslid Stichting Particuliere Aanvulling WW

Mevr. S. Kraaijenoord

- Beleidsadviseur sociale belangen Transport en Logistiek Nederland (TLN)

Dhr. M. van Ballegooijen

- Directeur Taxibedrijf Van Ballegooijen Spijkenisse BV
- CAO-onderhandelaar sector Taxi
- Lid Beleggingscommissie Sociaal Fonds Taxi

Mevr. A.J. Stevens

- Secretaris Bestuur St. Pensioenfonds TNT Express

Dhr. S. Lahiri

- Bestuurslid Bpf AVH
- Bestuurslid SPNG

Mevr. W. Westerborg

- Directeur Finance en Risk APF Unilever
- Uitvoerend bestuurder APF Unilever

Dhr. P.A. Stork

- Hoogleraar Financiële Markten en Instrumenten aan de Vrije Universiteit Amsterdam
- Voorzitter Beleggingsadviescommissie CBR Toeslagdepot
- Bestuurslid Pensioenfonds ABP

Raad van toezicht

Vergoeding

Aan de voorzitter van de raad van toezicht wordt een vergoeding van € 16.000 per jaar exclusief BTW verstrekt; de gewone leden van de raad van toezicht ontvangen € 14.000 exclusief BTW per lid.

Personalia

Samenstelling op 31 december 2019

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde zittingsduur
Mw. N.J.M. Beuken	Voorzitter	1959	2014	2019
Dhr. W.C. Boeschoten	Lid	1953	2014	2022
Dhr. E.R. Capitain	Lid	1957	2014	2020

Samenstelling op 23 april 2020

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde zittingsduur
Dhr. E.R. Capitain	Voorzitter	1957	2014	2020
Dhr. W.C. Boeschoten	Lid	1953	2014	2022
Mw. G. van Vollenhoven-Eikelenboom	lid	1970	2020	2024

Nevenfuncties

De leden van de raad van toezicht bekleden de volgende nevenfuncties:

Mw. N.J.M Beuken (lid t/m 31-12-2019)

- Algemeen Directeur Pensioenfonds ABP
- Niet uitvoerend bestuurder Rabobank Pensioenfonds
- Voorzitter Raad van Commissarissen Rabobank Zuid-Limburg Oost
- Bestuurslid Stichting Nationaal Pensioenregister

Dhr. W.C. Boeschoten

- Adviseur Beleggingsadviescommissie, APF Unilever Nederland
- Lid Beleggingsadviescommissie Fonds 1818
- Bestuurslid Spoorwegpensioenfonds
- Extern beleggingsadviseur Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Houthandel
- Lid raad van toezicht Pensioenfonds UWV

Dhr. E.R. Capitain

- Docent post graduate opleiding accountancy Vrije Universiteit
- Lid raad van toezicht ING CDC Pensioenfonds
- Lid raad van toezicht NN CDC Pensioenfonds
- Lid raad van toezicht Pensioenfonds Heineken
- Lid raad van toezicht Pensioenfonds Wolters Kluwer
- Bestuurslid/Penningmeester Nationaal Register
- Compliance Officer Bank ten Cate & Cie N.V.
- Sleutelfunctiehouder interne audit BpfBOUW
- Lid van de visitatiecommissies van de pensioenfondsen van:
  - Total
  - Yara
  - Pensioenfonds HAL

Mw. G. van Vollenhoven-Eikelenboom (lid vanaf 03-02-2020)

- Lid raad van commissarissen a.s.r. verzekeringen
- Lid raad van commissarissen Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
- Lid raad van commissarissen Bunq bank

Verantwoordingsorgaan

Vergoeding

Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen per vergadering € 410 aan vacatiegeld en daarnaast een vergoeding voor verblijfkosten (€ 12,- per vergadering) en een reiskostenvergoeding.

Personalia

Naam	Functie	Geboortejaar	Sinds (jaar)	Einde zittingsduur
Dhr. W.H. van Neuren	Voorzitter	1948	2014	2022
Mw. G.M. van Velzen	Lid	1969	2014	2024
Dhr. P.J.M. Benner	Lid	1958	2015	2025
Dhr. C. Busser	Lid	1946	2014	2020
Dhr. J.G. Th. Teunissen	Lid	1952	2014	2023

Nevenfuncties

De leden van het verantwoordingsorgaan bekleden de volgende nevenfuncties:

Dhr. W.H. van Neuren

- Directeur Kingscourt96 B.V., Ridderkerk
- Adviseur Mijnders Transport B.V., Melissant
- Voorzitter Stichting Arbeidsvoorwaardenbeleid KNV

Mw. G.M. van Velzen

- Koerier DHL Express
- Kaderlid / secretaris CNV (landelijke kadergroep)
- Lid CNV overlegraad Transport en Logistiek (CNV Kaderfunctie)

Dhr. P.J.M. Benner

- Bestuurslid van Stichting Fonds Scholing en Ordening voor het Besloten Busvervoer (FSO)
- Lid FNV Subsectorraad Toer
- Lid Cao partijen Besloten Bus

Dhr. C. Busser

- Directeur Busser Transport B.V.

Dhr. J.G. Th. Teunissen

- Chauffeur Schenk Tanktransport Papendrecht
- Kaderlid FNV

26. Begrippenlijst

ABTN

Actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het fonds beschreven. Aan de orde komen onder meer de inhoud van de uitvoeringsovereenkomst, de voorwaardelijke toeslagverlening, het financieel toetsingskader en de bedrijfsvoering van het pensioenfonds; verder zijn de verklaring over de beleggingsbeginselen, een beschrijving van de sturingsmiddelen en een financieel crisisplan opgenomen.

AFM

Autoriteit Financiële markten. AFM houdt toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland, waaronder pensioenfonds. Naast AFM houdt ook De Nederlandsche Bank (DNB) toezicht op pensioenfonds.

ALM

Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen de bezittingen en verplichtingen van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagenbeleid.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Naast de feitelijke beleggingsmix wordt gesproken over de strategische beleggingsmix; deze laatste is de beoogde lange termijn verdeling over de verschillende beleggingscategorieën. Deze verdeling wordt gebaseerd op een ALM studie (zie aldaar).

Benchmark

Representatieve index waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de 12 meest recente maand-dekkingsgraden.

In de beleidsdekkingsgraad worden de gepubliceerde maand-dekkingsgraden gebruikt. Dat zijn de voorlopige dekkingsgraden die kort na afloop van een maand worden gerapporteerd aan De Nederlandsche Bank (DNB) en geplaatst op de website van Pensioenfonds Vervoer.

De in de berekening van de beleidsdekkingsgraad opgenomen voorlopige, gepubliceerde maand-dekkingsgraden worden alleen vervangen door de latere definitieve dekkingsgraad als er een materieel verschil zit tussen de voorlopige en de latere definitieve maand-dekkingsgraad. Uitzondering is de maand december. Hier wordt altijd de

latere definitieve maand-dekkingsgraad uit het jaarverslag gebruikt. Dat is immers ook een gepubliceerde dekkingsgraad.

Collateral

Onderpand. Manier om het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van derivaten transacties te beperken. Het collateral reduceert dit risico doordat er gedurende de looptijd van de transacties onderpand in de vorm van effecten en/of liquiditeit wordt gestort ter dekking van de marktwaarde van de transacties. Dit onderpand valt vrij bij het in gebreke blijven van de tegenpartij.

Compliance

Het begrip waarmee wordt aangeduid dat een persoon of organisatie werkt in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving, waaronder de gedragscode.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met renteaangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Correctiefactoren

Correctiefactoren worden toegepast om de waargenomen sterfte bij het fonds en de sterftekansen volgens de 'algemene' overlevingstafels op elkaar te laten aansluiten.

Custodian

De financiële partij die de effecten bewaart.

Dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de som van de waarde van de opgebouwde aanspraken en de reeds ingegane pensioenen, uitgedrukt in een percentage.

Dekkingstekort

Er is sprake van een dekkingstekort als de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen komt.

Derivaten

Van onderliggende waarden zoals bijvoorbeeld effecten of indices afgeleide beleggingsproducten, zoals opties, futures en swaps.

DNB

De Nederlandsche Bank. Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Doorsneepremie

Gelijk premiepercentage voor alle deelnemers, ongeacht geslacht, leeftijd en burgerlijke staat.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het fonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer. Tenminste jaarlijks wordt vastgesteld of het eigen vermogen groot genoeg is.

Engagement

Het voeren van een dialoog met bedrijven waarin belegd wordt teneinde verbeteringen te bewerkstelligen op het gebied van het duurzaamheidsbeleid van het betrokken bedrijf.

Ervaringssterfte

De verhouding tussen de gemiddelde Nederlandse bevolkingssterfte en de waargenomen sterfte met betrekking tot deelnemers en uitkeringsgerechtigden van het pensioenfonds.

ESG (-factoren, -thema's, -aspecten)

Engelse afkorting voor milieu (environment), maatschappij (social) en bestuur (governance).

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd.

FTK

Financieel Toetsingskader. Methodiek voor toetsing van de financiële opzet en bestendigheid van pensioenfondsen en verzekeraars door De Nederlandsche Bank.

Herstelplan

In een herstelplan wordt aangegeven hoe een pensioenfonds dat een reservetekort, en daarnaast mogelijk ook een dekkingstekort heeft binnen een termijn van maximaal 10 jaar denkt te herstellen. Voor het herstel kan een pensioenfonds theoretisch het premiebeleid, het toeslagenbeleid en het beleggingsbeleid inzetten. Zolang het fonds nog steeds een tekort heeft moet jaarlijks opnieuw een herstelplan worden opgesteld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een verzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van specifieke risico's bij een verzekeraar, zoals overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van deelnemers.

Indexed return

De ontwikkeling wordt getoond alsof het een index betreft, waarbij de beginwaarde op 100% is gesteld.

Infrastructuur beleggingen

Investerings in voorzieningen van algemeen maatschappelijk nut, zoals (spoor)wegen, vliegvelden, havens, bekabeling, riolering en dergelijke.

Intern Toezicht

Intern Toezicht is één van de Principes van goed Pensioenfondsbestuur (ofwel Pension Fund Governance) en betreft het door onafhankelijke deskundigen kritisch beoordelen van het functioneren van de besturing van het pensioenfonds. In het kader van de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfonds wordt het intern toezicht bij Pensioenfonds Vervoer sedert 1 juli 2014 uitgeoefend door een permanente raad van toezicht.

ISAE 3402/SOC 1

ISAE 3402 (Assurance Reports on Controls at a Service Organization) is de Internationale controlestandaard inzake rapportage door derden. Een SOC 1 rapportage (Service Organization Controls Report) is vergelijkbaar met een ISAE 3402 rapportage. Met zo'n 'derdenverklaring' wordt aangegeven dat een serviceorganisatie, waar een gebruikersorganisatie activiteiten aan heeft uitbesteed, 'in control' is aangaande de activiteiten die binnen de scope zijn gedefinieerd. Een ISAE3402 rapportage stelt serviceorganisaties en overige entiteiten in staat om hun cliënten en externe accountants te voorzien van eenduidige informatie inzake de controle over hun organisatie en bedrijfsprocessen.

Korten

Er zijn twee situaties waarbij korten verplicht is:

1. Als het niet lukt om een herstelplan op te stellen zodanig dat de beleidsdekkingsgraad binnen tien jaar weer tenminste gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. De korting mag worden uitgesmeerd over tien jaar (de looptijd van het nieuwste herstelplan). De korting is dan in het eerste jaar onvoorwaardelijk, maar in de rest van de jaren voorwaardelijk. Dat wil zeggen dat de rest van de kortingen niet meer doorgevoerd hoeft te worden als er voldoende herstel is opgetreden.
2. Als de beleidsdekkingsgraad 5 jaar lang onafgebroken lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tegelijkertijd de UFR-dekkingsgraad op het laatste meetmoment ook onder het minimaal vereist vermogen ligt,

---

moet er worden gekort zodanig dat de UFR-dekkingsgraad gelijk wordt aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Deze korting mag ook worden gespreid over hersteltermijn, maar als om deze reden wordt gekort zijn alle kortingen onvoorwaardelijk.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie is opgebouwd uit de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen vermeerderd met een opslag van de uitvoeringskosten van het pensioenfonds, een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de financiering van de voorwaardelijke toeslagverlening. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

Kritische dekkingsgraad

De kritische dekkingsgraad is de laagste dekkingsgraad waarbij het voor het pensioenfonds nog net mogelijk is om binnen tien jaar te herstellen (zie 'herstelplan').

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen vormt een buffer voor algemene risico's. Deze buffer bestaat vooral uit een algemene opslag voor beleggingsrisico's, ter hoogte van 4% van het belegd vermogen. Daarnaast zijn er kleine opslagen voor overlijdensrisico's en arbeidsongeschiktheidsrisico's. Indien het fonds niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt is sprake van een dekkingstekort.

Minimaal vereist vermogen

Het minimaal vereist vermogen is het vermogen dat het pensioenfonds nodig heeft voor alle pensioenverplichtingen, vermeerderd met een buffer voor algemene risico's (het minimaal vereist eigen vermogen).

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De minimaal vereiste dekkingsgraad is het minimaal vereist vermogen gedeeld door de waarde van de verplichtingen.

Nominale dekkingsgraad

Verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen ende waarde van de opgebouwde aanspraken, uitgedrukt in een percentage, waarbij de opgebouwde aanspraken contant zijn gemaakt met de nominale marktrente. Nominale marktrente: De marktrente die volgt uit de prijsvorming van obligaties. De hoogte van deze rente fluctueert in de tijd en hangt af van de looptijd van de kasstromen.

Opbouwpercentage

Jaarlijkse pensioenopbouw uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag.

Opkomende markten

Markten die eerder in hun economische ontwikkeling achter lagen op de westerse economieën, maar nu een inhaalslag gemaakt hebben en/of daar (nog) mee bezig zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Outperformance/underperformance

Er is sprake van out- of underperformance als het gerealiseerde rendement van een portefeuille hoger respectievelijk lager is dan het rendement van de benchmark.

Pensioengrondslag

Het pensioengevend salaris minus de zogenoemde franchise; over die franchise wordt geen pensioen opgebouwd.

Pensioenrichtleeftijd

De leeftijd waarop volgens de pensioenregeling het ouderdomspensioen ingaat.

Performancetoets

Zie ook 'z-score'. De som van de z-scores van vijf opeenvolgende jaren, gedeeld door de wortel van het aantal jaren (vijf), moet minimaal gelijk zijn aan minus 1,28. Dit wordt de performancetoets genoemd.

Premie-egalisatiepot

De premie-egalisatie is onderdeel van de financieringsafspraken tussen de sociale partners en de werkgever. Het is een reserve ter egalisatie van de premie over de looptijd van de cao afspraak tot en met 31 december 2020.

Reëel contract

Bij een reëel contract is het opgebouwde pensioen minder zeker dan bij een nominaal contract, maar is de kans op aanpassing van de opgebouwde rechten aan de prijsstijgingen groter.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft aan of het pensioenfonds wel (reële dekkingsgraad is 100% of meer) of niet (onder de 100%) voldoende vermogen heeft ten opzichte van de waarde van de verplichtingen, als ook nog rekening wordt gehouden met prijsstijgingen (inflatie). De reële rente is de nominale rente minus de inflatie.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Renteafdekking

Het afdekken van (rente- en inflatie-) risico's in pensioenverplichtingen. In plaats van afdekking wordt ook de term 'hedge' gebruikt.

Rentetermijnstructuur

DNB publiceert per looptijdsegment (in jaren) een rente waarmee de actuele waarde moet worden berekend van de nominale pensioenverplichtingen met een corresponderende restant looptijd in jaren. De rentetermijnstructuur (het geheel van al die door DNB gepubliceerde rentes) wordt vastgesteld met behulp van maandeinde-gegevens.

Repo

Afkorting van 'Repurchase Agreement'. Dat staat voor het gelijktijdig kopen en verkopen van effecten met verschillende settlementdata (data van afwikkeling van de contracten).

Reservetekort

Er is sprake van een reservetekort als de beleidsdekkingsgraad onder het niveau van het vereist eigen vermogen komt. Bij een tekort dienen pensioenfondsen op 1 april van het jaar, berekend op basis van de uitkomsten tot en met het eind van het voorafgaande jaar, een (nieuw) herstelplan op te stellen. Het herstelplan moet jaarlijks worden vernieuwd zolang als er sprake is van een reservetekort.

Securities lending

Het tijdelijk uitlenen van effecten aan andere marktpartijen. Die andere marktpartijen zijn veelal om goede redenen leveringsverplichtingen aangegaan zonder zelf over de betreffende effecten te beschikken. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen. Ook wordt voldoende onderpand ter beschikking gesteld. De uitlener blijft economisch eigenaar van de effecten.

SLA

Service Level Agreement. Een Service Level Agreement is een type overeenkomst waarin afspraken staan tussen aanbieder en afnemer van een dienst of product.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Solvabiliteitstoets

Toets in het kader van het FTK. Naast het benodigde vermogen uit de 'minimumtoets' dient ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten voldoende vermogen te hebben.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Afdekking tegen renterisico gebeurt onder andere door het afsluiten met renteswaps (IRS) waarbij een vaste lange swaprente geruild wordt tegen een variabele korte rente.

Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toeslagengrens

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% mag het pensioenfonds geen toeslagverlening toepassen. Als de beleidsdekkingsgraad boven de 110% ligt mag het pensioenfonds eventueel gedeeltelijk toeslagverlening geven, als het bestuur van mening is dat dit verantwoord is. Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de 'volledige toeslagengrens' mag het bestuur volledige toeslagverlening geven. Toeslagverlening is een ambitie, maar geen recht. Het bestuur zal altijd moeten beoordelen of toeslagverlening verantwoord is. Evenwichtige belangenbehartiging zal daarbij altijd centraal staan.

Toeslagverlening / indexering / indexatie

Toeslagverlening is het met een inflatiecomponent verhogen van de pensioenaanspraken en pensioenrechten, in overeenstemming met de in het pensioenreglement omschreven pensioenregeling. Dit vindt alleen geheel of gedeeltelijk plaats indien de financiële situatie dat toelaat en het bestuur geen andere overwegingen heeft (met name vanuit oogpunt van evenwichtige belangenbehartiging) om af te zien van toeslagverlening. Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de volledige toeslagengrens kan het bestuur eventueel besluiten om een extra toeslagverlening toe te passen. Daarvan zal alleen sprake kunnen zijn indien in eerdere jaren gekort is op de toeslagverlening en/of vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten heeft plaatsgevonden. De actieve en gewezen deelnemers van het pensioenfonds en de uitkeringsgerechtigden kunnen formeel geen aanspraak maken op een extra toeslagverlening als de situatie zoals hierboven beschreven aan de orde is. De reglementen en de ABTN van Pensioenfonds Vervoer kennen geen rechten op inhaaltoeslagen. Het eventueel toch toekennen daarvan is aan het bestuur.

Toetspremie

Zie ook bij 'kostendekkende premie'. De rente die wordt gehanteerd om de premiehoogte te berekenen kan de actuele marktrente zijn of een historisch gemiddelde rente. Pensioenfonds Vervoer hanteert dit laatste, om te voorkomen dat de kostendekkende premie teveel van jaar tot jaar fluctueert. Dit wordt een 'gedempte kostendekkende premie' genoemd. Deze mag voor de toetsing of er voldoende premie binnenkomt worden gehanteerd. Men spreekt daarom ook wel van 'toetspremie'.

Uniform Pensioen Overzicht (UPO)

Een pensioenoverzicht waarin onder meer de verwachte uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid voor deelnemers op algemeen gangbare wijze worden gepresenteerd.

Valutatermijncontract

Bindende overeenkomst tussen een bank en een tegenpartij, waarin wordt afgesproken om een bedrag aan vreemde valuta's op termijn te kopen of te verkopen tegen een nu reeds vastgestelde termijenkoers.

Vastgoed

Direct vastgoed betreft rechtstreekse beleggingen in onroerende goederen. Indirect vastgoed betreft participaties in beleggingsfondsen die beleggen in onroerend goed of onroerend goed ondernemingen. Indirect vastgoed kan wel of niet beursgenoteerd zijn.

Vastrentende waarden

Verzamelnaam voor beleggingen die in beginsel een regelmatige en vaste rentebetaling opleveren en een vaste looptijd kennen. Voorbeelden zijn: staatsobligaties, bedrijfsobligaties (credits), onderhandse leningen en hypotheken.

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het vereist eigen vermogen wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels. Hoe meer risico het fonds loopt, hoe hoger de buffer moet zijn. Het gaat daarbij vooral (maar niet uitsluitend) om beleggingsrisico's, zoals renterisico's, valutarisico's en kredietrisico's. Indien het fonds niet over het vereist eigen vermogen beschikt is sprake van een reservetekort.

Vereist vermogen

Het vereist vermogen is de waarde van de verplichtingen vermeerderd met het vereist eigen vermogen.

Vereiste dekkingsgraad

De vereiste dekkingsgraad is gelijk aan het vereist vermogen gedeeld door de waarde van de verplichtingen.

VPL

VPL is de afkorting voor de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling. Naar aanleiding van deze wet heeft het pensioenfonds een overgangsregeling getroffen; deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950 en die voldoen aan de voorwaarden met betrekking tot deelnemerschap en diensttijd kunnen extra aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen verwerven. Deze voorwaardelijke aanspraken zijn op 1 januari 2006 eenmalig berekend en zijn gelijk aan het positieve verschil tussen enerzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden als de pensioenregeling per 1 januari 2006 in het verleden had gegolden en

anderzijds de aanspraken die opgebouwd hadden kunnen worden op basis van het tot 1 januari 2006 geldende reglement.

Vrijstelling van deelneming

De Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 bevat een regeling om in bepaalde omstandigheden en onder specifieke voorwaarden vrijstelling te kunnen aanvragen van verplichte deelname. Vrijstelling is mogelijk:

- In verband met een bestaande pensioenvoorziening
- In verband met een eigen cao
- In verband met concernvorming
- In verband met onvoldoende beleggingsrendement (zie 'z-score' en 'performancetoets')

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot een zeker moment opgebouwd pensioenaanspraak.

WIA

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. De opvolger van de WAO (Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering). De WIA biedt inkomensbescherming bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid maar biedt ook prikkels om indien mogelijk weer aan het arbeidsproces te gaan deelnemen. De Wet bestaat uit twee delen: de Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA) en de Regeling Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA).

Z-score

Jaarlijkse meting van de beleggingsresultaten van verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen. De z-score geeft de afwijking weer van het werkelijk behaalde rendement ten opzichte van het rendement van een vooraf door het bestuur vastgestelde wettelijke normportefeuille.

27. Colofon

Tekst, redactie en vormgeving:

Bestuursbureau Pensioenfonds Vervoer

Uitgave:

Pensioenfonds Vervoer

23 april 2020